

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Školská inkluzivní koncepce Kraje Vysočina

Implementace Krajského akčního plánu Kraje Vysočina I

– Učíme se ze života pro život

registrační číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008656

OBSAH

ÚVOD	3
1. Základní informace o Kraji Vysočina	5
1.1 Základní charakteristiky Kraje Vysočina a jejich vliv na vzdělávání	5
1.2 Vzdělanostní struktura obyvatel	7
1.3 Vývoj vzdělávací soustavy	7
2. VSTUPNÍ ZHODNOCENÍ STAVU ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ V KRAJI VYSOČINA	9
2.1 Mateřské školy	12
2.2 Základní školy	33
2.3 Střední školy	62
2.4 Školská poradenská zařízení	81
2.5 Školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona	87
2.6 Střediska výchovné péče	90
2.7 Síť poskytovatelů sociálních služeb	91
2.8 Nadaní žáci	91
3. ANALÝZA POTŘEB	93
3.1 Zmapování současné situace	93
3.2 Problémy identifikované v oblasti intervence Podpora inkluze (v období KAP I)	96
3.3 Vyhodnocení naplnění cílů v oblasti intervence Podpora inkluze (v období KAP I)	98
4. STRATEGIE A PLÁNOVÁNÍ	100
4.1 SWOT analýza – Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání vč. podpory inkluze	100
4.2 Prioritizace potřeb a podmínky realizace navržených opatření	103
5. ZÁVĚR	104
SEZNAM ZKRATEK	105
POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	107
SEZNAM PŘÍLOH	109

ÚVOD

Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se změnil zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) umožnil od 1. září 2016 novou koncepci v oblasti inkluze. Nastavil tzv. společné vzdělávání, jako účinný nástroj podpory rovnoprávného přístupu ke vzdělávání, a to za pomoci využívání podpůrných opatření. Tato právní úprava směřuje k vytváření rovných podmínek a příležitostí ve vzdělávání a zároveň podporuje sociální adaptaci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Kraj Vysočina dlouhodobě a systematicky podporuje inkluzi a společné vzdělávání vytvářením adekvátního prostředí pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Opatření realizovaná k podpoře společného vzdělávání všech žáků včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou součástí všech strategických dokumentů kraje a jsou plně rozvíjena a podporována. Jednou z aktivit vycházejících z revize programového dokumentu Prioritní osy 3 OP VVV je tvorba Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina.

Inkluze chápána jako nová kvalita v přístupu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami je v současné době jedním ze stěžejních témat edukace v Kraji Vysočina. Toto multidisciplinární téma se týká všech edukačních procesů a principů. Inkluzivní vzdělávání jako součást sociální inkluze proniká do veškeré sféry lidského života. Respektuje jeden ze základních znaků současných škol stejně jako celé společnosti – heterogenitu. Hlavní cíl aktivit realizujících se v Kraji Vysočina je shodný se zásadními cíli inkluze, tedy úspěšné začlenění jedince do společnosti, osobního života i pracovního procesu a taktéž příprava na celoživotní učení. (Bartoňová, Vítková 2015)

Inkluze jako aktivní proces se stává součástí všech výchovně-vzdělávacích procesů, probíhajících ve školách Kraje Vysočina. Je založena na principu respektu, podpory, participace a sounáležitosti. Inkluzivní škola akceptuje jedince bez ohledu na jeho rozdílnost, která je vnímána jako přínos, a zaměřuje se na potřeby všech dětí, včetně žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami (dále také „SVP“) i žáků nadaných. Vychází ze skutečnosti, že všichni mají právo na společné vzdělávání, a tedy vzdělávání mezi vrstevníky, v místě bydliště. (Bartoňová, Vítková 2015)

Inkluzivní vzdělávání se tedy zaměřuje na naplnění vzdělávacího potenciálu každého dítěte, žáka a studenta v prostředí přirozené vrstevnické skupiny s respektem k jeho individuálním vzdělávacím potřebám. Tento edukační proces s sebou nese vysoké nároky na jednotlivé školy, zřizovatele i stát. Ať už z hlediska tvorby právních předpisů, financování, prostředí škol, odborných pracovníků, dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, tak i celkové péče o děti, žáky či studenty včetně péče o pedagogické i nepedagogické pracovníky škol a školských zařízení. Stěžejním tématem je vlastní kurikulum, kompetence pedagogických pracovníků a interdisciplinární spolupráce.

Mezi hlavní výzvy patří nepochybně naplnění základních znaků inkluzivního vzdělávání:

- Ke vzdělávání mají přístup všichni bez rozdílu.
- Vzdělávání je snadno a bezpečně fyzicky přístupné.
- Vzdělávání si mohou dovolit všichni, je ekonomicky dostupné.
- Vzdělávání je poskytováno v odpovídající kvalitě a reaguje na potřeby měnící se společnosti včetně odborného náhledu na potřeby osob se zdravotním postižením i jedinců z odlišného kulturního a sociálního prostředí.
- Dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny včetně prostupnosti odborného vzdělávání.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obecným cílem Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina je nastavení rovných příležitostí ve vzdělávání na území kraje.

Elementárním východiskem pro tvorbu Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina bylo vytvoření pracovní skupiny pro rovné příležitosti ve vzdělávání. Členy této pracovní skupiny v Kraji Vysočina jsou zástupci zřizovatelů mateřských, základních i středních škol, ředitelé a pedagogové běžných mateřských, základních i středních škol, ředitelé škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, zástupci školských poradenských zařízení, zástupci zájmového vzdělávání, zástupci sociálních a zdravotních služeb, odboru sociálních věcí, zástupci dalších organizací působících ve vzdělávání, zástupci MAP a P-KAP, zástupce ČŠI, koordinátor pro romské záležitosti, zástupci úřadu vlády ČR.

Pracovní skupina pro rovné příležitosti ve vzdělávání v Kraji Vysočina se schází pravidelně čtyřikrát ročně. Aktivita této pracovní skupiny směřují ke zmapování stavu rovných příležitostí ve školách, k analýze potřeb v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání, k plánování obecných a dílčích cílů a k nastavení procesů, které povedou ke zkvalitnění inkluzivního vzdělávání ve školách a školských zařízeních a podpoří rovné příležitosti pro vzdělávání dětí, žáků a studentů v Kraji Vysočina.

Současně se zavedením společného vzdělávání došlo také ke změně terminologie. Pro potřeby Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina jsou (v souladu s metodikou ke zpracování statistických výkazů MŠMT) z důvodu jednoznačnosti a přehlednosti použita tato označení – třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona se označují jako „speciální třídy“. Ostatní třídy se označují jako „běžné třídy“. Škola složená výhradně ze speciálních tříd se označuje jako „speciální škola“. Jako „běžná škola“ je označena škola s minimálně jednou běžnou třídou. Zdravotní znevýhodnění (uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona) je uváděno jako zdravotní postižení, a to konkrétně mentální, sluchové, zrakové či tělesné postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, vývojové poruchy, vývojové poruchy učení, vývojové poruchy chování, autismus. Kategorie dětí/žáků/studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je chápána jako širší kategorie, která zahrnuje děti/žáky/studenty se zdravotním postižením, děti/žáky/studenty, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z odlišného kulturního prostředí, z jiných životních podmínek či z kombinace více faktorů, a ostatní děti/žáky/studenty s potřebou podpůrných opatření.

1. Základní informace o Kraji Vysočina

1.1 Základní charakteristiky Kraje Vysočina a jejich vliv na vzdělávání

Sídelní struktura

Kraj Vysočina patří mezi tři nejméně zalidněné kraje v ČR (k 31. 12. 2018 měl při své rozloze 6 796 km² 509 274 obyvatel). Na území kraje je v mezikrajském srovnání druhý nejvyšší počet obcí (704 samosprávných obcí, z toho 34 se statutem města a 42 obcí s titulem městys). Průměrná populační velikost obce na Vysočině k 31. 12. 2018 představovala 723 obyvatel, což je nejméně ze všech krajů a ani ne polovina úrovně průměru v ČR (více než 1 700 obyvatel). Nejpočetněji jsou přitom v našem kraji zastoupeny malé obce s počtem obyvatel menším než 500.

Sídelní struktura kraje je tedy dosti rozdrobená, neboť téměř třetina populace žije v menších obcích do 999 obyvatel (636 obcí), 19 % populace žije v obcích od 1 000 – 4 999 obyvatel (51 obcí) a zbývajících 47 % populace osidluje 17 obcí čítajících 5 000 a více obyvatel.

Míra urbanizace je v celostátním srovnání třetí nejnižší (56,4 % oproti 69,1 % v ČR), což se projevuje také v podprůměrné hustotě zalidnění. Další významnou odchylkou je absence velké městské aglomerace (Jihlava s necelými 51 000 obyvateli je společně s Karlovými Vary jedním z nejmenších krajských měst).

Sídelní struktura kraje samozřejmě významně koreluje s klíčovými charakteristikami krajského školství. Krajskou síť škol i ekonomiku školství výrazně limituje fakt, že Kraj Vysočina patří vedle Jihočeského a Plzeňského kraje ke krajům s objektivně menšími vzdělávacími institucemi a vyššími jednotkovými náklady.

Demografický vývoj a prognóza

Od roku 2005 až do současnosti se počet živě narozených v Kraji Vysočina opět dostává pravidelně přes 5 000 osob (výjimkou je pouze slabší rok 2013). Maxima bylo dosaženo v roce 2008, kdy se narodilo 5 646 dětí, minima pak v již zmiňovaném roce 2013 se 4 932 živě narozenými. Od toho roku počet každoročně mírně narůstá. Poslední údaj z roku 2017 mluví o 5 440 živě narozených.

Počet přistěhovalých rostl až do roku 2008, poté výrazně poklesl, zřejmě vlivem ekonomické recese, až na hodnoty devadesátých let minulého století. V letech 2009–2017 převládá počet vystěhovalých, což vedlo k zápornému migračnímu saldu. V roce 2018 se migrační saldo stává opět kladným.

Vlivem stárnutí populace dochází ke zvyšování průměrného věku. Na počátku 90. let 20. století byl v Kraji Vysočina průměrný věk 35,7 let (v celé ČR 36,5 roku), k 31. 12. 2018 to bylo již 42,8 roku (průměrná hodnota v ČR činila 42,3 roku) a jednalo se o čtvrtou nejvyšší hodnotu v mezikrajském srovnání.

Zvyšování průměrného věku spolu s poklesem porodnosti se projevilo i ve snižování podílu dětí v populaci. Zatímco v roce 1991 činily děti v Kraji Vysočina 21,8 % populace (v ČR 20,6 %), v roce 2018 to již bylo jen 15,4 % (v ČR 15,9 %).

Příznivá není ani prognóza dalšího vývoje počtu obyvatel Kraje Vysočina, který by měl v následujících letech postupně klesat z dnešních zhruba 509 274 osob až na 446 000 osob

kolem roku 2050. Zvláště znepokojivé jsou zejména predikované změny v podílech obyvatelstva podle věku. V roce 2050 by měl počet dětí mladších 15 let činit 55 623, tzn. 12,3 % z celkového počtu obyvatelstva oproti cca 15 % v současnosti. Zároveň se v témže roce téměř o dvě třetiny zvýší počet lidí ve věku nad 65 let, což znamená, že senioři budou tvořit bezmála jednu třetinu z odhadovaného celkového počtu obyvatel kraje. Významně se dle prognózy demografického vývoje sníží podíl obyvatel v produktivním věku, který by měl poklesnout z 64 % na 54 %.

V počtu žáků ve školním systému dochází také ke změnám. Opět začal klesat počet dětí ve věku docházky do mateřské školy a mírně vzrůstá počet dětí ve věku povinné školní docházky. Mladých lidí ve věku 15–19 let bude v následujících letech mírně přibývat a úměrně se navýší i počet mladých lidí ve věku 20–24 let. Demografický vývoj a jeho prognózy se odráží v počtech žáků v jednotlivých stupních regionálního školství (viz příloha č. 1, graf č. 1).

Ekonomika a trh práce

Kraj Vysočina patří mezi regiony s nižší ekonomickou výkonností, což dokladuje výše vytvořeného hrubého domácího produktu na 1 obyvatele (392,1 tis. Kč). Dle absolutního čísla HDP v roce 2017 náleželo Kraji Vysočina osmé místo v rámci 14 krajů ČR.

Pracovní sílu kraje tvořilo k 29. 12. 2018 celkem 256,3 tis. osob. Míra ekonomické aktivity (59,5 %) je mírně pod průměrem ČR, což je ovlivněno především věkovou strukturou. Většinu pracujících tvoří zaměstnanci (85,7 %); podíl zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných (14,1 %) je v kraji podprůměrný.

Ve struktuře zaměstnanosti podle odvětví se odráží hospodářská specializace kraje. Ve výrobních odvětvích, zejména v průmyslu, zemědělství a lesnictví, je zaměstnanost nadprůměrná, naopak ve všech oborech terciárních činností (služby) dosahuje kraj nejnižší příčky na pomyslném mezikrajském žebříčku. Zvláště nízká je zaměstnanost ve vědeckých a technických činnostech, v dopravě, ve službách pro podniky a v ubytování a stravování (viz příloha č. 2 – graf č. 1, tabulka č. 1).

Přesto i na Vysočině probíhá všeobecný proces přesunu zaměstnanosti z primárního a sekundárního sektoru do práce ve službách. Mezi lety 2000 až 2018 se počet pracovníků v zemědělství a lesnictví snížil o 51,5 % (13,9 tis.), ve stavebnictví o 18,5 % (4,1 tis.) a naopak vzrostl počet pracovníků v průmyslu o 17,9 % (13,6 tis.) a ve službách o 10,5 % (11 tis. osob).

Vývoj nezaměstnanosti

Vývoj nezaměstnanosti v Kraji Vysočina od 90. let kopíroval průměrný vývoj v ČR. Na konci roku 1995 byla míra nezaměstnanosti v kraji pouhých 3,5 %. V období hospodářské recese v letech 1996 až 1999 se vyšplhala až na 9 %, naopak v období hospodářského růstu v letech 2000 až 2001 poklesla nezaměstnanost v kraji na 7 %.

Poté nezaměstnanost opět rostla, rekordních hodnot 9,9 % dosáhla v roce 2004. V dalších letech se díky ekonomickému oživení začala snižovat, ke konci roku 2015 klesla až na 5,53 % (listopad 2015). V lednu 2016 se nezaměstnanost v Kraji Vysočina (6,5 %) stabilizovala na hodnotě blízké průměru ČR (6,4 %). V roce 2018 došlo k poklesu míry nezaměstnanosti v kraji na 1,7 % oproti 2,2 % v ČR. V polovině roku 2019 byla nezaměstnanost v Kraji Vysočina 2,4 %, což je o 0,3 % méně než v ČR.

Vývoj nezaměstnanosti stejně jako ekonomický vývoj v Kraji Vysočina se promítá také do nezaměstnanosti absolventů škol (viz příloha č. 2 – graf č. 2).

Sledujeme-li vývoj nezaměstnanosti absolventů z dostupných dat v období 2016–2018, vidíme, že se situace absolventů na trhu práce se ve všech kategoriích vzdělání postupně zlepšuje, a to především v důsledku příznivější ekonomické situace a zvýšené poptávky po kvalifikované pracovní síle. Jako vždy vykazují nejnižší míru nezaměstnanosti v kraji absolventi gymnázií (větší část těchto absolventů pokračuje v terciárním studiu).

1.2 Vzdělanostní struktura obyvatel

Podrobné údaje o vzdělání obyvatelstva jsou k dispozici ze sčítání lidu, domů a bytů, které proběhlo počátkem března 2011 (další proběhne v roce 2021).

Vzdělanostní struktura obyvatel Kraje Vysočina (ve srovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR) se oproti minulým rokům změnila – viz příloha č. 2 (graf č. 3; tabulky č. 2, 3 a 4).

Porovnávanými roky jsou rok 2001 a 2011. Podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let se v uvedeném období zvýšil o 1,9 % bodu. Oproti roku 2001 bylo v roce 2011 o 22,2 % méně obyvatel starších 15 let se základním vzděláním. Počet obyvatel se středním vzděláním bez maturity klesl o 5,8 %. Naopak se zvýšil počet obyvatel se středním vzděláním s maturitou, a to o 15,6 %.

Dále se zvyšuje počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Je možné sledovat kontinuální růst podílu osob v rámci krajské populace starší 15 let, které dosáhly vysokoškolského vzdělání, z hodnoty 6,7 % v roce 2001 k hodnotě 8,7 % z roku 2008 až na téměř 9,5 % v roce 2011. Přestože v mezikrajském porovnání patřil růst v Kraji Vysočina mezi největší, ve vztahu k průměru ČR (12,4 %) je tato hodnota stále významně nižší.

Bezesporu negativní je za poslední desetiletí nárůst počtu obyvatel bez vzdělání. Jde o 323 obyvatel (z 1 496 v roce 2001 na 1 819 v roce 2011), přesto však v rámci ČR zůstává na nejnižších hodnotách.

1.3 Vývoj vzdělávací soustavy

Počet žáků v jednotlivých stupních regionálního školství

(dle prognózy MŠMT, 2005–2025 viz příloha č. 1, graf č. 1)

- 1) Předškolní vzdělávání nyní prochází obdobím stagnace, v následujících letech však, vzhledem k rostoucí porodnosti v kraji, lze očekávat mírný nárůst.
- 2) Počet žáků vzdělávajících se v základních školách má rostoucí charakter a tento trend bude patrný i v nadcházejících letech (dle projekce ČSÚ přibližně do roku 2024).
- 3) K oživení dochází i na středních školách, kde v posledních dvou letech dochází k růstu počtu žáků v kraji a očekává se, že maxima bude dosaženo v letech 2025/2026.
- 4) Narůstají kapacity vysokých škol – podíl mladých lidí nastupujících k terciárnímu vzdělávání přesahuje 60 % populačního ročníku.

V dlouhodobém horizontu je třeba počítat s tím, že cíle a obsah vzdělávání budou ovlivněny nejen demografickým vývojem, ale také rychlými změnami (technologickými, ekonomickými, společenskými a environmentálními), které ovlivní nejen ekonomiku, ale i celou společnost, a v oblasti školství se projeví zejména ve změně oborové skladby.

Oborová skladba vzdělávání v Kraji Vysočina

(viz příloha č. 1 – tabulka č. 1 a příloha č. 2 – graf č. 4).

- 1) Je trvalý zájem o technické obory (strojírenství, elektrotechnika, stavebnictví, inženýrské obory, potravinářství a potravinářská chemie apod.).
- 2) Mírný nárůst počet přihlášek do ekonomických oborů (ekonomika a administrativa a podnikání).
- 3) Pokles přihlášek do oborů zemědělských (včetně lesnictví a ekologie).

Kraj Vysočina cíleně podporuje učňovské školství, které je klíčové pro rozvoj řemesel a udržení profesí kategorie živnostníků. V roce 2016 byla na Vysočině zahájena realizace celé řady aktivit k popularizaci profesí českého řemesla pod názvem Rok řemesel a od té doby kraj ve svém úsilí pokračuje (žáci vybraných učňovských oborů mají možnost čerpat motivační stipendium, dále kraj pořádá různé soutěže, které mají přivést už žáky ze ZŠ k zájmu o technické obory, spolupracuje s regionálními firmami atd.).

2. VSTUPNÍ ZHODNOCENÍ STAVU ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ V KRAJI VYSOČINA

Dalším výchozím bodem pro tvorbu Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina bylo zmapování koncentrace ohrožených žáků a stavu segregace ve vzdělávání v Kraji Vysočina, zmapování rovných příležitostí zajišťovaných školami poskytujícími v Kraji Vysočina počáteční vzdělávání, analýza strategických dokumentů kraje a nastavení poradenského systému. Tato analytická část je podkladem k identifikaci a popisu příčin hlavních problémů, které se v oblasti inkluzivního vzdělávání v kraji objevují. Umožňuje hlubší vhled do problematiky rovných příležitostí nezbytný pro otevření diskuse v rámci jednání PS pro rovné příležitosti ve vzdělávání a následné vlastní strategické plánování konkrétního řešení identifikovaných problémů.

Analytická data byla v souladu s metodickými dokumenty MŠMT zpracována za dobu posledních tří školních let. Je třeba ovšem upozornit na skutečnost, že některá požadovaná data nelze zpětně zjistit. Týká se to převážně dat, která v minulých letech nebyla sledována v žádných oficiálních statistikách ani nebyla podrobena vlastnímu šetření kraje.

Využité zdroje analytických dat:

- výsledky dotazníkového šetření na SŠ/VOŠ (OI Podpora inkluze; P-KAP)
- zpráva z mapování stavu inkluzivního vzdělávání na SŠ a VOŠ v Kraji Vysočina (kvalitativní šetření – nyní výstupy ze 45 % škol v kraji, NÚV)
- analytická data sbíraná pro výroční zprávu a interní statistická data – vlastní šetření
- data ze statistického zjišťování MŠMT
- výstupy projektu Potravinová pomoc dětem v Kraji Vysočina (poslední 3 školní roky)
- výstupy systémového projektu MPSV (přehled aktérů, kteří působí v jednotlivých ORP v oblasti podpory ohrožených dětí a jejich rodin)
- analýza předčasných odchodů ze vzdělávání (P-KAP OI Rozvoj KP, vlastní šetření)
- data CERMATU (k jednotné přijímací zkoušce; výsledky MZ 2013-2018)
- data z ČŠI (výroční zprávy; výstupy projektu Překonávání školního neúspěchu)
- výstupy výzkumů Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání (publikace a čas. příspěvky)
- agregovaná data z šetření potřeb MŠ a ZŠ (vstupní dotazování k šablonám II)
- strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020

Analytická data sbíraná v rámci vlastního šetření kraje byla získána převážně dotazníkovým šetřením ve školách. Dotazníky byly odeslány na 100 % MŠ, ZŠ a SŠ. Návratnost byla ve všech sledovaných skupinách nad 80 %.

Návratnost dotazníkového šetření v rámci sběru podkladů dle ORP	MŠ	ZŠ	SŠ
Ø celková návratnost	89,3 %	88,8 %	91,0 %
Ø návratnost v ORP se SVL	88,4 %	86,1 %	96,0 %

Sociálně vyloučené lokality

Společné vzdělávání a proinkluzivní směr školství bezesporu zahrnuje také vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených lokalit. Proto se v koncepci věnujeme mapování sociálně vyloučených lokalit (dále také „SVL“) v rámci jednotlivých obcí s rozšířenou působností v Kraji Vysočina a jejich vzdělanostní charakteristikou. Česká republika přijala Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020. V období platnosti této strategie by tedy měla být jednou z priorit nová konceptualizace pojmu sociálně vyloučená lokalita.

Jednou ze sedmi základních tematických oblastí této strategie je vzdělávání v návaznosti na regionální školství. Priority této strategie jsou:

- zvýšení účasti na předškolním vzdělávání
- zvýšení úrovně žakovské gramotnosti
- snížení počtu osob předčasně ukončujících vzdělávání a odbornou přípravu
- snížení podílu mladých lidí mimo vzdělávání a mimo trh práce
- zvýšení počtu absolventů terciárního vzdělávání
- zvýšení účasti na dalším vzdělávání

Rozložení SVL v celém Kraji Vysočina dle jednotlivých ORP v roce 2015

Zdroj: Strategie integrace SVL v Kraji Vysočina aktualizace pro období 2016–2020; mapa AUGUR Consulting s.r.o.

Sociálně vyloučené lokality a obyvatelé v nich žijící dle ORP Kraje Vysočina

Kraj Vysočina	Analýza SVL v ČR; GAC spol. s.r.o. a Gabalova analýza, 2015		Analýza Kraje Vysočina - SVL identifikované v roce 2018	
Správní obvody	Počet SVL	Počet soc. vyloučených obyvatel	Počet SVL	Počty obyvatel žijících v ohrožení sociálním vyloučením
ORP Jihlava	3	300-400	0	205
ORP Třebíč	2	0-200	2	337
ORP Havlíčkův Brod	2	0-100	2	471
ORP Humpolec	1	0-100	1	50
ORP Chotěboř	1	0-100	1	65
ORP Moravské Budějovice	1	0-100	1	50
ORP Pacov	0	0	1	18
ORP Pelhřimov	1	0-100	0	20
ORP Telč	1	0-100	1	15
ORP Žďár nad Sázavou	1	0-100	1	284

Údaje o aktuálním počtu SVL a jejich rozmístění v Kraji Vysočina vycházejí z podkladů krajské analýzy z let 2014 a 2015, která byla zpracována externí firmou v rámci projektu „Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit v Kraji Vysočina“. O míře osídlenosti (tzn. počtu obyvatel jednotlivých SVL) můžeme však diskutovat pouze jako o odhadech, jelikož není možné získat konkrétnější informace i z důvodu častější migrace těchto obyvatel. V SVL Kraje Vysočina žilo v roce 2015, kdy byla již zmiňovaná analýza provedena, cca 1 200 – 2 200 obyvatel, z toho zhruba polovinu tvořili Romové. Podle aktualizace dat k 30. 6. 2018 bylo v Kraji Vysočina 1 545 obyvatel žijících v ohrožení sociálním vyloučením. Nově byla v krajské analýze identifikována SVL v ORP Pacov (Hrádek u Pacova). Aktuálně došlo i ke změnám v ORP Jihlava, kde se obyvatelé původně tří SVL (Novomlýnská, Kosov a Havaj) přesunuli do bytových domů v centru města. Také v ORP Humpolec se do budoucna počítá s vystěhováním obyvatel ze SVL Brunka (z důvodu vzniku nové firmy a odkoupení nájemního domu pro její zaměstnance).

2.1 Mateřské školy

Mateřské školy (dále také „MŠ“) v souladu se školským zákonem zajišťují vzdělávání pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let. Jejich cílem je rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, participují na zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji dětí a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Zásadním způsobem ovlivňují vývoj dětí a podporují kontinuální přechod do základního vzdělávání.

V Kraji Vysočina je dlouhodobě podporována inkluze v oblasti předškolního vzdělávání. Děti se SVP jsou prioritně začleňovány do běžného předškolního vzdělávání. Dlouhodobě je v Kraji Vysočina pouze jedna speciální mateřská škola.

Počty dětí v MŠ a základní struktura MŠ v roce 2018:

V Kraji Vysočina existovalo dle statistických výkazů z podzimu 2018 celkem 289 mateřských škol (na 363 pracovištích), z nichž bylo 126 samostatných právních subjektů, 163 působilo jako součást základních škol a zbývající jsou místa poskytovaného vzdělávání a školských služeb. Do této statistiky nebyla zahrnuta MŠ při zdravotnickém zařízení.

V mateřských školách bylo 806 tříd se 17 770 dětmi, což odpovídá v průměru 49,0 dětem na školu (nejméně 11, nejvíce 173) a 22,0 dětem na třídu (nejméně 9, nejvíce 28). Z toho ve speciální mateřské škole bylo 20 dětí ve 3 třídách. Pro své děti využilo možnost individuálního vzdělávání podle § 34b školského zákona 56 zákonných zástupců. Nejvyšší povolený počet dětí (dříve kapacita) MŠ ve školském rejstříku byl 20 293 dětí, tzn. že předškolní zařízení byla celkově vytížena na 87,6 %.

Z celkového počtu právních subjektů bylo 9 MŠ soukromých, 2 církevní a ostatní MŠ zřizovaly obce. Všechny MŠ zajišťovaly celodenní provoz, 155 MŠ bylo zřízeno jako jednotřídní. ZŠ a MŠ při zdravotnických zařízeních zřizuje kraj, jejich pracoviště se nachází v pěti nemocnicích.

Z celkového počtu 806 tříd se ve 22 třídách učilo podle upraveného vzdělávacího programu, tyto třídy navštěvovalo celkem 245 dětí. Jednalo se většinou o třídy pro děti se zrakovým postižením (12 dětí), s vadami řeči (162 dětí), s tělesným postižením (15 dětí), s více vadami (24 dětí), s vývojovými poruchami (11 dětí), autismem (14 dětí) a dalším postižením. S výjimkou jedné MŠ byly všechny děti individuálně či skupinově integrovány v běžných MŠ.

V mateřských školách se vzdělávalo odhadem 263 dětí z menšinových etnik, 24 z nich bylo umožněno individuální vzdělávání. Ve školním roce 2018/2019 bylo na území kraje v mateřských školách evidováno 218 dětí s cizím státním občanstvím (78 Vietnamců, 35 Slováků, 54 Ukrajinců, 7 Mongolů a 44 ostatních cizinců).

Ve školním roce 2017/2018 byla v prostorách MŠ poskytnuta logopedická péče celkem 3 250 dětem. Speciálně pedagogická centra zajišťovala poradenské služby přímo v mateřské škole 1 062 dětem, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 1 068 dětem, z toho služby logopedie 1 911 dětem.

Počty a typy tříd v mateřských školách k 30. 9. 2018

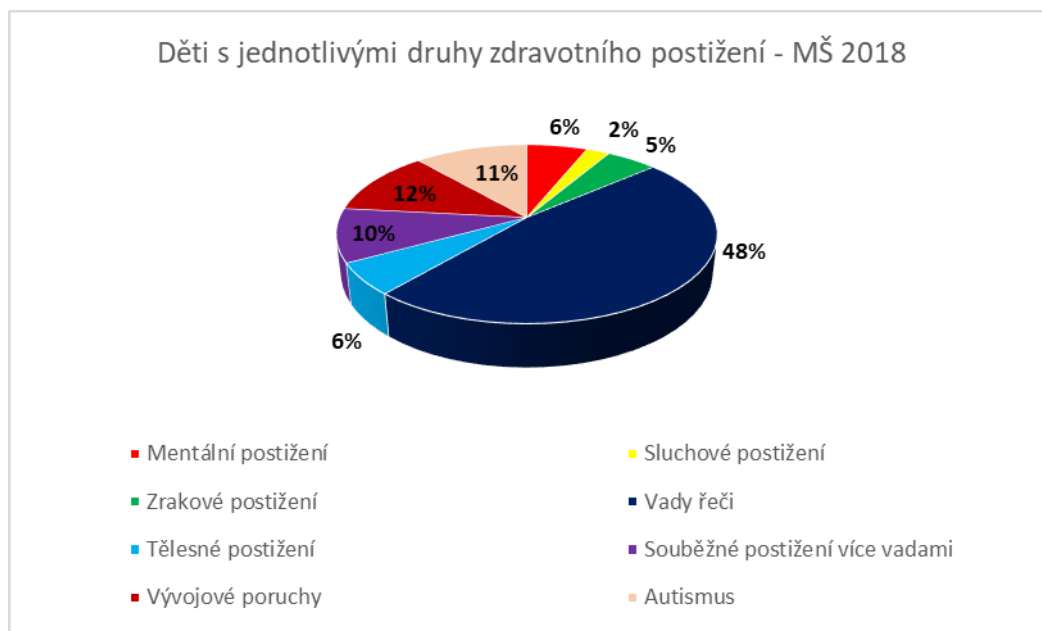
MŠ k 30. 9. 2018	běžná MŠ		speciální MŠ
	běžná třída	spec. třída	
počet škol	288		1
počet tříd ve školách	784	19	3
počet dětí ve školách	17 522	228	20

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve všech mateřských školách v Kraji Vysočina bylo z celkového počtu 806 tříd 97,3 % tříd běžných. Podíl dětí se zdravotním postižením byl 3,4 % z celkového počtu dětí. Tyto děti navštěvovaly v 52 % běžné třídy MŠ. Co se týká jednotlivých druhů postižení, naprostou většinu tvořily děti s vadami řeči, a to 48 % z celkového počtu případů zdravotního postižení. Nutno dodat, že většina z těchto dětí (67 % z nich) byla zařazena do speciálních tříd.

Následující graf ukazuje procentuální zastoupení jednotlivých druhů zdravotního postižení. Kromě již zmiňovaných vad řeči jsou ostatní typy handicapů zastoupeny v tomto rozpětí: vývojové poruchy 12 %, autismus 11 %, souběžné postižení více vadami 10 %, mentální postižení 6 %, tělesné postižení 6 %, zrakové postižení 5 %, sluchové postižení 2 %.

Druhy zdravotního postižení u dětí se zdrav. postižením v MŠ v roce 2018

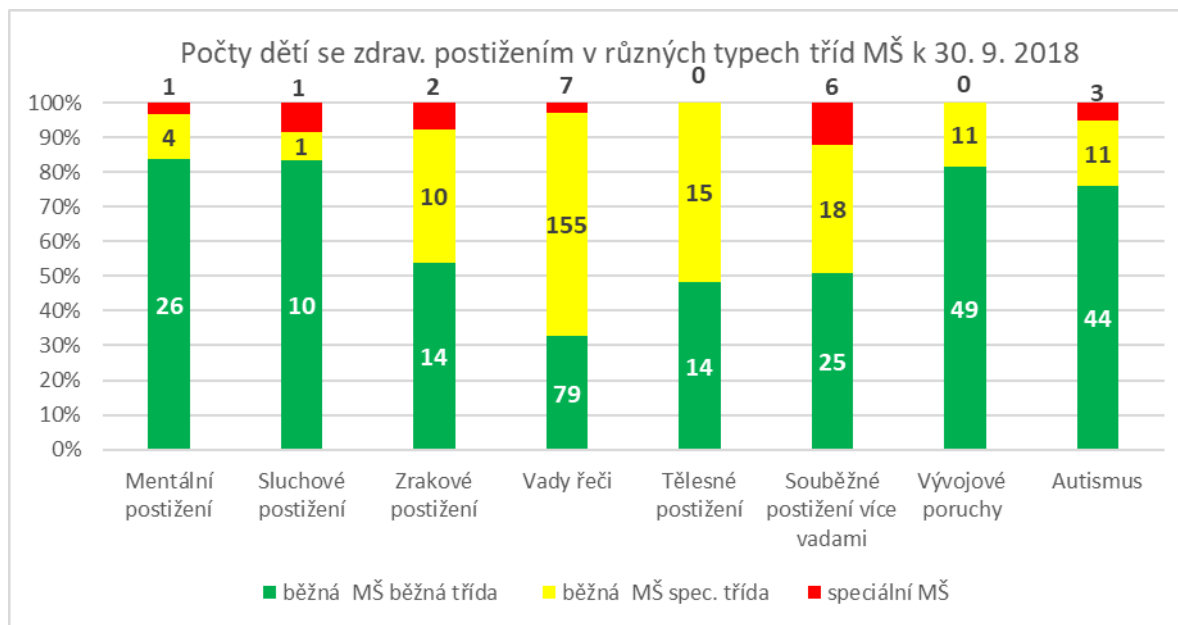
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Jak již bylo řečeno, 52 % dětí se zdravotním postižením navštěvovalo k 30. 9. 2018 běžné třídy mateřských škol. Z následujícího grafu je možné vyčíst, jaké bylo rozložení dětí s určitým zdravotním postižením do různých typů tříd.

Rozložení dětí se zdravotním postižením v MŠ podle typu třídy v roce 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je patrné, že v případě řečových vad byly děti ve větší míře zařazovány do speciálních tříd. U většiny ostatních typů zdravotního postižení (kromě tělesného a souběžného postižení více vadami) z grafu vyplývá, že děti navštěvovaly spíše běžné třídy MŠ.

Počty dětí v MŠ a základní struktura MŠ v roce 2017:

V Kraji Vysočina existovalo dle statistických výkazů z podzimu 2017 celkem 286 mateřských škol (na 362 pracovištích), z nich bylo 124 samostatných právních subjektů, 162 působilo jako součást základních škol a zbývající jsou místa poskytovaného vzdělávání a školských služeb. Není zde zahrnuta MŠ při zdravotnickém zařízení.

V mateřských školách bylo 803 tříd s 17 866 dětmi, což odpovídá v průměru 49,4 dětem na školu (nejméně 10, nejvíce 175) a průměrně 22,2 dětem na třídu (nejméně 7, nejvíce 28). Z toho ve speciální mateřské škole bylo 22 dětí ve 3 třídách. Pro své děti využilo individuální vzdělávání podle § 34b školského zákona 46 zákonných zástupců. Nejvyšší povolený počet dětí (dříve kapacita) MŠ ve školském rejstříku byl 20 164 dětí, tzn. že předškolní zařízení byla celkově vytížena na 88,6 %.

Z celkového počtu právních subjektů bylo 9 MŠ soukromých, 2 církevní a ostatní MŠ zřizovaly obce. Všechny MŠ zajišťovaly celodenní provoz, 157 MŠ bylo zřízeno jako jednotřídní. ZŠ a MŠ při zdravotnických zařízeních zřizuje kraj, pracoviště byla v pěti nemocnicích.

Z celkového počtu 803 tříd se ve 22 třídách učilo podle upraveného vzdělávacího programu, tyto třídy navštěvovalo celkem 253 dětí. Jednalo se většinou o třídy pro děti se zrakovým postižením (19 dětí), s vadami řeči (144 dětí), s tělesným postižením (15 dětí), s více vadami

(40 dětí), s vývojovými poruchami (5 dětí), autismem (16 dětí) a dalším postižením. S výjimkou jedné MŠ byly všechny děti individuálně či skupinově integrované v běžných MŠ.

V mateřských školách se vzdělávalo odhadem 250 dětí z menšinových etnik, z nichž 27 dětí bylo v individuálním vzdělávání. Ve školním roce 2017/2018 bylo na území kraje v mateřských školách evidováno 219 dětí s cizím státním občanstvím (84 Vietnamců, 40 Slováků, 40 Ukrajinců, 13 Mongolů a 42 ostatních cizinců).

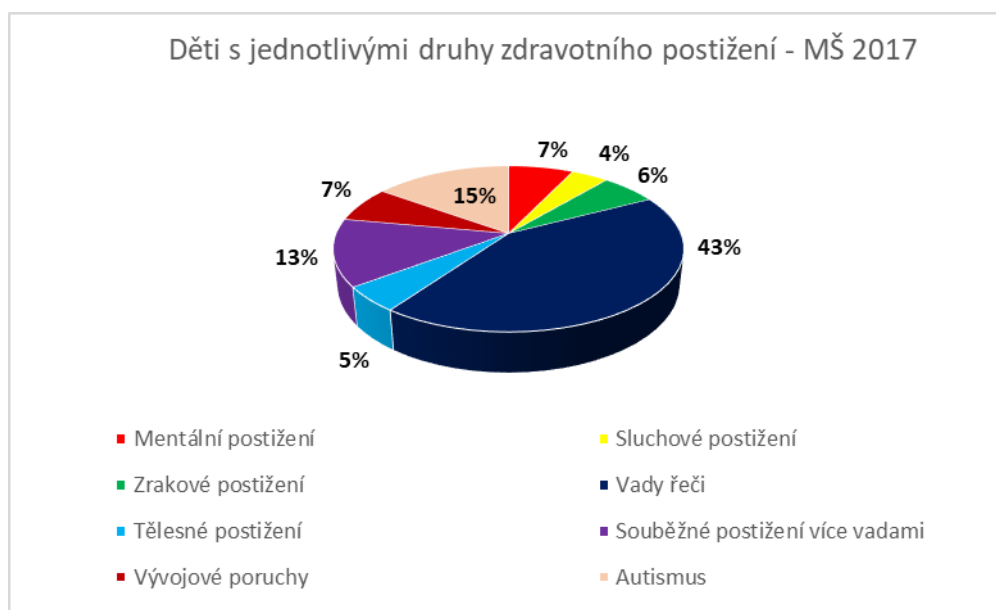
Ve školním roce 2016/2017 byla v prostorách MŠ poskytnuta logopedická péče celkem 2 970 dětem. Speciálně pedagogická centra zajišťovala poradenské služby přímo v mateřské škole 820 dětem, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 1 068 dětem, z toho služby logopedie 1 882 dětem.

Počty a typy tříd v mateřských školách k 30. 9. 2017

MŠ k 30. 9. 2017	běžná MŠ		speciální MŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	285		1
Počet tříd ve školách	781	19	3
Počet dětí ve školách	17 613	231	22

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve školním roce 2017/2018 bylo v mateřských školách v Kraji Vysočina 97,3 % tříd běžných. Počet dětí se zdravotním postižením byl 3,3 % z celkového počtu dětí. Z celkového počtu dětí se zdravotním postižením v mateřských školách naprostou většinu tvořily děti s vadami řeči, a to v rozsahu 43 %. Ostatní typy handicapů byly zastoupeny v těchto podílech – autismus 15 %, souběžné postižení více vadami 13 %, mentální postižení 7 %, vývojové poruchy 7 %, zrakové postižení 6 %, tělesné postižení 5 %, sluchové postižení 4 %.

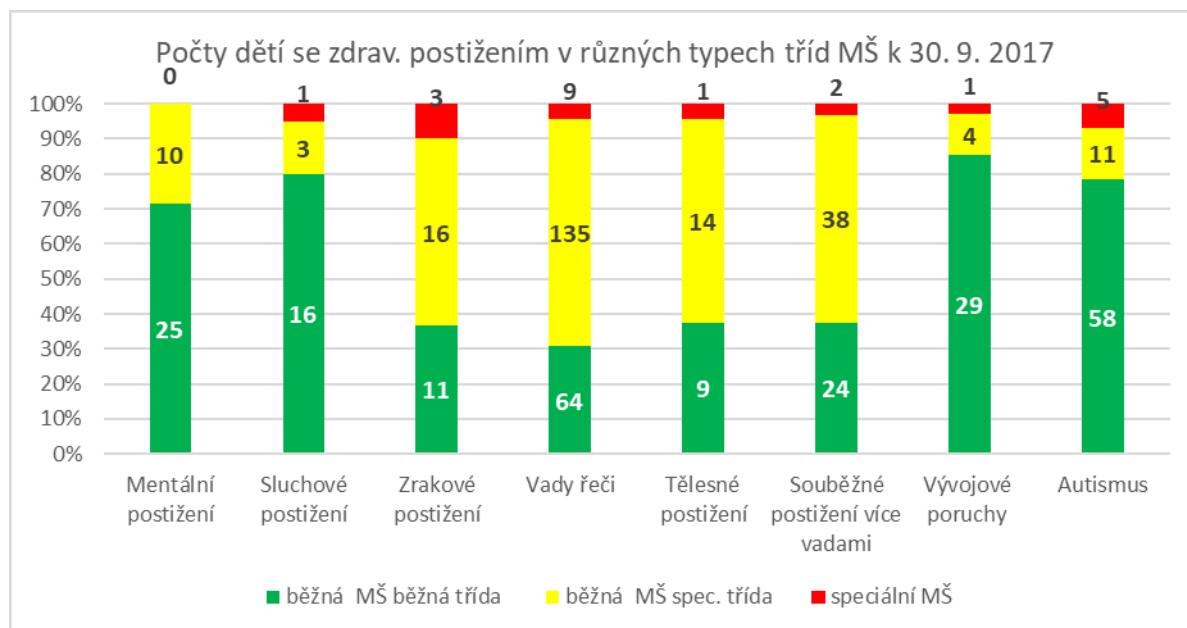

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Následující graf ukazuje rozložení dětí se zdravotním postižením do různých typů MŠ a tříd. Z celkového počtu 489 dětí se zdravotním postižením jich bylo 48 % zařazeno do běžné třídy MŠ, zbylých 52 % dětí navštěvovalo speciální třídy v běžné MŠ či přímo speciální MŠ.

Rozložení dětí se zdravotním postižením v MŠ podle typu třídy v roce 2017

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je patrné, že v roce 2017 byly do speciálních tříd častěji umisťovány děti s řečovou vadou, s tělesným postižením, se zrakovým postižením a děti se souběžným postižením více vadami.

Počty dětí v MŠ a základní struktura MŠ v roce 2016:

V Kraji Vysočina existovalo dle statistických výkazů z podzimu 2016 celkem 360 mateřských škol, z nichž bylo 124 samostatných právních subjektů, 166 působilo jako součást základních škol a zbývající jsou místa poskytovaného vzdělávání a školských služeb. Není zde zahrnuta MŠ při zdravotnickém zařízení.

V mateřských školách bylo 791 tříd s 17 821 dětmi, což odpovídá v průměru 49,4 dětem na školu (nejméně 9, nejvíce 179) a průměrně 22,8 dětem na třídu (nejméně 9, nejvíce 28). Z toho ve speciální mateřské škole bylo 20 dětí ve 3 třídách. Nejvyšší povolený počet dětí (dříve kapacita) MŠ ve školském rejstříku byl 20 073 dětí, tzn. že předškolní zařízení byla celkově vytížena na 88,8 %.

Z celkového počtu právních subjektů bylo 9 MŠ soukromých, 2 církevní a ostatní MŠ zřizovaly obce. Všechny MŠ zajišťovaly celodenní provoz, 164 MŠ bylo zřízeno jako jednotřídní. ZŠ a MŠ při zdravotnických zařízeních zřizuje kraj, jejich pracoviště byla v pěti nemocnicích.

Z celkového počtu 791 tříd se ve 23 třídách učilo podle upraveného vzdělávacího programu, tyto třídy navštěvovalo celkem 274 dětí. Jednalo se většinou o třídy pro děti se zrakovým

postižením (17 dětí), s vadami řeči (174 dětí), s tělesným postižením (11 dětí), s více vadami (39 dětí), s vývojovými poruchami (3 dětí), autismem (23 dětí) a dalším postižením. S výjimkou jedné MŠ byly všechny děti individuálně či skupinově integrované v běžných MŠ.

V mateřských školách se vzdělávalo odhadem 223 dětí z menšinových etnik. Ve školním roce 2016/2017 bylo na území kraje v mateřských školách evidováno 187 dětí s cizím státním občanstvím (63 Vietnamců, 33 Slováků, 42 Ukrajinců, 7 Mongolů a 42 ostatních cizinců).

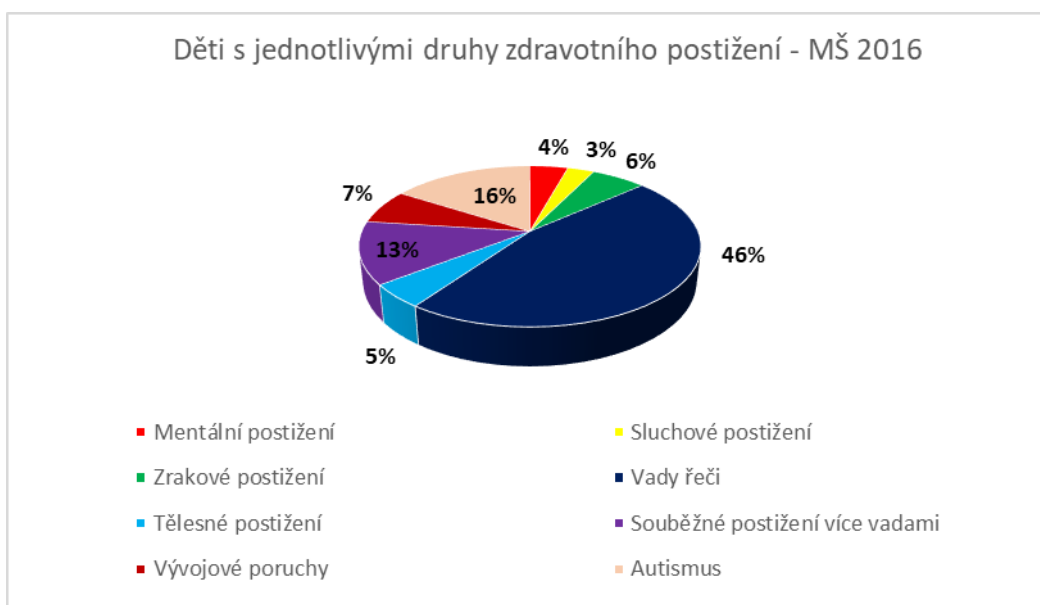
Ve školním roce 2015/2016 byla v prostorách MŠ poskytnuta logopedická péče celkem 1 705 dětem. Speciálně pedagogická centra zajišťovala poradenské služby přímo v mateřské škole 737 dětem, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 1 068 dětem, z toho služby logopedie 1 705 dětem.

Počty a typy tříd v mateřských školách k 30. 9. 2016

MŠ k 30. 9. 2016	běžná MŠ		speciální MŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	286		1
Počet tříd ve školách	768	20	3
Počet dětí ve školách	17 547	254	20

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V mateřských školách v Kraji Vysočina bylo k 30. 9. 2016 97 % tříd běžných. Z celkového počtu dětí bylo 2,7 % dětí se zdravotním postižením, kdy téměř polovinu z nich (46 %) tvořily děti s vadami řeči. Ostatní typy postižení byly zastoupeny v následujících podílech – autismus 16 %, souběžné postižení více vadami 13 %, vývojové poruchy 7 %, zrakové postižení 6 %, tělesné postižení 5 %, mentální postižení 4 %, sluchové postižení 3 %.

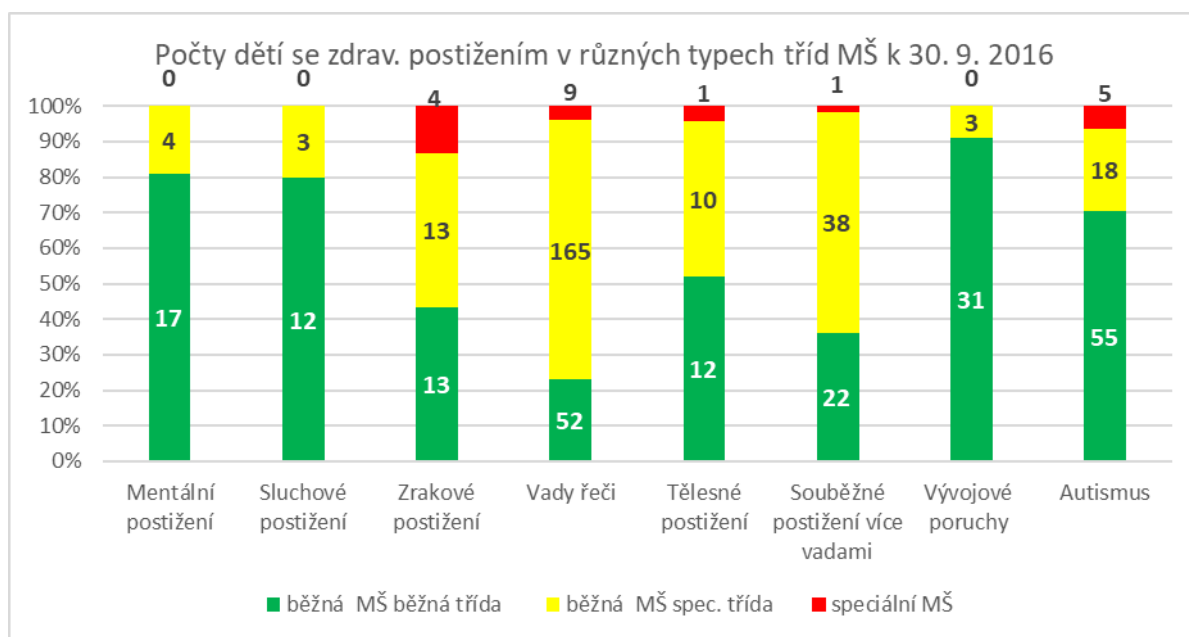

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Celých 44 % dětí se zdravotním postižením navštěvovalo běžné třídy. Do běžných tříd byly více zařazovány děti se sluchovým, tělesným, vývojovým postižením a autismem. Naopak speciální třídy byly více naplněny dětmi s vadami řeči, se souběžným postižením více vadami a se zrakovým postižením. Přehledně je jejich rozložení do škol a tříd ukázáno v následujícím grafu.

Rozložení dětí se zdravotním postižením v MŠ podle typu třídy v roce 2016

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Mateřské školy – souhrnná data

Některá data (vztahující se např. k institutu povinného předškolního vzdělávání) jsou zjištěna pouze za období předchozího školního roku. Jedná se o údaje, které nejsou zjišťovány formou statistických výkazů MŠMT. Také v předchozích letech nebyly součástí vnitřních šetření Kraje Vysočina nebo v daných obdobích nebyla vůbec k dispozici (např. v době, kdy ještě nebyla povinná předškolní docházka uzákoněna).

Docházka pětiletých dětí do MŠ

Míra podpory rovných příležitostí ve vzdělávání byla sledována v několika oblastech. Jednou z oblastí byla míra účasti pětiletých dětí na předškolním vzdělávání. Díky tematické zprávě ČŠI z roku 2018 bylo potvrzeno, že v Kraji Vysočina je docházka pětiletých dětí do mateřské školy dlouhodobě vysoká a v posledních třech letech u ní dochází k nárůstu, což lze jednoznačně považovat za ukazatel rovného přístupu k předškolnímu vzdělávání.

Podíl dětí z populačního ročníku pětiletých (přepočít na stav k 31. 8. daného roku) v předškolním vzdělávání v letech 2015/2016-2017/2018 podle krajů

Školní rok	ČR	Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
15/16	92,8	90,0	91,5	94,0	94,8	91,1	87,9	93,1	96,9	93,9	95,6	94,1	94,9	96,1	92,0
16/17	95,0	91,8	94,4	96,6	94,9	87,4	91,1	93,6	95,7	96,1	98,5	96,2	98,8	99,5	96,1
17/18	95,5	93,3	94,2	96,4	95,7	92,3	91,7	97,5	98,6	97,0	99,3	96,6	95,3	98,8	95,4

Zdroj dat: Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost MŠ za 1. pololetí školního roku 2017/2018; Tematická zpráva ČŠI. Praha, květen 2018

Podíl dětí z menšinových etnik v individuálním vzdělávání

Jako znepokojující se naopak jeví podíl dětí z menšinových etnik, jejichž rodiče využili své zákonné možnosti a zvolili pro své dítě individuální vzdělávání. Statistická data zjištěná v letech 2017 a 2018 poukazují na to, že zastoupení těchto dětí v individuálním vzdělávání je poměrně vysoké, jak to dokládají následující grafy:

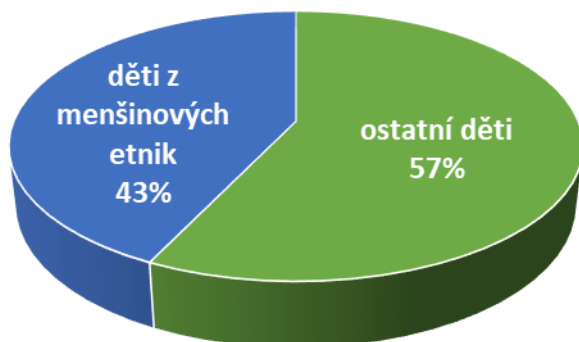
Vývoj podílu dětí z menšinových etnik v individuálním vzdělávání

Podíl dětí z menšinových etnik v individuálním vzdělávání v roce 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V roce 2017 bylo z celkového počtu 46 dětí v individuálním vzdělávání zastoupeno 27 dětí z menšinových etnik (tj. téměř 59 %), v roce 2018 se podíl dětí snížil na necelých 43 % dětí z menšinových etnik (tzn. 24 dětí z celkového počtu 56 dětí). Je však třeba podotknout, že ředitelé nemohou volbu zákonného zástupce ovlivnit, jelikož oznámení zákonného zástupce o individuálním vzdělávání dítěte berou pouze na vědomí a zákonnému zástupci individuálně vzdělávaného dítěte doporučují oblasti, ve kterých má být dítě vzděláváno.

Dle § 34b školského zákona má zákonný zástupce právo zvolit individuální vzdělávání pro své dítě, přičemž ředitelé mateřských škol mohou individuální vzdělávání dítěte ukončit, pouze pokud zákonný zástupce dítěte nezajistil jeho účast u ověření podle odstavce 3, a to ani v náhradním termínu. Také z krajské úrovně se, snad kromě již probíhající osvěty rodičů z menšinových etnik, těžko hledají účinné nástroje ke změně tohoto stavu.

Děti se SVP v předškolním vzdělávání

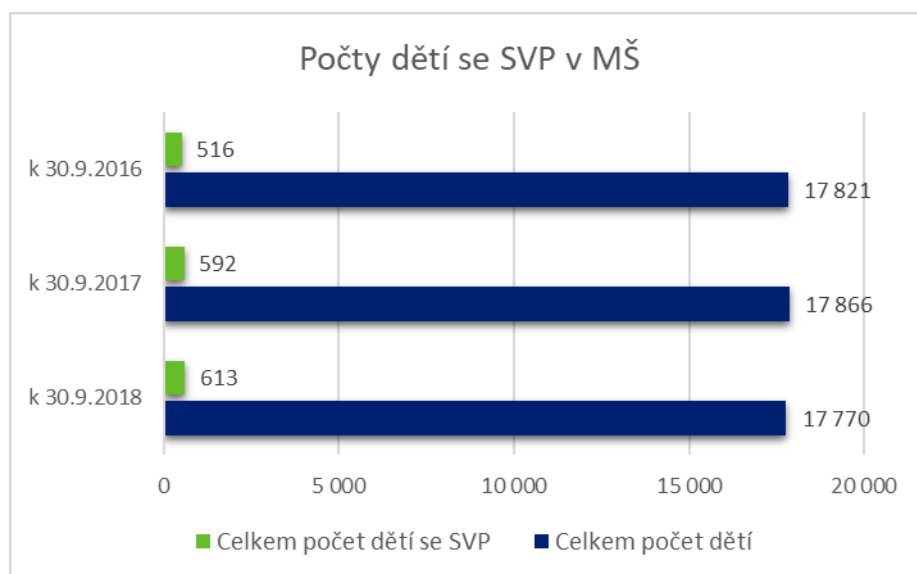
Sledovali jsme údaje o počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami za období 3 let. Lze konstatovat, že celkový počet dětí se SVP v MŠ od roku 2016 vzrostl z 516 na 613. Tento nárůst je mimo jiné způsoben změnou koncepce inkluzivního vzdělávání v souladu se zavedením tzv. společného vzdělávání od 1. 9. 2016.

Do data nabytí účinnosti novely školského zákona (31. 8. 2016) byly dětmi se SVP - děti se zdravotním postižením (mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování), zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání) nebo sociálním znevýhodněním (rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu). Vzdělávání s využitím podpůrných opatření se týkalo pouze dětí se zdravotním postižením. Počty těchto dětí byly evidovány ve statistických výkazech MŠMT.

Od 1. 9. 2016 se zavedením tzv. společného vzdělávání se rozšířila cílová skupina dětí, které mají právo k naplnění svých speciálních vzdělávacích potřeb využívat podpůrná opatření, na všechny děti se SVP. Rozšířil se tedy i okruh dětí, které jsou zjišťovány v rámci sběru statistických dat ze strany MŠMT.

Vývoj počtu dětí se SVP v MŠ v letech 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Zvýšení počtu dětí v Kraji Vysočina je pouze mírné. Jejich podíl z celkového počtu dětí v mateřských školách vzrostl z 2,9 % v roce 2016 na 3,4 % v roce 2018.

Podrobný přehled dětí se SVP a dětí nadaných v MŠ v Kraji Vysočina 2016–2018

MŠ Kraj Vysočina (děti se SVP a nadané děti)	Počet dětí k 30. 9. 2016	Počet dětí k 30. 9. 2017	Počet dětí k 30. 9. 2018
Děti se SVP celkem	516	592	613
z toho se zdravotním postižením	488	489	506
z toho s jiným zdrav. znevýhod.	7	32	29
z toho ostatní	23	45	46
v tom kategorie K	9	35	28
v tom kategorie Z	11	8	13
v tom kategorie V	3	2	5
Nadané děti	0	0	0
z toho mimořádně nadané	0	0	0

K – děti, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z odlišného kulturního prostředí v rodině dítěte, malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině dítěte

Z – děti, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z jiných životních podmínek v rodině dítěte, obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu nebo jiné

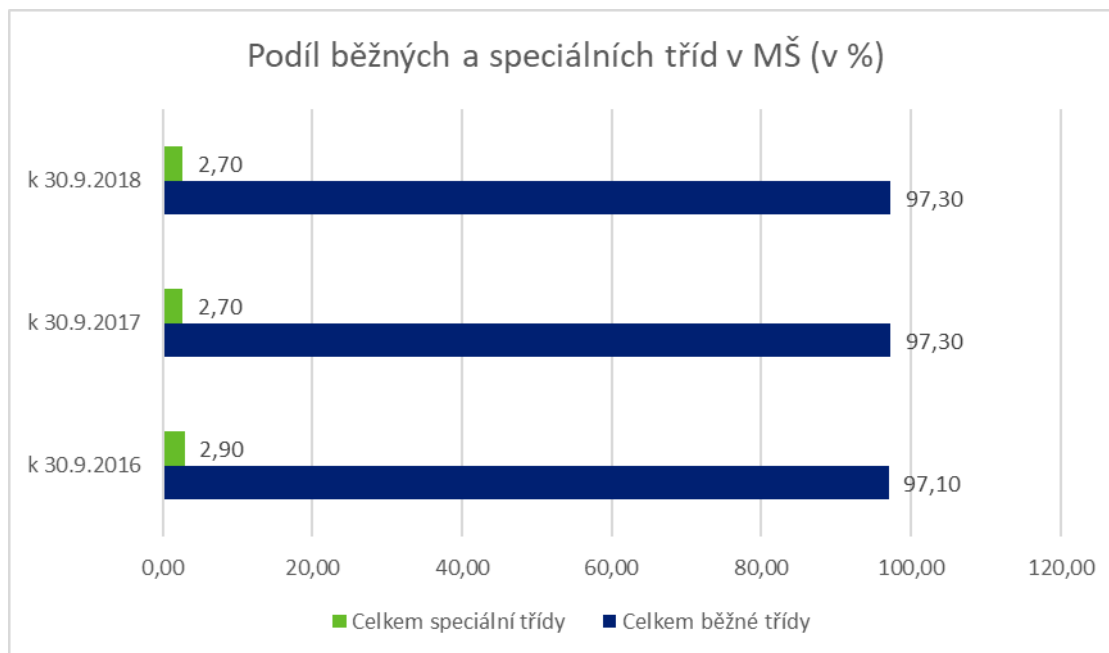
V – děti, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z kombinace více faktorů (např. příslušníci etnických menšin, pokud se v rodině nehovoří vyučovacím jazykem, platí odlišná kulturní pravidla a rodina je sociálně vyloučená)

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Výrazněji se proinkluzivní směr objevuje v nárůstu dětí se SVP, které jsou zařazeny do běžných tříd. Od roku 2016 sledujeme vzrůstající tendenci počtu dětí se SVP zařazených do běžných tříd mateřských škol. Změnil se také podíl běžných a speciálních tříd, a to následujícím způsobem:

Podíl běžných a speciálních tříd v mateřských školách v letech 2016–2018

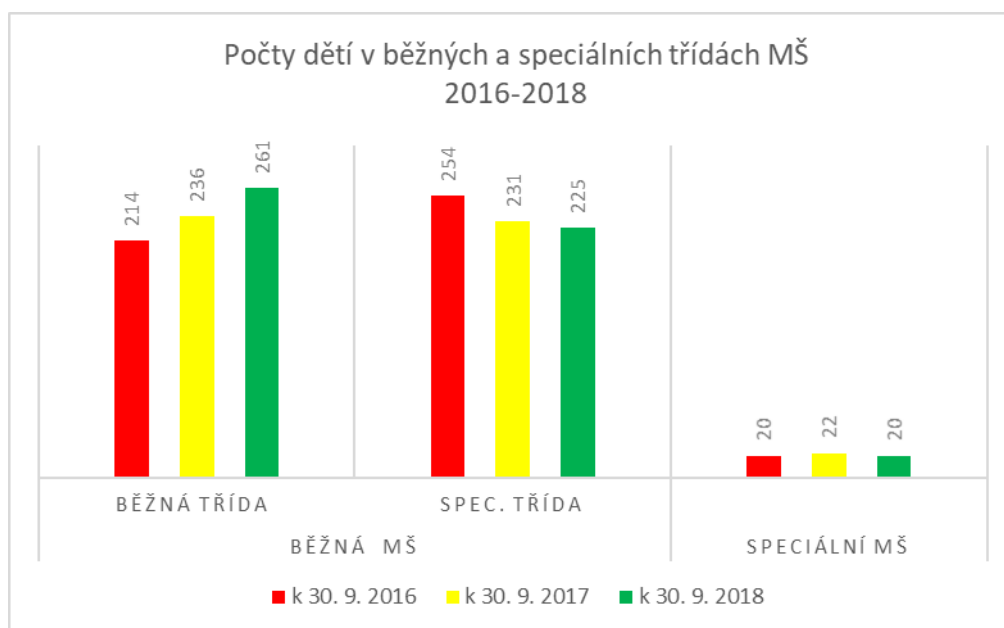
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Od roku 2016 mírně klesl podíl speciálních tříd v předškolním vzdělávání, a to z 2,9 % v roce 2016 na 2,7 % v roce 2018.

Velmi přehledně lze sledovat nárůst dětí se zdravotním postižením navštěvujících běžné třídy MŠ. Souběžně tak klesá počet dětí zařazených do speciálních tříd běžných MŠ či přímo do speciálních MŠ. Počty dětí v grafu nejsou záměrně uvedeny v procentech, neboť je dobré představit si pod každým číslem dítě, kterému byl umožněn rovný přístup k předškolnímu vzdělávání.

Podíl počtu dětí se zdrav. postižením v běžných a speciálních třídách MŠ 2016–2018

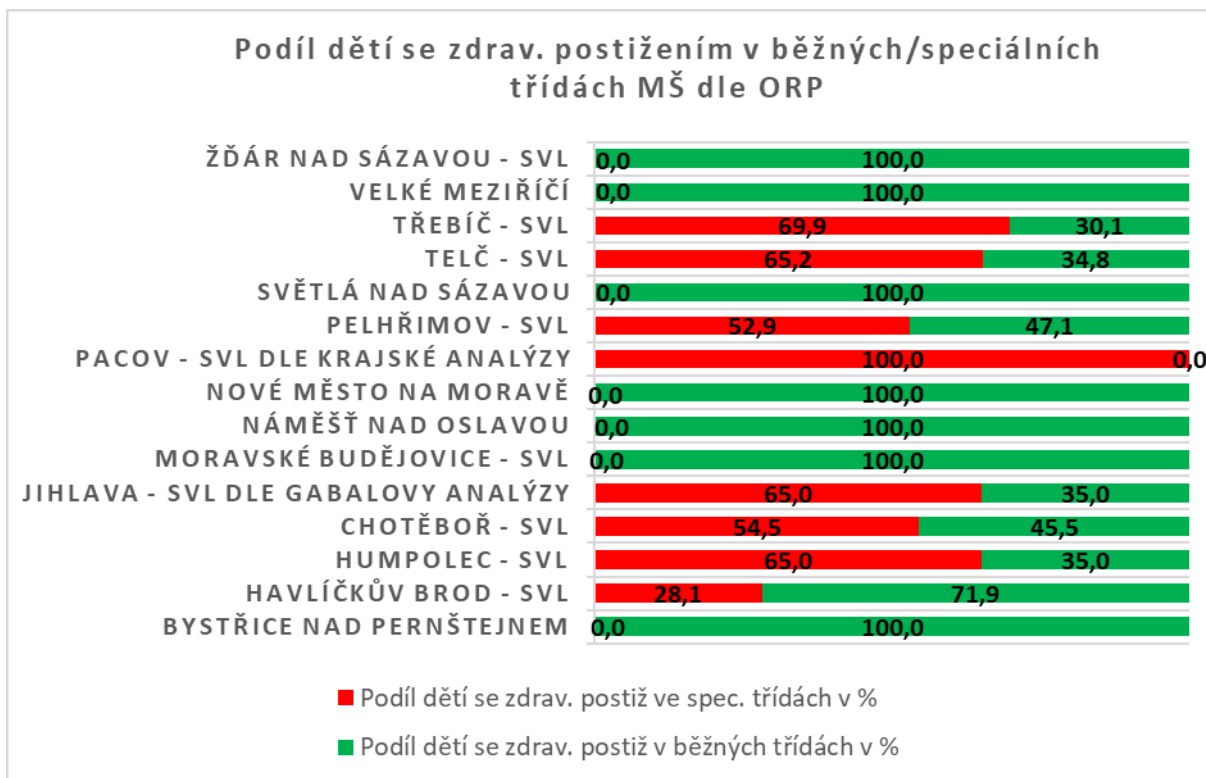
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Počty dětí se zdravotním postižením v běžných a speciálních třídách mateřských škol jednoznačně potvrzují inkluzivní směr kraje. Zvyšuje se počet dětí v běžných třídách, a naopak klesá počet dětí ve speciálních třídách.

Zajímavé je však sledovat podíl dětí se SVP v běžných či speciálních třídách dle ORP:

Podíl dětí se zdravotním postižením z celkového počtu dětí k 30. 9. 2018 podle ORP

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelek mateřských škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

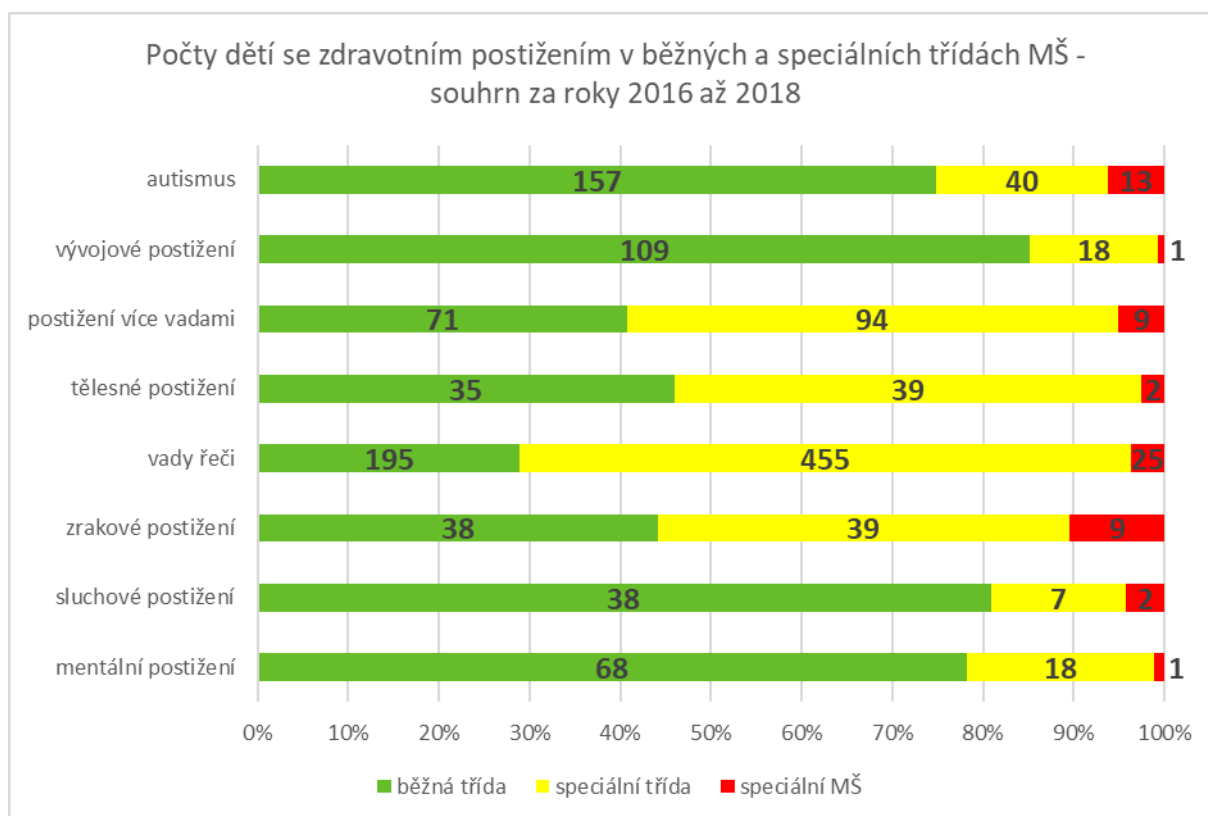
Z grafu je zřejmé, že ve všech ORP se SVL kromě Žďáru nad Sázavou a Moravských Budějovic jsou děti se SVP umisťovány častěji do speciálních tříd než v ORP bez SVL. Poměrně velký podíl dětí se SVP je ve speciálních třídách také v ORP Jihlava, která sice dle krajského šetření z roku 2018 již nemá na svém území žádnou sociálně vyloučenou lokalitu, avšak obyvatelé z původních tří sociálně vyloučených lokalit (Novomlýnská, Kosov, Havaj) se nyní rozprostřeli do bytových domů v centru, přičemž dle Gabalovy analýzy z roku 2015 patřila Jihlava mezi ORP se SVL s nejvyšším odhadovaným počtem sociálně vyloučených obyvatel. Vývoj podílu dětí se SVP ve speciálních třídách v jednotlivých ORP budeme nadále sledovat, aby mohla být v dalším období realizace inkluzivní koncepce na základě zjištěných dat navržena účinná opatření ke zlepšení tohoto stavu.

Co se týká jednotlivých druhů postižení, ve všech sledovaných obdobích lze zaznamenat, že průměrně 45 % dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách jsou děti s vadami řeči. Ze zjištěných údajů vyplývá, že v rámci předškolního vzdělávání jsou velmi využívány třídy zřízené podle § 16 odst. 4 školského zákona pro děti se závažnými vadami řeči. Před 1. 9. 2016 to byly speciální třídy pro vady řeči a byly zde zařazené děti s vadami řeči bez omezení. Tato forma vzdělávání dětí s vadami řeči se velmi osvědčila. Dětem je zde věnována aktivní podpora a cílená péče v oblasti narušené komunikační schopnosti, a to i díky personálnímu obsazení těchto tříd pedagogy s rozšířením kvalifikace v oblasti logopedie. Děti z těchto tříd v naprosté většině přechází na základní školu do běžných tříd. Zde jim jsou v případě potřeby nastavena adekvátní podpůrná opatření.

Bližší údaje o dětech s jednotlivými druhy zdravotního postižení zařazených do běžných a speciálních tříd je možné sledovat v následujícím grafu, který uvádí souhrnné počty dětí za sledované období tří let (2016–2018).

Děti s jednotlivými druhy zdrav. postižení v běžných a speciálních třídách MŠ 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Zařazení dětí se speciálními potřebami do běžných tříd mateřských škol však s sebou nese i nutnost zvýšení počtu odborných pracovníků. V této oblasti sice za sledované období došlo k mírnému nárůstu, změna je však patrná pouze u skupiny asistentů pedagoga. Tato oblast by neměla zůstat opomíjená, neboť rovné příležitosti ve vzdělávání u dětí, které potřebují větší podporu, se neobejdou bez přítomnosti speciálních pedagogů.

Vývoj počtu odborných pracovníků (fyzických osob) v MŠ:

odborný pracovník MŠ	k 30. 9. 2016	k 30. 9. 2017	k 30. 9. 2018
školní speciální pedagog	7	7	7
školní psycholog	2	3	3
asistent pedagoga	125	162	176

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Vývoj počtu odkladů školní docházky a jejich problematika

Jedním ze zajímavých ukazatelů je i vývojový trend počtu dětí s odkladem školní docházky (dále také „OŠD“). V souladu se školským zákonem, není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky (dále také „PŠD“) o jeden školní rok. Z výzkumu je zřejmé, že se od roku 2016 zvyšuje podíl žáků prvních tříd, kteří vstupují do procesu povinné školní docházky po ročním odkladu. V Kraji Vysočina vzrostl tento podíl z 16,25 % v roce 2016 na 16,77 % v roce 2018.

Vývoj odkladů PŠD Kraj Vysočina	2016	2017	2018
Počet zapisovaných dětí do PŠD	6 363	6 256	6 280
- z toho poprvé u zápisu	5 329	5 238	5 227
- z toho přicházející po odkladu	1 034	1 018	1 053
- podíl přicházejících po odkladu	16,25 %	16,27 %	16,77 %

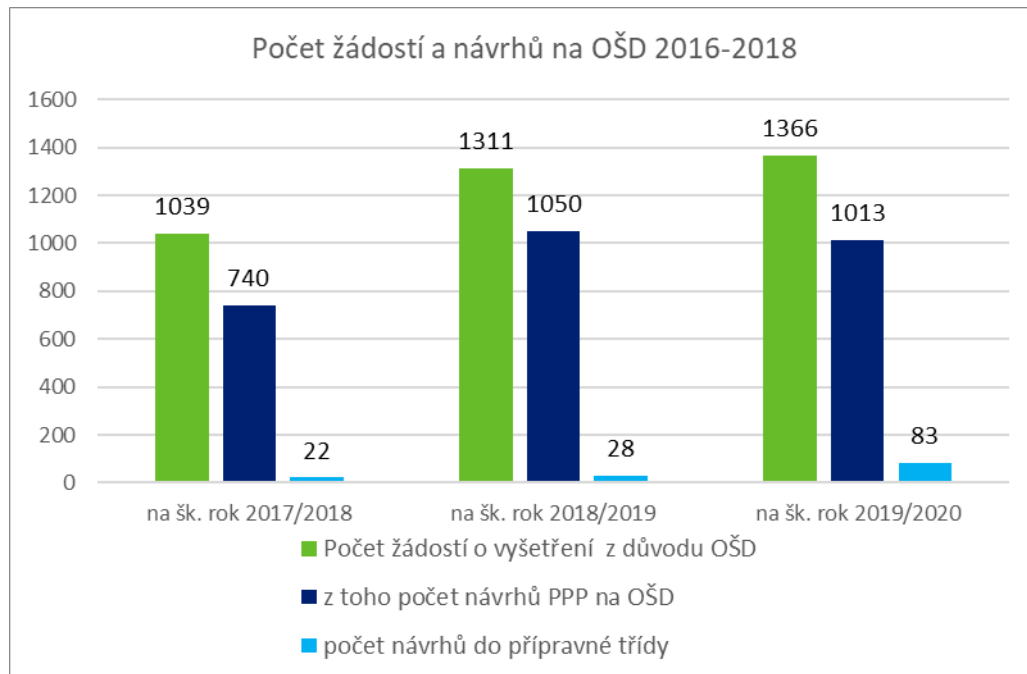
Zdroj dat: interní statistická šetření OŠMS v rámci sběru dat pro přípravu výročních zpráv a dlouhodobého záměru

V současnosti představují OŠD rutinní a bohužel často i masové opatření. Rozhodování o odkladu zahájení školní docházky je plně v kompetenci ředitele ZŠ, který rozhodne na žádost rodičů a po doporučení školského poradenského zařízení a lékaře. Cílem takového odborného vyšetření a navržených opatření je zvýšit pravděpodobnost úspěšného počátku vzdělávání. Rodiče se však v mnoha případech rozhodují bez hlubšího zamyšlení nad danou problematikou, mnohdy na základě laického uvažování či podle sympatií/antipatií k pedagogům, kteří mají vést první třídy v následujícím školním roce.

Každoročně se zvyšuje počet žádostí zákonných zástupců k vyšetření školní zralosti dětí v pedagogicko-psychologických poradnách (dále také „PPP“) v kraji. Za poslední tři roky stoupl počet žádostí o vyšetření v PPP z důvodu posouzení školní zralosti o 327 žádostí, což je o 24 %. Zároveň vzrůstá počet vydaných doporučení k odkladu školní docházky ze strany PPP, a to za stejné období o 273 (27 %), i když v posledním roce tento počet mírně klesl. Také mírně klesl počet návrhů na předčasné zařazení dítěte k povinné školní docházce v souladu s § 36 školského zákona.

Informace PPP o školní zralosti – zájem o vyšetření a počty udělených odkladů školní docházky v PPP v Kraji Vysočina v letech 2016–2018

Zdroj dat: vlastní šetření PPP v Kraji Vysočina

Z grafu je dále zřejmé, že výrazně stoupl zájem o přípravné třídy základní školy. Zatímco na ŠR 2017/2018 bylo předloženo 22 návrhů, o dva roky později (tedy na ŠR 2019/2020) to bylo již 83 návrhů. Tento vzestup lze sledovat v předcházejícím grafu. Zájem o přípravné třídy zřejmě souvisí i se změnou legislativy, kdy lze v současné době v souladu s § 47 školského zákona zřizovat přípravné třídy ZŠ pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Dříve byly tyto třídy určeny pouze pro děti, kterým byl povolen odklad školní docházky, v předchozích letech dokonce pouze pro děti sociálně znevýhodněné.

V souvislosti s nástupem k PŠD je ovšem nutné zmínit také institut dodatečně uděleného odkladu. V souladu s § 37 školského zákona, pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění PŠD, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění PŠD na následující školní rok. V tomto případě však není nutné vyjádření PPP. Informace z jednotlivých PPP Kraje Vysočina uvádějí, že zatímco ve školním roce 2017/2018 bylo navrženo 10 dodatečných odkladů, v následujícím roce to bylo 6 odkladů a ve školním roce 2019/2020 již pouze 2 odklady. Statistiky PPP a SPC však nejsou přesné, neboť jak již bylo řečeno, k dodatečnému odkladu není nutné jejich vyjádření.

Stejně tak je nutné brát celková data ke školní zralosti z PPP Kraje Vysočina jako ne zcela přesná, a to hlavně z důvodu, že zákonný zástupce má právo vybrat si školské poradenské zařízení. Tedy ne všechny děti, u kterých byla posuzována školní zralost, byly klienty PPP v Kraji Vysočina. Zároveň také, pokud PPP vydá doporučení např. k odkladu školní docházky, záleží pouze a jen na zákonném zástupci, zda toto doporučení bude respektovat a podá žádost o odklad školní docházky.

Školní stravování:

Prioritní oblastí kraje je výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů a nedílnou součástí je i školní stravování. To výrazně ovlivňuje výživové zvyklosti, hraje tedy důležitou úlohu ve výchově ke zdravé výživě, vhodným stravovacím návykům a správnému životnímu stylu. Školní stravování pomáhá také utvářet společenskou složku osobnosti.

Školní stravování v Kraji Vysočina je vedeno snahou dosáhnout změny postojů k racionální výživě, která je svým složením a kvalitou vyhovující pro věkovou skupinu dětí/žáků/studentů v MŠ, ZŠ, SŠ či VOŠ. Je nastaveno jako otevřený způsob stravování, ve kterém jsou definovány a vymezeny jednotlivé kompetence jak pro strážníky, tak pro pracovníky, jsou nastaveny nejenom ekonomické mantinely ve výživových potřebách a v příspěvcích na stravném, ale i požadavky hygienické a materiální povahy.

Kraj Vysočina je již od roku 2016 zapojen do operačního programu MPSV „Školní obědy zdarma“. Ve školním roce 2016/2017 bylo zapojeno 40 partnerů a podpořeno 324 dětí. V následujícím školním roce 2017/2018 bylo podpořeno 462 dětí a zapojeno 50 partnerů (škol a školských zařízení) ve 33 obcích kraje. Ve školním roce 2018/2019 bylo zapojeno 63 partnerů a podpořeno kolem 400 dětí. Ze získaných ukazatelů vyplývá nárůst počtu zapojených partnerů a dětí.

Kritéria tohoto projektu zůstávají stejná po celou dobu trvání projektu - cílem projektu je zabezpečit stravování dětem mateřských škol a žákům základních škol (případně žákům víceletých gymnázií odpovídajících ročníků – nižšího stupně gymnázia) ze sociálně slabých rodin ve věku 3–15 let, které se jako společně posuzované osoby z hlediska nároku na příspěvek na živobytí nacházely v rozhodném období v hmotné nouzi.

Cílem je tedy zabezpečit školní stravování úhradou ceny stravného ve školních jídelnách dětem ze sociálně slabých rodin a snížit tak potravinovou a materiální deprivaci těchto dětí. Stravné (úplata za školní stravování) je hrazeno formou úhrady jednotkových nákladů (ceny stravného hrazeného zákonnými zástupci) stanovených na základě platné právní úpravy ve vnitřních dokumentech školy.

Počty strážníků v MŠ

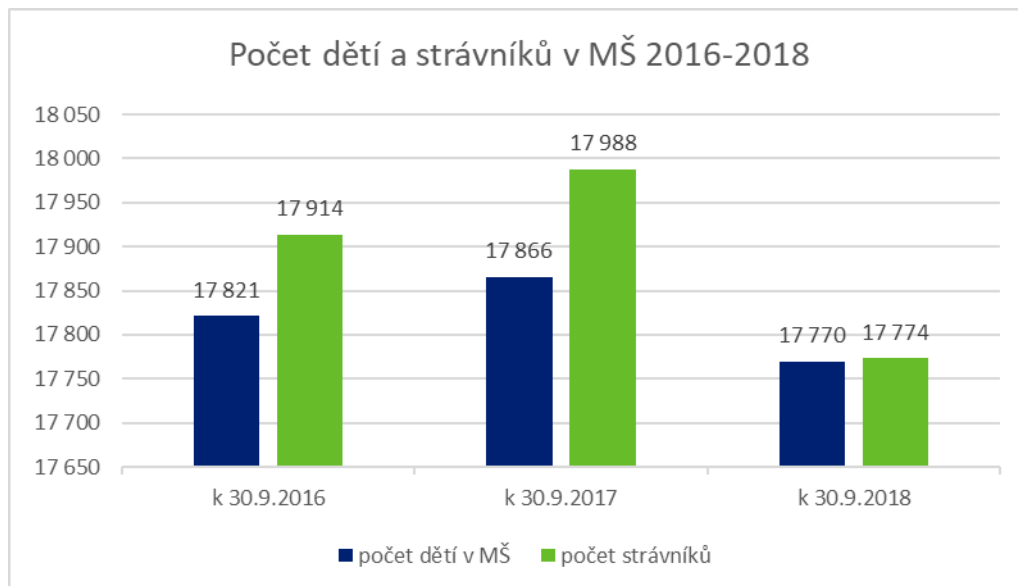
Školní stravování jako stravovací služby pro děti, jimž je poskytováno stravování v rámci hmotného zabezpečení, je poskytováno v souladu s vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování v platném znění.

Počty strážníků jsou v případě mateřských škol více jak 100 % počtu dětí v MŠ. Tento „nesoulad“ je dán faktem, že v souladu s vyhláškou o mateřských školách č. 14/2005 Sb. § 9 dítě, které se vzdělává v mateřské škole pravidelně kratší dobu, než odpovídá příslušnému provozu, a další dítě, které se vzdělává ve zbývající době podle § 34 odst. 10 školského zákona, se zařazují do téže třídy. Pro účely posouzení souladu s nejvyšším počtem dětí ve třídě se započítává vždy pouze 1 dítě, pro účely školního stravování v souladu se stavební a výrobní kapacitou jídelny se započítávají 2 děti.

V současné době dochází k vyrovnání počtu strážníků s počtem dětí v MŠ. Toto je dáno hlavně tím, že již není v takové míře využívána právě možnost § 9 vyhlášky o mateřských školách.

Počty strážníků v MŠ v letech 2016-2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Absence u dětí v povinném předškolním vzdělávání

Průměrný počet hodin absencí jednoho dítěte v předškolním vzdělávání byl v Kraji Vysočina 119 hodin. Tato data nebyla v předchozích letech sledována. Nelze tedy analyzovat vývoj absencí v rámci delšího časového úseku. Také nelze jednoznačně hodnotit, zda ředitelé mateřských škol při dotazníkovém šetření kraje tento údaj zaměřili na průměrnou absenci všech dětí v předškolním vzdělávání či pouze na průměrnou absenci dětí v povinném předškolním vzdělávání.

Data budou využita při dalším vyhodnocování a práci se ŠIKK. Zároveň v dalších letech budou sbírána, sledována a analyzována.

Zajištění bezbariérovosti MŠ

Školský zákon, konkrétně § 16 odst. 2, taxativně vyjmenovává podpůrná opatření, na která má dítě v případě identifikované speciální vzdělávací potřeby nárok. Jedním z těchto podpůrných opatření je poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených. Toto podpůrné opatření ovšem na rozdíl od ostatních podpůrných opatření vymezených v § 16 školského zákona není zajištěno finančními prostředky ze státního rozpočtu. Jeho realizace je plně v kompetenci zřizovatelů.

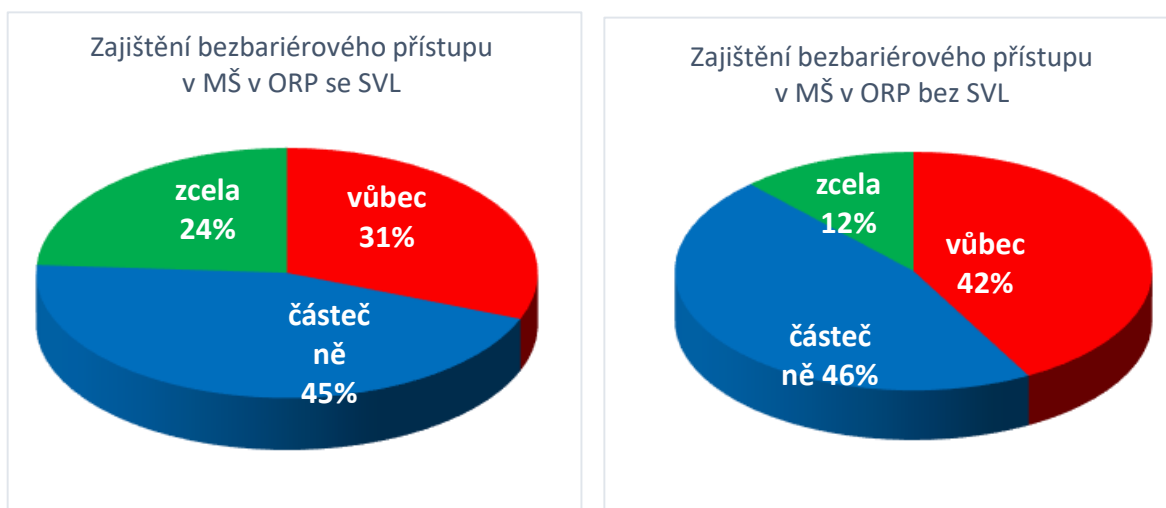
V Kraji Vysočina byl v rámci dotazníkového šetření zjištěn stav bezbariérového přístupu v mateřských školách všech zřizovatelů. Plně bezbariérový přístup byl ve školním roce 2017/2018 zajištěn v 21 % MŠ, téměř polovina MŠ (konkrétně 44 %) byla částečně bezbariérová a 35 % MŠ ještě nemělo zajištěn bezbariérový přístup.

Kraj Vysočina vnímá nedostatky v zajištění bezbariérovosti mateřských škol. Příčinou může být nejen nedostatek finančních prostředků zřizovatelů, ale např. i technické možnosti budov, kdy v některých případech není možné bezbariérovost realizovat. Jednou z možných podpor je např. pomoc v rámci zajištění kompenzačních pomůcek typu schodolez. Tato pomůcka může být MŠ zapůjčena v rámci Zásad Zastupitelstva Kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

Zajímavé je i porovnání zajištění bezbariérovosti MŠ v rámci ORP dle přítomnosti SVL. V obcích, kde se nachází vyloučené lokality, je statisticky vyšší podíl mateřských škol se zajištěným bezbariérovým přístupem. Je zde reálný předpoklad, že tato skutečnost je dána aktivitami obce směřujícími k posílení podpory vyloučených lokalit a tím pádem také do podpory v oblasti vzdělávání – např. v rámci IROP se více investovalo do těchto lokalit (podmínky výzvy byly rozlišeny dle toho, zda jde o ORP se či bez SVL).

Podíl MŠ s bezbariérovým přístupem v ORP se SVL a v ORP bez SVL

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů mateřských škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Nákladovost vzdělávání v mateřských školách

Dalším sledovaným faktorem byla nákladovost vzdělávání. Průměrné náklady na předškolní vzdělávání při vstupu dítěte do mateřské školy jsou v Kraji Vysočina 729 Kč. Maximální odhadovaná výše finančního příspěvku rodičů v průběhu vzdělávání dítěte v mateřské škole je 1 314 Kč a průměrná výše příspěvků vybíraných od rodičů v průběhu školního roku je 244 Kč.

Velmi zajímavé se jeví porovnání průměrné výše těchto nákladů v obcích se SVL a v obcích bez SVL. Jako reálný se jeví předpoklad, že v obcích se SVL budou náklady nižší, jelikož se dá předpokládat, že MŠ budou mít nižší požadavky na finanční příspěvek rodin. Dotazníkové šetření ukázalo spíše opačnou situaci. V obcích se SVL odhadují ředitelé MŠ vyšší náklady než v obcích bez SVL. Také průměrná výše pravidelných příspěvků od rodičů vybíraných MŠ je v obcích se SVL vyšší. Tato zjištění budou v dalších obdobích sledována a analyzována.

Nákladovost vzdělávání v MŠ

Nákladovost vzdělávání v MŠ	Hodnoty za všechny MŠ v Kraji Vysočina		Obecní MŠ z ORP se SVL		Obecní MŠ z ORP bez SVL		
	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max	Ø	Min	Max
Odhadované náklady rodičů na zajištění potřeb dítěte při vstupu do MŠ (dle seznamu požadovaných potřeb)	729	0 – 5 000	657 ↑	0 – 5 000 ↑	616		0 – 4 500
Odhadovaná maximální výše příspěvku rodičů na jedno dítě v průběhu vzdělávání	1 314	0 – 15 000	1 149 ↑	0 – 15 000 ↑	1 108		0 – 3 000

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů mateřských škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

2.2 Základní školy

V České republice je povinná školní docházka stanovena na dobu devíti školních roků. Základní vzdělávání vede mimo jiné k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby osvojované vědomosti a dovednosti dovedli uplatňovat při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Vzdělávání je založeno na rovném přístupu a zohlednění vzdělávacích potřeb žáků. Primární snahou je umožnit základní vzdělávání všem dětem bez rozdílu. Jednou z priorit Kraje Vysočina je právě podpora inkluze, jejímž výsledkem by mělo být dlouhodobé začleňování žáků se SVP do běžného základního vzdělávání.

Počty žáků v ZŠ a základní struktura ZŠ v roce 2018

Dle statistických výkazů z podzimu 2018 působilo v Kraji Vysočina 264 právních subjektů vykonávajících činnost základní školy (dále také „ZŠ“) nebo základní školy speciální (dále také „ZŠS“) na 280 pracovištích (bez škol při zdravotnických zařízeních, ústavech sociální péče a výchovných ústavech). 246 právních subjektů zřizovala obec, 11 kraj, 1 církev a 6 ZŠ bylo soukromých.

Z celkového počtu ZŠ bylo 118 škol malotřídních s právní subjektivitou. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bylo samostatně zřízeno 11 škol, z toho 9 zřizoval kraj a 2 školy byly zřizovány obcí. Kromě toho byly v základních školách zřizovaných obcí speciální třídy. Kraj byl zřizovatelem také 2 škol při zdravotnických zařízeních v Havlíčkově Brodě a Velké Bíteši. Vedle toho plnili žáci povinnou školní docházku v 17 víceletých gymnáziích. Nejvyšší povolený počet žáků ZŠ (celková kapacita všech ZŠ) v Kraji Vysočina činil 69 069 žáků.

Povinnou školní docházku plnilo v ZŠ a ZŠS celkem 44 895 žáků v 2 261 třídách, z toho 43 739 žáků v 2 141 běžných třídách ZŠ a 946 žáků ve 120 speciálních třídách ZŠ a ZŠS. V nižších ročnících víceletých gymnázií se vzdělávalo 1 874 žáků v 64 třídách. Dalším 69 žákům bylo povoleno individuální vzdělávání podle § 41 školského zákona, 141 žáků se vzdělávalo podle § 38 školského zákona (tj. vzdělávání v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR) a u 6 žáků byla PŠD realizována podle § 42 školského zákona (tj. vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením). Celkem plnilo povinnou školní docházku 46 769 žáků v 2 325 třídách.

Po zahájení školního roku 2017/2018¹ byl povolen dodatečný odklad školní docházky u 12 žáků prvních ročníků. V roce 2018 se v Kraji Vysočina dostavilo poprvé k zápisu 5 227 dětí a dalších 1 053 po odkladu. V 1 043 případech byl povolen odklad povinné školní docházky, tj. 16,6 %.

Ve školním roce 2017/2018 zajišťovala speciálně pedagogická centra poradenské služby přímo v prostředí základních škol 533 žákům, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 465 žákům.

---

¹ Údaje zjišťované pro výroční zprávu a dlouhodobý záměr Kraje Vysočina na základě šetření ředitelů škol se vždy vztahují k předchozímu školnímu roku, zatímco ostatní údaje získané ze statistik MŠMT k 30. 9. daného roku se vztahují k již zahájenému školnímu roku.

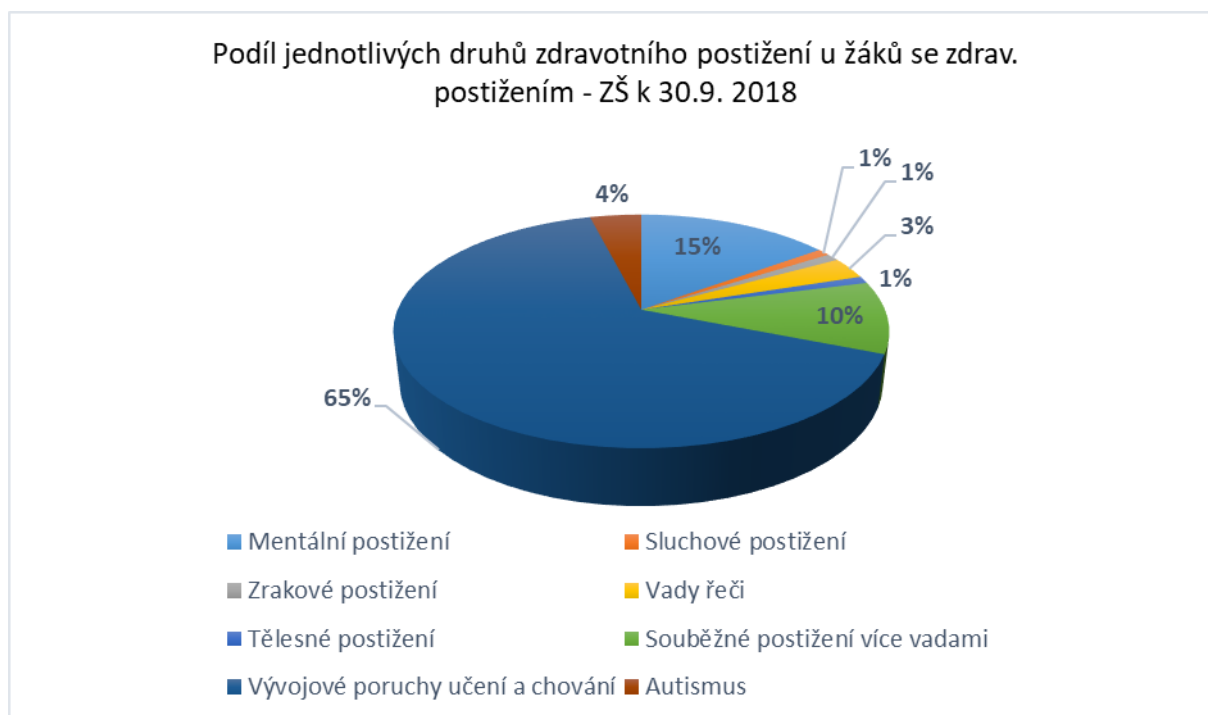
Dle údajů ze září 2018² se vzdělávalo v ZŠ odhadem 613 žáků z menšinových etnik. Ve školním roce 2018/2019 bylo na území kraje v ZŠ evidováno 478 žáků s cizím státním občanstvím (103 Slováků, 110 Vietnamců, 127 Ukrajinců, 20 Mongolů a 118 ostatních cizinců).

Počty a typy tříd v ZŠ v roce 2018

ZŠ k 30. 9. 2018	běžná ZŠ		speciální ZŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	253		11
Počet tříd ve školách	2 141	37	83
Počet žáků ve školách	43 739	312	634

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Druhy zdravotního postižení u dětí se zdrav. postižením v ZŠ v roce 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

² Údaje zjišťované pro výroční zprávu a dlouhodobý záměr Kraje Vysočina na základě šetření ředitelů škol se vždy vztahují k předchozímu školnímu roku, zatímco ostatní údaje získané ze statistik MŠMT k 30. 9. daného roku se vztahují k již zahájenému školnímu roku.

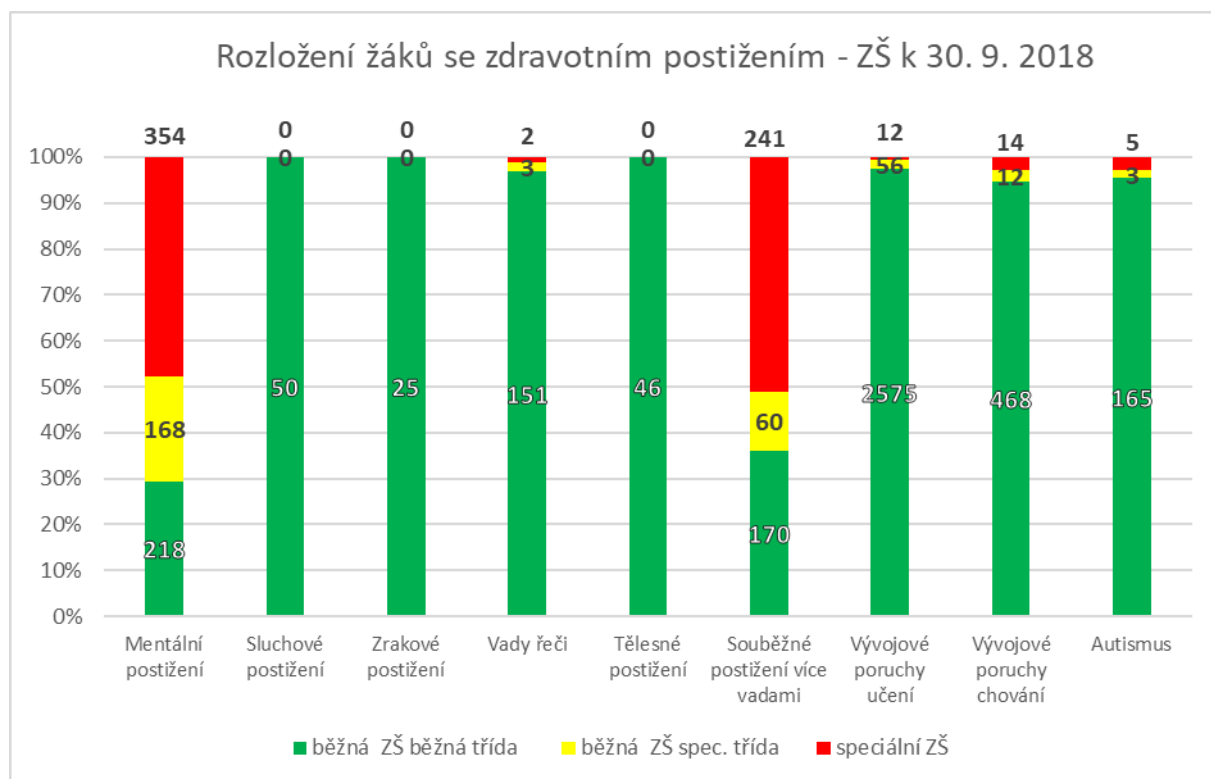

Ve všech základních školách v Kraji Vysočina bylo z celkového počtu 2261 tříd téměř 95 % tříd běžných. Počet žáků se zdravotním postižením činil 11 % z celkového počtu žáků. Z hlediska rozložení žáků se zdravotním postižením tvořili nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení a chování 65 %. Ostatní druhy zdravotního postižení byly zastoupeny v těchto podílech – mentální postižení 15 %, souběžné postižení více vadami 10 %, autismus 4 %, vady řeči 3 %, sluchové postižení 1 %, zrakové postižení 1 %, tělesné postižení 1 %.

Co se týká žáků se zdravotním postižením, pak 80 % z nich (3 868 žáků) bylo žáky běžných tříd. Jednotlivé druhy postižení byly zastoupeny následovně: 218 žáků s mentálním postižením, 50 se sluchovým postižením, 25 se zrakovým, 151 žáků s vadami řeči, 46 s tělesným postižením, 170 se souběžným postižením více vadami, 165 dětí s autismem a 3 043 žáků s vývojovými poruchami učení a chování.

Ve speciálních třídách ZŠ a ZŠS se vzdělávalo celkem 930 žáků se zdravotním postižením, z toho bylo 522 žáků s mentálním postižením, 5 žáků s vadami řeči, 301 žák se souběžným postižením více vadami, 94 žáků s vývojovými vadami učení a chování a 8 žáků s diagnózou autismus.

Rozložení žáků se zdravotním postižením v ZŠ podle typu třídy/školy – 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je patrné, že nejčastěji jsou do speciálních tříd zařazováni žáci s mentálním postižením a se souběžným postižením více vadami. U všech ostatních druhů zdravotního postižení lze jednoznačně říct, že naprostá většina dětí s těmito typy postižení bývá zařazována do běžných tříd ZŠ.

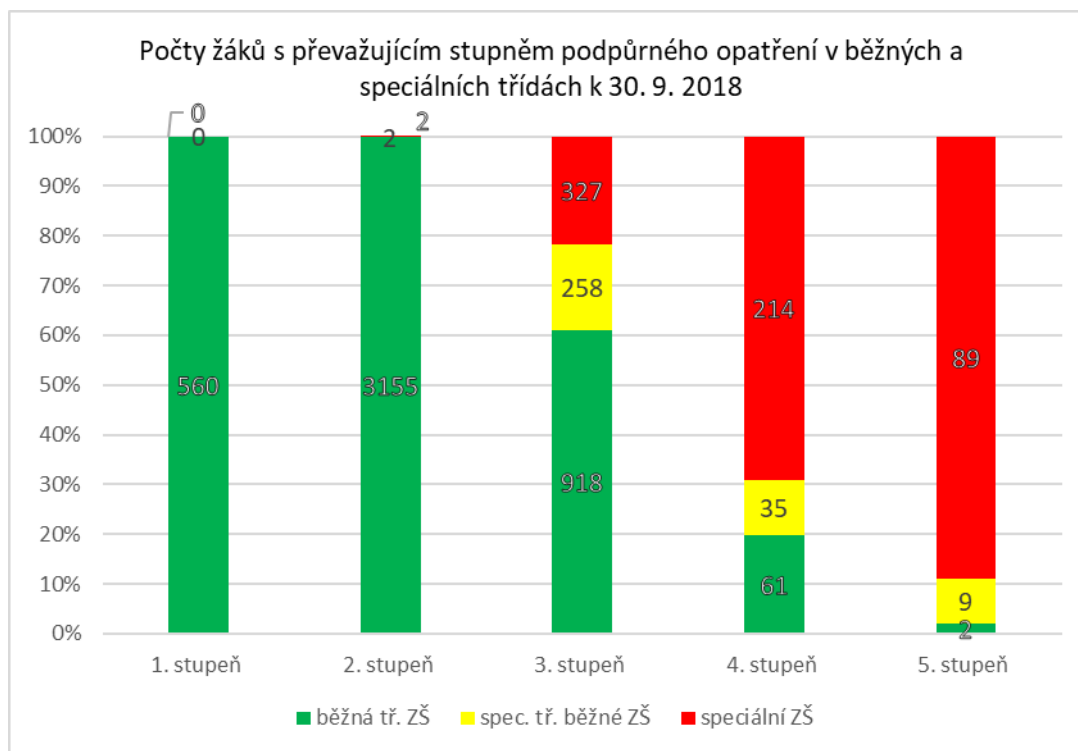

Podpůrná opatření

Od 1. 9. 2016 mají děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření. Ta se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti a jsou taxativně vymezena školským zákonem. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze na základě doporučení školského poradenského zařízení.

Následující graf ukazuje zařazování žáků s jednotlivými stupni podpůrných opatření do různých typů tříd, popř. škol. Cílem inkluzivního konceptu kraje je samozřejmě žáky s nižší potřebou podpory zařazovat do běžných tříd. Údaje z roku 2018 pak tento koncept plně potvrzují.

Rozložení žáků s podpůrnými opatřeními podle typu třídy/školy ZŠ k 30. 9. 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ukazuje se, že v Kraji Vysočina jsou žáci se SVP, kteří vyžadují podpůrné opatření I.–III. stupně prioritně zařazeni do běžných tříd (v 83 %), z toho žáci s PO I. a II. stupně v rozsahu 100 % a žáci s PO III. v 61 %. Žáci s těžšími stupni postižení s potřebou podpůrných opatření stupně IV. – V. jsou naopak převážně zařazeni ve speciálních třídách či školách, a to v 85 %.

Počty žáků v ZŠ a základní struktura ZŠ v roce 2017

Dle statistických výkazů z podzimu 2017 působilo v Kraji Vysočina 263 právních subjektů vykonávajících činnost základní školy nebo základní školy speciální na 277 pracovištích (bez škol při zdravotnických zařízeních, ústavech sociální péče a výchovných ústavech). Z nich 246 právních subjektů zřizovala obec, 11 kraj, 1 církev a 5 ZŠ bylo soukromých.

Z celkového počtu ZŠ bylo 118 škol malotřídních s právní subjektivitou. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bylo samostatně zřízeno 12 škol, z toho 9 zřizoval kraj a 3 obce. Kromě toho byly v základních školách zřizovaných obcí speciální třídy. Kraj byl zřizovatelem také 2 škol při zdravotnických zařízeních v Havlíčkově Brodě a Velké Bíteši. Vedle toho plnili žáci povinnou školní docházku v 17 víceletých gymnáziích. Nejvyšší povolený počet žáků ZŠ (celková kapacita všech ZŠ) v Kraji Vysočina činil 69 011 žáků.

Povinnou školní docházku plnilo v ZŠ a ZŠS celkem 44 453 žáků v 2 241 třídách, z toho 43 266 žáků v 2 112 běžných třídách ZŠ a 1 017 žáků ve 129 speciálních třídách ZŠ a ZŠS. V nižších ročnících víceletých gymnázií se vzdělávalo 1 887 žáků v 68 třídách. Dalších 38 žáků se vzdělávalo podle § 41 školského zákona (individuální vzdělávání), 132 žáků podle § 38 školského zákona (vzdělávání v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR) a 6 žáků podle § 42 školského zákona (vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením). Celkem plnilo povinnou školní docházku 46 340 žáků v 2 309 třídách.

Po zahájení školního roku 2016/2017 byl povolen dodatečný odklad školní docházky u 17 žáků prvních ročníků. V roce 2017 se dostavilo v Kraji Vysočina poprvé k zápisu 5 238 dětí a dalších 1 018 po OŠD. V 1 022 případech byl povolen odklad povinné školní docházky, tj. 16,3 %.

Ve školním roce 2016/2017 zajišťovala speciálně pedagogická centra poradenské služby přímo v prostředí základních škol 576 žákům, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 1 717 žákům.

Dle údajů ze září 2017 se vzdělávalo v základních školách odhadem 615 žáků z menšinových etnik. Ve školním roce 2017/2018 bylo na území kraje v ZŠ evidováno 422 žáků s cizím státním občanstvím (104 Slováků, 115 Vietnamců, 86 Ukrajinců, 33 Mongolů a 84 ostatních cizinců).

Počty a typy tříd v ZŠ v roce 2017

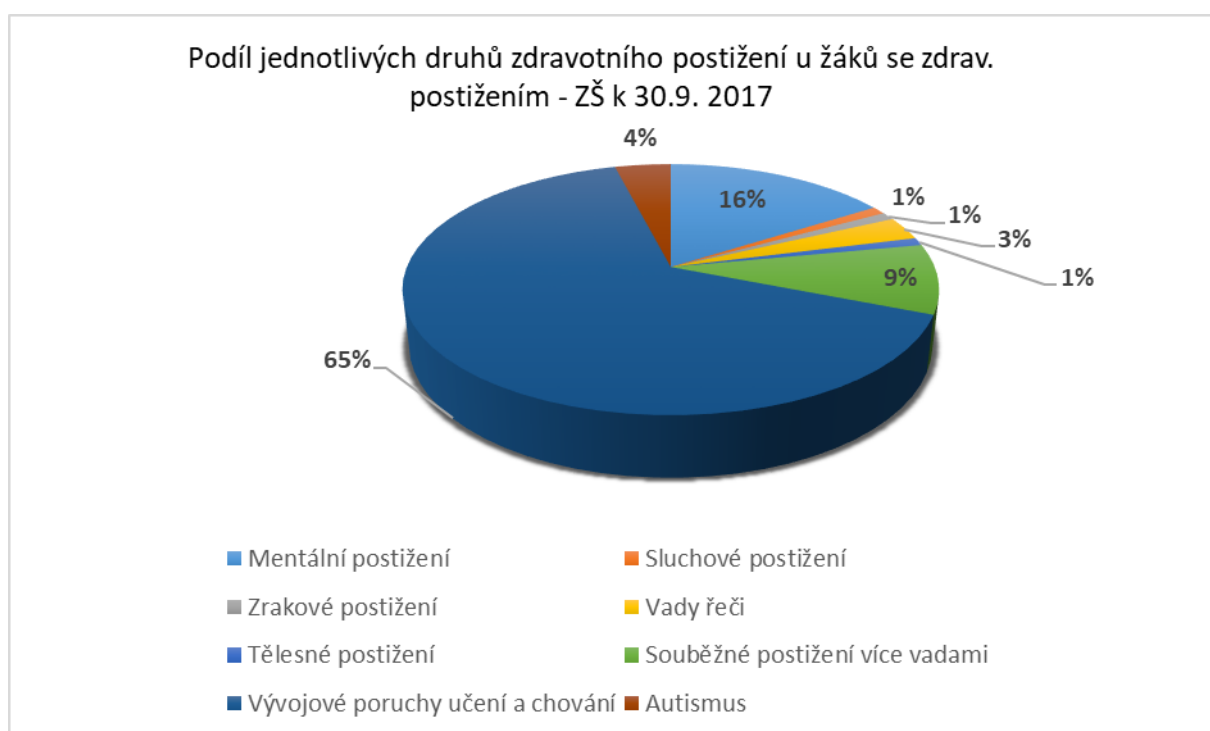
ZŠ k 30. 9. 2017	běžná ZŠ		speciální ZŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	251		12
Počet tříd ve školách	2112	33	96
Počet žáků ve školách	43266	274	743

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Běžné třídy tvořily 94 % všech tříd. Podíl žáků se zdravotním postižením v základních školách činil 10,5 % z celkového počtu žáků. Z hlediska rozložení žáků se SVP tvořili nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení a chování 65 %, ostatní druhy postižení byly zastoupeny následovně – mentální postižení 16 %, souběžné postižení více vadami 9 %, vady řeči 3 %, autismus 4 %, vady řeči 3 %, sluchové postižení 1 %, zrakové postižení 1 %, tělesné postižení 1 %. Procentuální zastoupení jednotlivých druhů zdravotního postižení u této skupiny žáků můžeme sledovat v následujícím grafu:

Druhy zdravotního postižení u dětí se zdrav. postižením v ZŠ v roce 2017

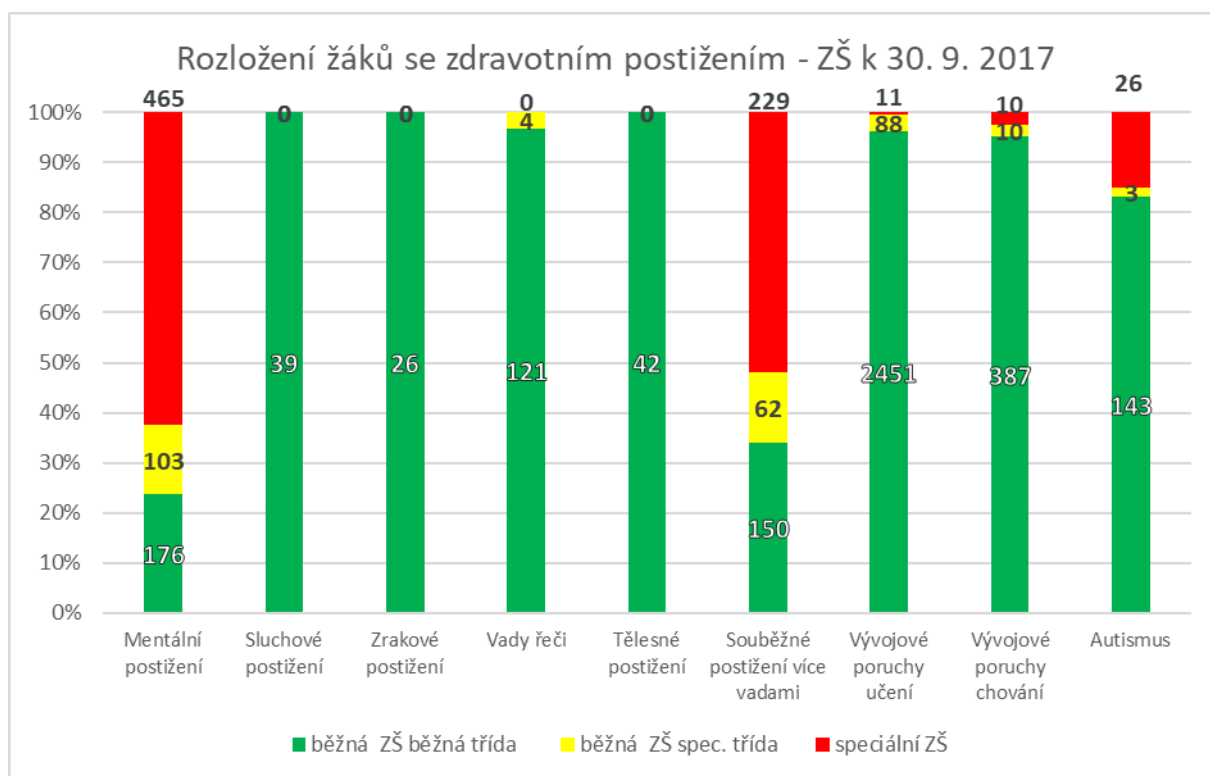
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V běžných třídách ZŠ bylo vzděláváno celkem 3 535 se zdravotním postižením, což je 77,7 % z celkového počtu žáků se zdravotním postižením. Konkrétně šlo o 176 žáků s mentálním postižením, 39 se sluchovým postižením, 26 žáků se zrakovým postižením, 121 žáků s vadami řeči, 42 dětí s tělesným postižením, 150 se souběžným postižením více vadami, 143 dětí s diagnózou autismus a 2 838 s vývojovými poruchami učení a chování.

Ve speciálních třídách ZŠ a ZŠS se vzdělávalo celkem 1 011 žáků, z toho bylo 568 žáků s mentálním postižením, 4 žáci s vadami řeči, 291 žáků se souběžným postižením více vadami, 119 s vývojovými poruchami učení a chování a 29 žáků s autismem.

Rozložení žáků se zdravotním postižením v ZŠ podle typu třídy/školy – 2017

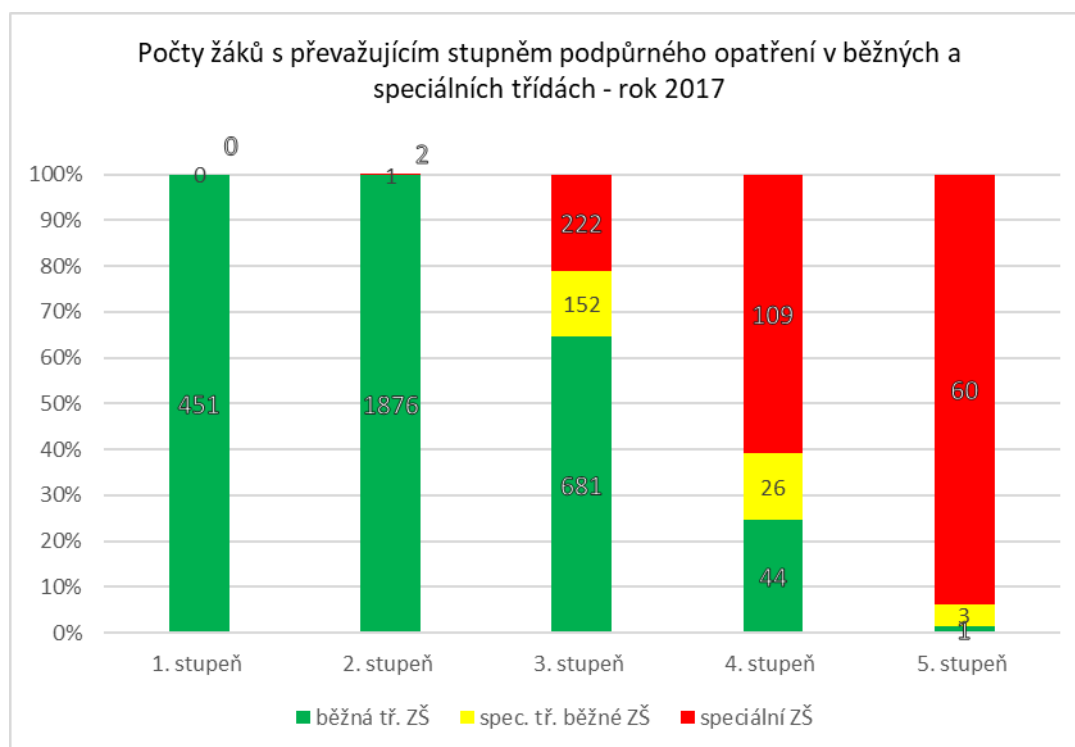
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

U většiny druhů zdravotního postižení byli žáci zařazováni do běžných tříd ZŠ. Výjimku tvořili žáci s mentálním postižením a žáci se souběžným postižením více vadami.

Po uplynutí jednoho roku od zavedení společného vzdělávání lze konstatovat, že v Kraji Vysočina byli žáci se SVP vyžadující podpůrné opatření I. – III. stupně prioritně zařazeni do běžných tříd (v 89 %), z toho žáci s PO I. a II. stupně v rozsahu 100 % a žáci s PO III. v 65 %. Žáci s těžším stupněm postižení s potřebou podpůrných opatření stupně IV.–V. byli zařazováni do speciálních tříd či škol, a to v 81,5 %.

Rozložení žáků s podpůrnými opatřeními podle typu třídy/školy k 30. 9. 2017

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Počty žáků v ZŠ a základní struktura ZŠ v roce 2016

Dle statistických výkazů z podzimu 2016 působilo v Kraji Vysočina 265 právních subjektů vykonávajících činnost základní školy nebo základní školy speciální na 273 pracovištích (bez škol při zdravotnických zařízeních, ústavech sociální péče a výchovných ústavech). Z nich 246 právních subjektů zřizovala obec, 11 kraj, 1 církev a 4 MŠMT a 3 ZŠ byly soukromé.

Z celkového počtu ZŠ bylo 117 škol malotřídních s právní subjektivitou. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bylo samostatně zřízeno 12 škol, z toho 9 zřizoval kraj a 3 obce. Kromě toho byly v základních školách zřizovaných obcí speciální třídy. Kraj byl zřizovatelem také 2 škol při zdravotnických zařízeních v Havlíčkově Brodě a Velké Bíteši. Vedle toho plnili žáci povinnou školní docházku v 17 víceletých gymnáziích. Nejvyšší povolený počet žáků ZŠ (celková kapacita všech ZŠ) v Kraji Vysočina činil 68 784 žáků.

Povinnou školní docházku plnilo v ZŠ a ZŠS celkem 43 980 žáků v 2 205 třídách, z toho 42 717 žáků v 2 071 běžných třídách ZŠ a 1 118 žáků ve 134 speciálních třídách ZŠ a ZŠS.

V nižších ročnících víceletých gymnázií se vzdělávalo 1 869 žáků v 64 třídách. Dalších 23 žáků se vzdělávalo podle § 41 školského zákona (individuální vzdělávání), 122 žáků podle § 38 školského zákona (vzdělávání v zahraničí nebo na zahraniční škole v ČR) a 6 žáků podle § 42 školského zákona (vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením). Celkem plnilo povinnou školní docházku 45 704 žáků v 2 269 třídách.

Po zahájení školního roku 2015/2016 byl povolen dodatečný odklad školní docházky u 17 žáků prvních ročníků. V roce 2016 se dostavilo v Kraji Vysočina poprvé k zápisu 5 329 dětí a dalších 1 034 po odkladu. V 816 případech byl povolen odklad povinné školní docházky, tj. 12,8 %.

Ve školním roce 2015/2016 zajišťovala speciálně pedagogická centra poradenské služby přímo v prostředí základních škol 533 žákům, pedagogicko-psychologické poradny poskytly své služby celkem 396 žákům.

Dle údajů ze září 2016 se vzdělávalo v základních školách odhadem 614 žáků z menšinových etnik. Ve školním roce 2016/2017 bylo na území kraje v ZŠ evidováno 387 žáků s cizím státním občanstvím (97 Slováků, 113 Vietnamců, 78 Ukrajinců, 26 Mongolů a 73 ostatních cizinců).

Počty a typy tříd v ZŠ v roce 2016

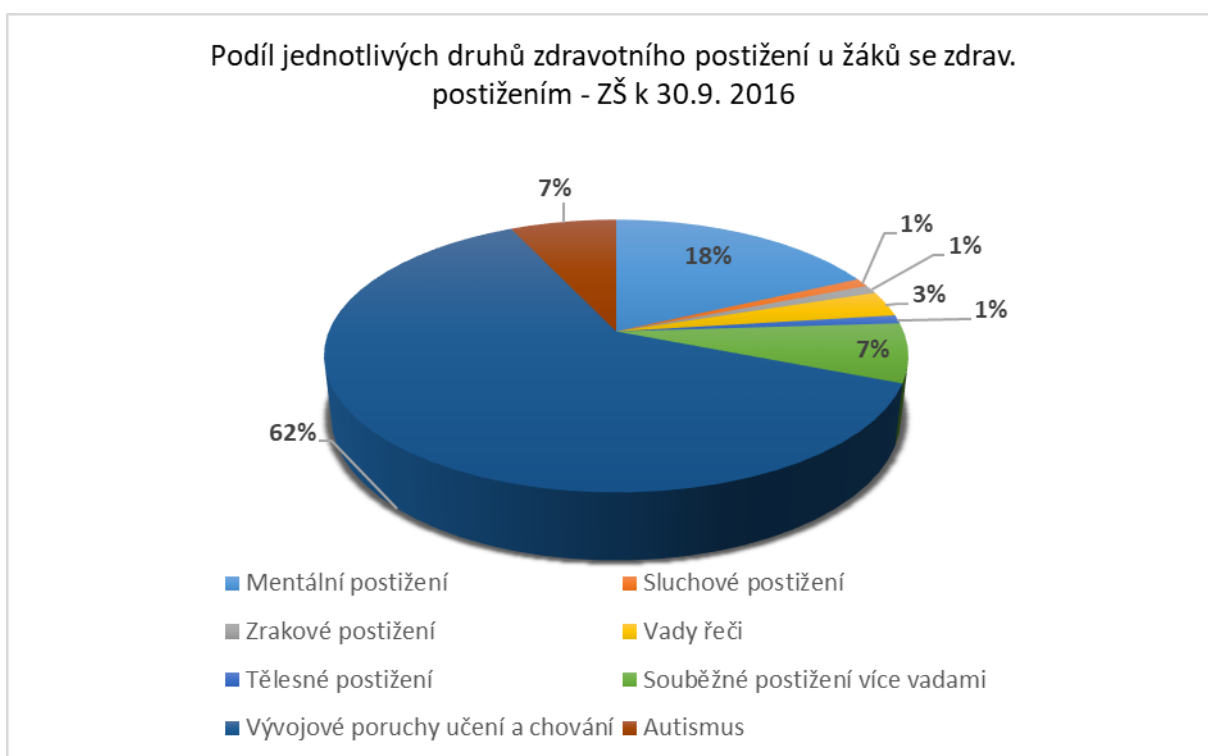
ZŠ k 30. 9. 2016	běžná ZŠ		speciální ZŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	253		12
Počet tříd ve školách	2071	38	96
Počet žáků ve školách	42717	333	785

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V běžných třídách ZŠ, které tvořily 94 % všech tříd, se vzdělávalo 2881 žáků se zdravotním postižením. K 30. 9. 2016 zaujímali žáci se zdravotním postižením 9,5 % z celkového počtu žáků. Z hlediska rozložení žáků se zdravotním postižením tvořili nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení a chování 62 %, ostatní druhy postižení byly zastoupeny následovně – mentální postižení 18 %, souběžné postižení více vadami 7 %, autismus 7 %, vady řeči 3 %, sluchové postižení 1 %, zrakové postižení 1 %, tělesné postižení 1 %. Procentuální zastoupení jednotlivých druhů zdravotního postižení u této skupiny žáků můžeme sledovat v následujícím grafu:

Druhy zdravotního postižení u dětí se zdrav. postižením v ZŠ v roce 2016

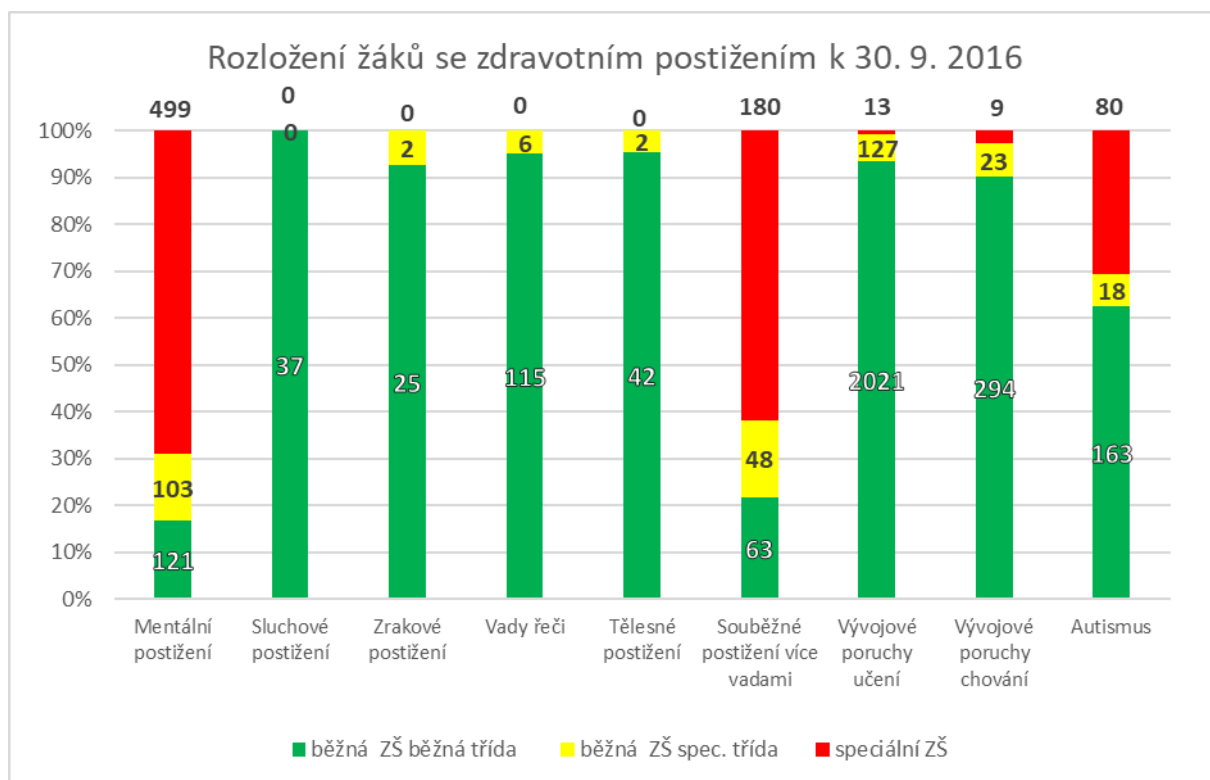
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V běžných třídách ZŠ bylo vzděláváno celkem 2 881 žáků, což je 72 % z celkového počtu žáků se zdravotním postižením. Konkrétně se jednalo o 121 žáků s mentálním postižením, 37 se sluchovým postižením, 25 se zrakovým postižením, 115 žáků s vadami řeči, 42 dětí s tělesným postižením, 63 se souběžným postižením více vadami, 163 žáků s autismem a 2 315 s vývojovými poruchami učení a chování.

Ve speciálních třídách ZŠ a ZŠS se vzdělávalo celkem 1 110 žáků se zdravotním postižením, z toho bylo 602 žáků s mentálním postižením, 6 žáků s vadami řeči, 2 žáci se zrakovým postižením, 2 s tělesným postižením, 228 s více vadami, 172 s vývojovými poruchami učení a chování a 98 žáků s autismem.

Rozložení žáků se zdravotním postižením v ZŠ podle typu třídy/školy k 30. 9. 2016

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

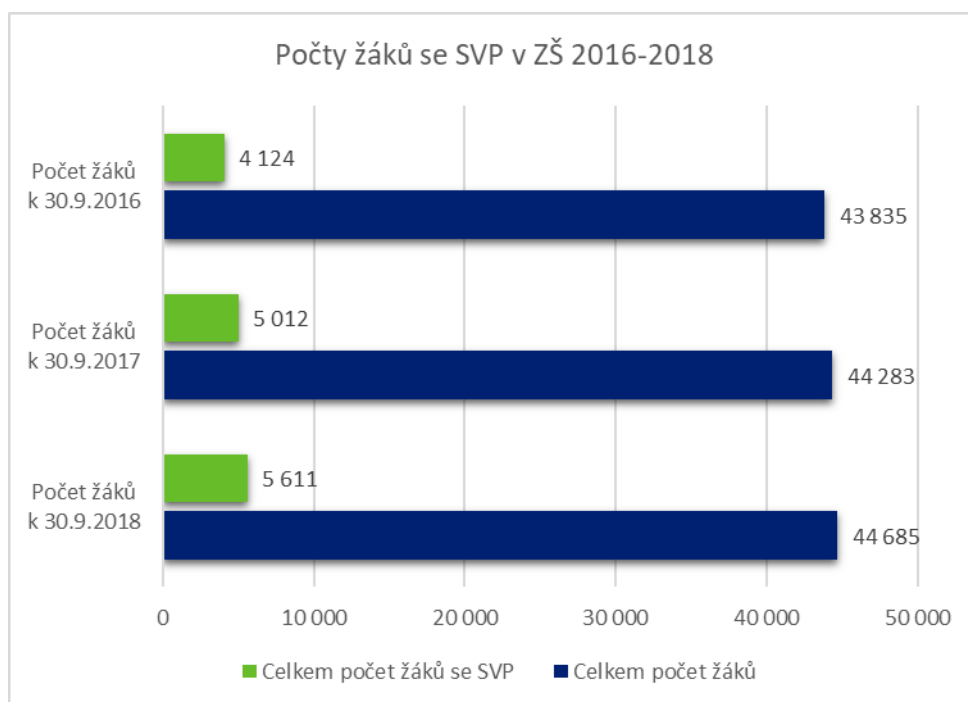
Údaje týkající se počtu podpůrných opatření k 30. 9. 2016 nelze považovat za relevantní. Vzhledem k tomu, že změna systému vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byla započata 1. 9. 2016, objevují se ke sledovanému datu 30. 9. 2016 v dané statistice pouze žáci, kterým byla samotnými školami stanovena podpůrná opatření I. stupně (97 %).

Základní školy - souhrnná data

Sledovali jsme údaje o počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami za období 3 let. Lze konstatovat, že celkový počet žáků se SVP v ZŠ od roku 2016 vzrostl ze 4 124 na 5 611. Tento nárůst, stejně jako u mateřských škol, je mimo jiné způsoben změnou koncepce inkluzivního vzdělávání v souladu se zavedením tzv. společného vzdělávání od 1. 9. 2016.

Počty žáků v ZŠ a počty žáků se SVP (včetně dětí se zdrav. postižením) v ZŠ 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V Kraji Vysočina se za poslední tři roky mírně zvýšil počet žáků se SVP. Jejich podíl z celkového počtu žáků v základních školách vzrostl z 9,4 % na 12,6 %. Je ovšem nutné upozornit, že do 31. 8. 2016 byli žáci se SVP kategorií žáků se zdravotním postižením (mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování), zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání) nebo sociálním znevýhodněním (rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu).

Vzdělávání s využitím podpůrných opatření, tedy speciální vzdělávání, se týkalo pouze žáků se zdravotním postižením. Počty těchto žáků byly také evidovány ve statistických výkazech MŠMT. Od 1. 9. 2016 se zavedením tzv. společného vzdělávání rozšířila cílová skupina žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, kteří mají právo k naplnění svých speciálně vzdělávacích potřeb využívat podpůrná opatření, na všechny žáky se SVP. Tedy se rozšířil i okruh žáků, který je zjišťován v rámci statistických šetření MŠMT.

Podrobný přehled dětí se SVP a dětí nadaných v ZŠ v Kraji Vysočina 2016-2018:

ZŠ Kraj Vysočina (žáci se SVP a nadaní žáci)	Počet žáků k 30. 9. 2016	Počet žáků k 30. 9. 2017	Počet žáků k 30. 9. 2018
Žáci se SVP celkem	4124	5012	5611
z toho zdravotně postižení	3991	4546	4798
z toho s jiným zdrav. znevýhodněním	132	547	1054
z toho odlišné kulturní a živ. podmínky	6	191	356
v tom kategorie K	3	32	54
v tom kategorie Z	3	142	262
v tom kategorie V	0	17	40
z toho jiný důvod pro SVP	x	x	0
z toho s prodlouženou délkou vzdělání	3	30	55
z toho s upravenými výstupy	4	506	673
Nadaní žáci	55	46	50
z toho mimořádně nadaní	55	31	22

K - žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z odlišného kulturního prostředí v rodině dítěte, malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině dítěte

Z - žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z jiných životních podmínek v rodině dítěte, obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu nebo jiné

V - žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z kombinace více faktorů (např. příslušníci etnických menšin, pokud se v rodině nehovoří vyučovacím jazykem, platí odlišná kulturní pravidla a rodina je sociálně vyloučená)

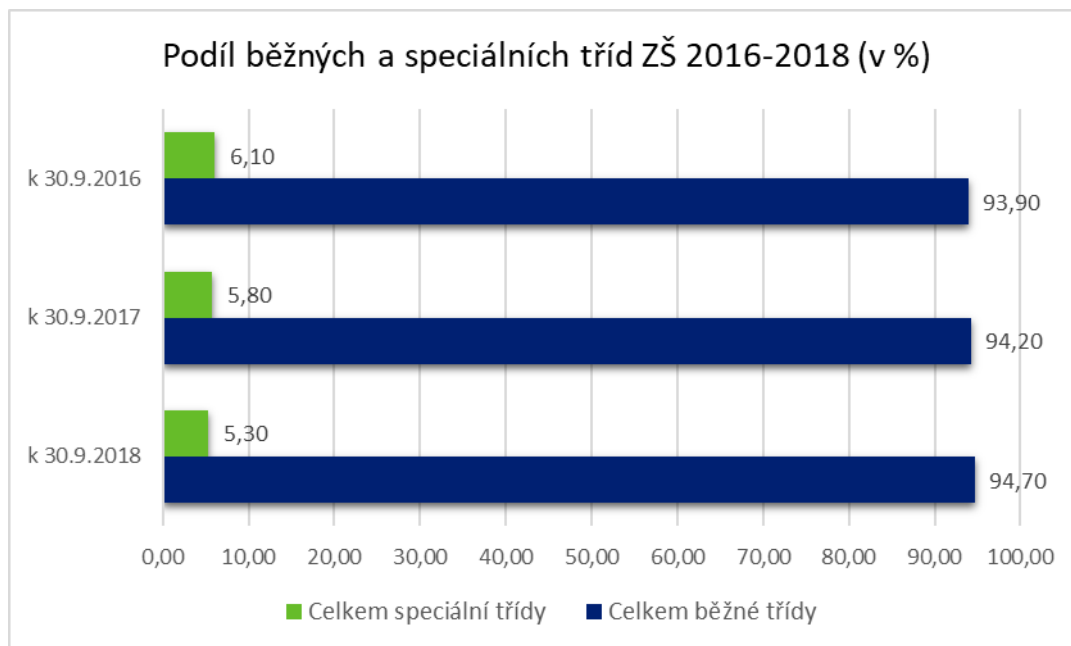
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Předchozí tabulka potvrzuje nárůst žáků se SVP. Zároveň je z ní také zřejmé, že k výraznému nárůstu dochází v počtu žáků se SVP, které vyplývají z odlišného kulturního prostředí či jiných životních podmínek. Tento nárůst je ovšem nutné dát mimo jiné do souvislosti se změnou systému označovanou jako společné vzdělávání a s rozšířením skupiny žáků, kterým jsou poskytována podpůrná opatření právě o tuto kategorii. Podle předchozí legislativní úpravy byli žáci se sociálním znevýhodněním zahrnuti mezi žáky se SVP, kterým mohla být poskytována tzv. vyrovnávací opatření. Tato vyrovnávací opatření však nebyla vázána na finanční prostředky a z toho důvodu téměř nedocházelo k jejich diagnostice ve školských poradenských zařízeních a v důsledku toho ani k vykazování ve statistických výkazech MŠMT.

Během posledních tří let došlo také k mírnému nárůstu běžných tříd ZŠ, jak to ukazuje následující graf:

Podíl běžných a speciálních tříd v ZŠ v letech 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

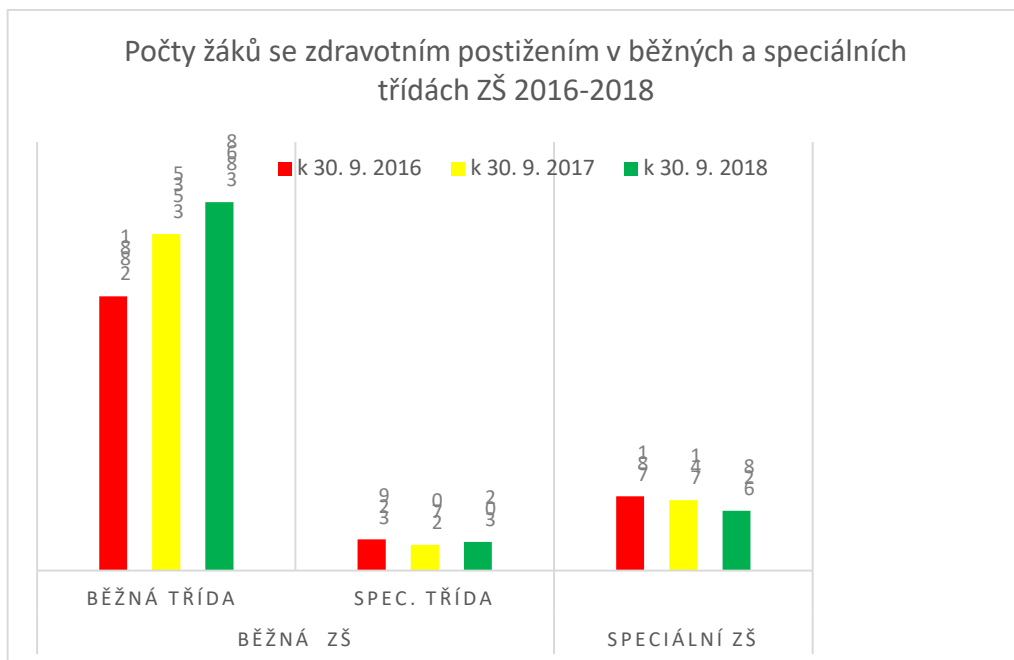
V Kraji Vysočina je naprostá většina všech žáků v základních školách zařazena do běžných tříd. Podíl speciálních tříd se za poslední tři roky mírně snížil z 6,1 % celkového počtu tříd na 5,3 %. Z celkového počtu speciálních tříd byl podíl speciálních tříd v běžných školách následující: v roce 2016 – 30 %, v roce 2017 – 27 %, v roce 2018 – 33 %.

Je tedy zřejmé, že klesá celkový počet speciálních tříd, a zároveň pokud se podíváme na to, zda se jedná o speciální třídy při běžných školách nebo speciálních školách, roste podíl těchto tříd při běžných školách. Tato skutečnost je plně v souladu s podporou inkluzivního prostředí nastaveného v rámci Kraje Vysočina.

Dále se také potvrzuje proinkluzivní směr v kraji, kdy vzrůstá počet žáků se SVP, kteří jsou zařazeni do běžných tříd základních škol (v roce 2016 – 2 881 žáků, v roce 2018 – 3 868 žáků), a naopak klesá počet žáků se SVP, kteří jsou zařazeni do tříd zřízených v souladu s § 16 odst. 9 školského zákona (dále také „speciální třídy“). V roce 2016 navštěvovalo speciální třídy – 1 110 žáků, v roce 2018 – 930 žáků základních škol (viz grafické znázornění na následující straně).

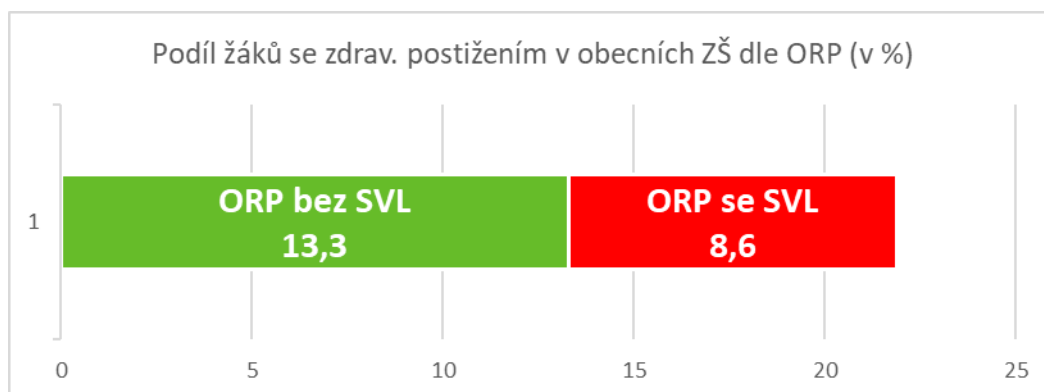
Vývoj počtu žáků se zdravotním postižením v ZŠ 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V souvislosti s analýzou stavu v ORP ve vazbě na přítomnost sociálně vyloučených lokalit bylo možné na základě dotazníkového šetření ředitelů základních škol vyhodnotit, že v roce 2018 byl počet žáků se zdravotním postižením v ORP se SVL nižší než v ORP bez SVL, jak je uvedeno v následujícím grafu:

Podíl žáků se zdravotním postižením v obecních ZŠ dle ORP v roce 2018

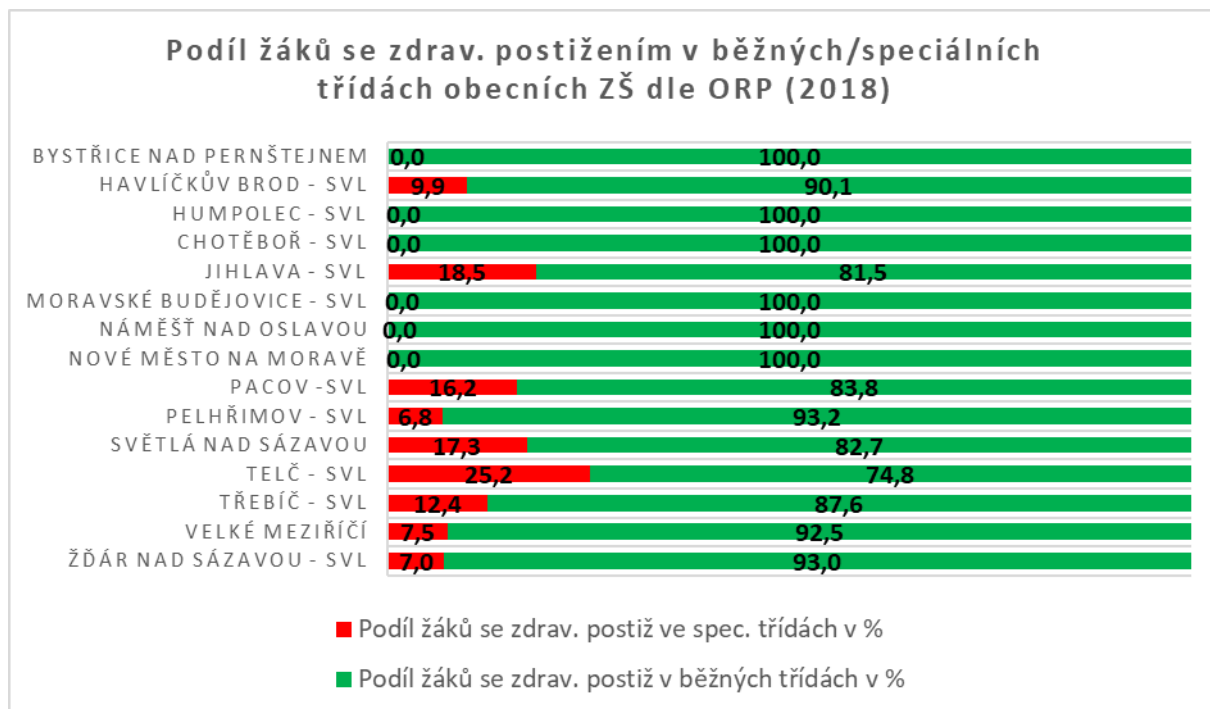

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Podrobněji lze sledovat zařazení žáků se zdravotním postižením do základních škol³ dle ORP v následujícím grafu:

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je zřejmé, že ve všech ORP bez SVL kromě Světlé nad Sázavou a Velkého Meziříčí jsou žáci se SVP umisťováni ve větší míře do běžných tříd než v ORP se SVL.

Po ORP Telč má druhý nejvyšší podíl žáků se SVP zařazených ve speciálních třídách ORP Jihlava, která sice dle krajského šetření z roku 2018 již nemá na svém území žádnou sociálně vyloučenou lokalitu, avšak obyvatelé z původních tří sociálně vyloučených lokalit (Novomlýnská, Kosov, Havaj) se nyní rozprostřeli do bytových domů v centru, přičemž dle Gabalovy analýzy z roku 2015 patřila Jihlava mezi ORP se SVL s nejvyšším odhadovaným počtem sociálně vyloučených obyvatel v kraji.

Pozitivní je fakt, že i v ORP se SVL (jako je např. Humpolec, Chotěboř či Moravské Budějovice) lze vzdělávat všechny žáky běžné školy společně s žáky se zdravotním postižením v běžných třídách.

Vývoj podílu žáků se zdravotním postižením ve speciálních/běžných třídách v jednotlivých ORP budeme nadále sledovat, aby mohla být v dalším období realizace inkluzivní koncepce na základě zjištěných dat navržena účinná opatření k optimalizaci stavu společného vzdělávání (např. na základě analýzy pozitivních faktorů, ovlivňujících možnosti škol z ORP se SVL vzdělávat žáky se zdravotním postižením v běžných třídách).

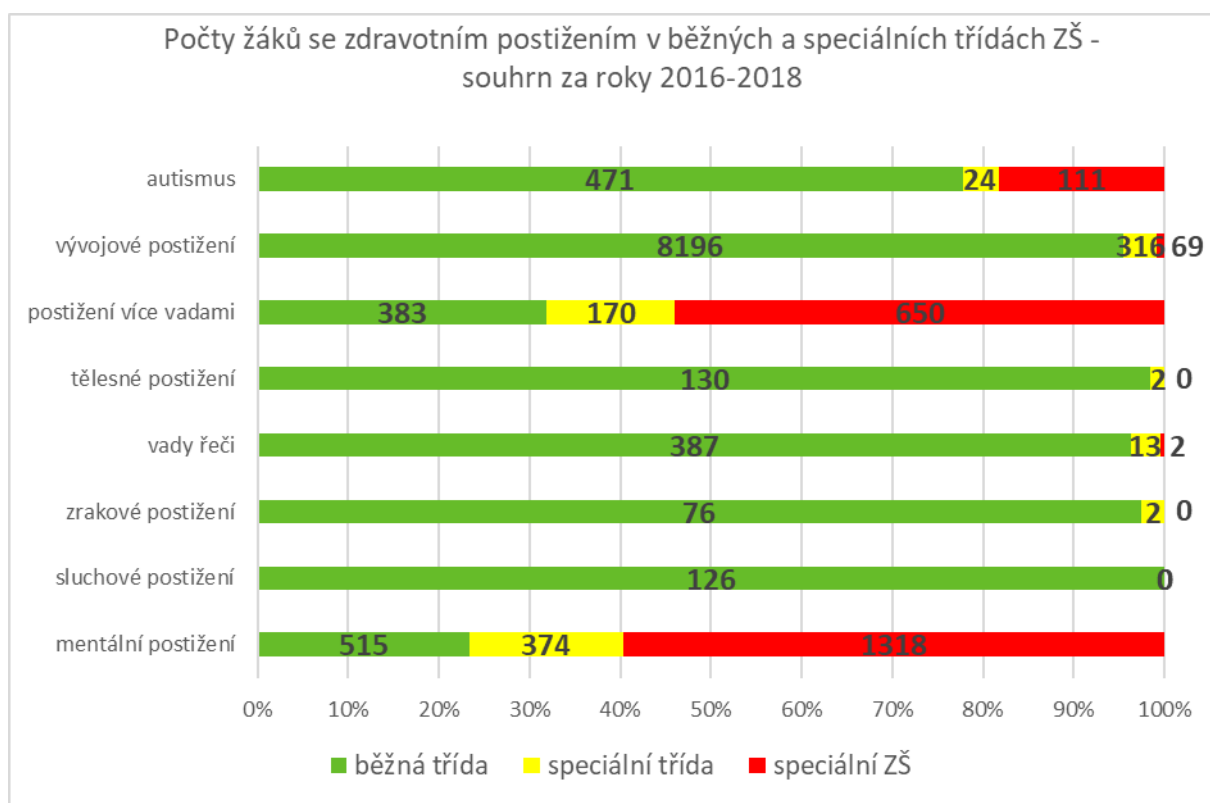
³ Data jsou vztažena pouze k běžným základním školám, které jsou zřizovány obcí (ze soukromých a církevních škol nebyla data v potřebné struktuře k dispozici).

Vývoj počtu žáků se zdravotním postižením v běžných třídách základních škol od roku 2016 potvrzují proinkluzivní směřování kraje. Zvyšuje se počet žáků v běžných třídách, a naopak celkově mírně poklesl počet žáků ve speciálních třídách. Ukazuje se, že ve speciálních ZŠ jsou umístěni zejména žáci s mentálním postižením a souběžným postižením více vadami.

Co se týká jednotlivých druhů postižení, ve všech sledovaných obdobích se ukazuje, že průměrně 55 % žáků se zdravotním postižením v ZŠ jsou žáci s vývojovými poruchami učení, z toho je 96 % těchto žáků v běžných třídách.

Žáci s jednotlivými druhy zdrav. postižení v běžných a speciálních třídách ZŠ 2016-2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Počty odborných pracovníků v ZŠ:

Neustále stoupá potřeba odborných pracovníků ve školství. Největší potřeba se ukazuje u pracovních pozic školní speciální pedagog, školní psycholog, asistent pedagoga. Počty školních speciálních pedagogů a asistentů pedagoga postupně stoupají, jak je vidět v následující tabulce:

Počty odborných pracovníků (fyzických osob) v ZŠ v letech 2016–2018

odborný pracovník ZŠ	k 30. 9. 2016	k 30. 9. 2017	k 30. 9. 2018
školní speciální pedagog	18	20	31
školní psycholog	9	8	7
asistent pedagoga	445	617	738

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Co se týká pracovních pozic školní speciální pedagog, školní psycholog – do konce roku 2016 byly tyto pracovní pozice financovány nejčastěji z rozvojového programu MŠMT „Rozvojový program na podporu školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách a metodiků – specialistů ve školských poradenských zařízeních“, poté z OP VVV „šablony“ či jako podpůrné opatření pro žáky se SVP.

Asistenti pedagoga byli do roku 2016 financováni v Kraji Vysočina v souladu s „Manuálem k udílení souhlasu ke zřízení funkce asistenta pedagoga ve třídě, oddělení nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami“. Tento manuál upravoval postup při udílení souhlasu krajského úřadu ke zřízení funkce asistenta pedagoga (dále také AP) v mateřských školách, základních školách, základních školách speciálních, středních školách a vyšších odborných školách, a to ve třídách nebo studijních skupinách, ve kterých se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami.

Z důvodů hodných zvláštního zřetele, pokud nebyl dostačujícím řešením příplatek k normativu, bylo možné financovat funkci AP podle §16 odst. 9 školského zákona nadnormativním financováním podle čl. II odst.1 písm. c) směrnice MŠMT č. 28768/2005-45. Výše takovéto finanční podpory vycházela z rozpočtových možností Kraje Vysočina.

Další podporou byl rozvojový program MŠMT „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“. Po zavedení společného vzdělávání jsou hlavním zdrojem této podpory výzvy na podporu škol formou projektů zjednodušeného vykazování – Šablony pro MŠ a ZŠ I a II z OP VVV či podpůrná opatření pro žáky se SVP. Do srpna 2019 bylo možné také využít rozvojového programu MŠMT „Financování asistentů pedagoga“ dle § 18 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Vývoj počtu přípravných tříd

počty tříd	k 30. 9. 2016	k 30. 9. 2017	k 30. 9. 2018
přípravná třída	8	9	7
přípravný stupeň	1	2	1

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve sledovaném období je ustálený průměr počtu přípravných tříd základní školy. Vyšší zájem o přípravné třídy je sledován až na tento školní rok 2019/2020. Tento zájem souvisí se změnou legislativy, kdy v současné době lze v souladu s § 47 školského zákona zřízovat přípravné třídy základní školy pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Dříve tyto třídy byly určeny pouze pro děti, kterým byl udělen odklad školní docházky. V přechozích letech dokonce pouze pro děti sociálně znevýhodněné.

Absence:

V rámci šetření byla sledována také absence žáků ve výuce. Jako záškoláctví byla považována neomluvená nepřítomnost žáka vyšší než 25 hodin za pololetí. V tabulce je pak uveden počet škol, na kterých se toto záškoláctví vyskytlo, i konkrétní počet žáků.

Neomluvená nepřítomnost žáků ZŠ v letech 2016-2018

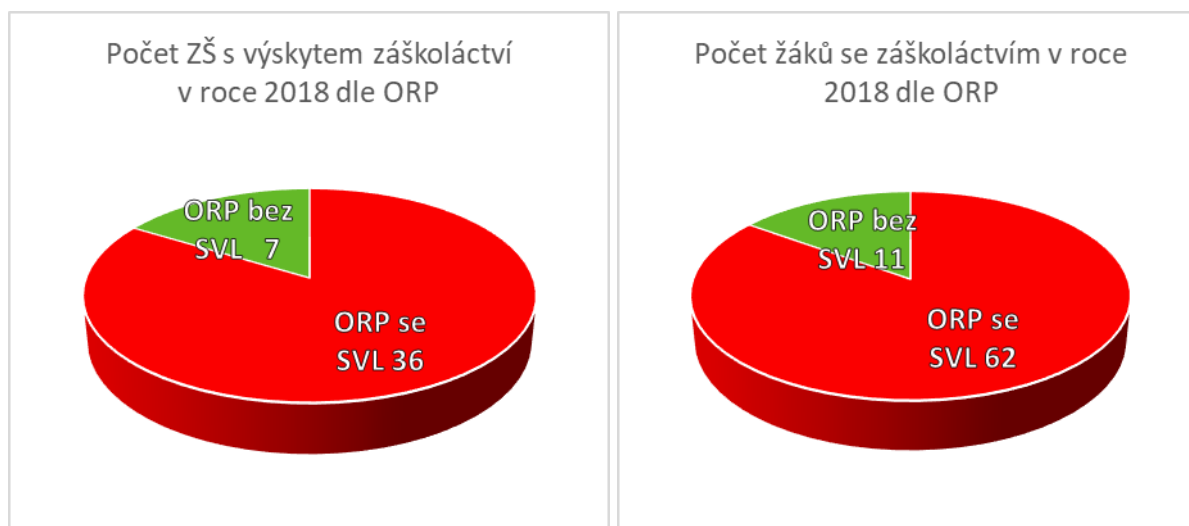
Záškoláctví (neomluvená nepřítomnost žáka vyšší než 25 hod. za pololetí)	počet ZŠ	celkem žáků
2016	43	93
2017	37	65
2018	43	73

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů škol

Ve sledovaném období klesl počet žáků s výše uvedenou neomluvenou absencí z 93 žáků v roce 2016 na 73 v roce 2018. Počet ZŠ, ve kterých jsou tito žáci vzděláváni, je ustálený. V dalších obdobích předpokládáme sledování tohoto stavu a jeho podrobnější vyhodnocování – zejména hypotetické korelace výskytu vyšší míry záškoláctví na ZŠ v obcích se SVL a dále ve školách s vyšším podílem žáků se SVP (zejména žáků s vývojovými poruchami a žáků, jejichž SVP vycházejí z kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek).

Pro názornější sledování přikládáme grafy, které ukazují zastoupení škol i žáků se záškoláctvím dle ORP.

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů škol

Výchovná opatření

Šetření provedené v Kraji Vysočina bylo zaměřeno také na počty výchovných opatření, a to pozitivních i negativních. Dále bylo pro aktuální zmapování situace využito i porovnání průměrného počtu udělených výchovných opatření v obcích se SVL a bez SVL. Celkově je patrný trend využití převážně pozitivních výchovných opatření. V ZŠ v obcích s rozšířenou působností se SVL je nepatrně vyšší průměrný podíl negativních výchovných opatření oproti obcím s rozšířenou působností bez SVL. Také je v ORP se SVL vyšší podíl pozitivních výchovných opatření než v ORP bez SVL. Vývoj udělování výchovných opatření bude v dalších obdobích sledován a analyzován.

Výchovná opatření na ZŠ dle ORP za školní rok 2017/2018

Průměrný počet udělených výchovných opatření na 1 třídu během ŠR	Hodnoty za všechny ZŠ v Kraji Vysočina		Obecní ZŠ z ORP se SVL		Obecní ZŠ z ORP bez SVL	
	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max
Negativní výchovná opatření (důtka třídního učitele/ředitele, snížená známka z chování)	2,1	0 – 20	1,93 ↓	0 – 20 ↑	1,85 ↓	0 – 14 ↓
Pozitivní výchovná opatření (pochvala třídního učitele, pochvala ředitele)	6,8	0 – 80	7,3 ↑	0 – 80 ↑	5,8	0 – 35

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Nákladovost vzdělání

Dalším sledovaným faktorem byla nákladovost vzdělávání. Průměrné náklady na základní vzdělávání při vstupu do základní školy jsou v Kraji Vysočina 1 407 Kč. Průměrná odhadovaná výše finančních příspěvků rodičů v průběhu vzdělávání dítěte v základní škole je rozepsána v následující tabulce.

Velmi zajímavé se jeví porovnání průměrné výše těchto nákladů v ORP se SVL a v ORP bez SVL. Jako reálný se jevil předpoklad, že v ORP se SVL budou náklady nižší, jelikož se dá předpokládat, že ZŠ budou mít nižší požadavky na finanční příspěvek rodin.

Dotazníkové šetření však ukázalo spíše opačnou situaci. V ORP se SVL odhadují ředitelé ZŠ vyšší náklady než v ORP bez SVL. Nejvýraznější rozdíl je u vybavení žáků na jednotlivé „výchovy“, zajištění lyžařského výcviku a poplatků za školní družinu či klub. Pouze na další akce organizované školou, jako jsou školní výlety, jsou odhadované náklady v ORP bez SVL vyšší.

Možné zdůvodnění vyšší nákladovosti vzdělávání v ZŠ z ORP se SVL:

- Ve školách v ORP se SVL se více koncentrují děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí – může se stát, že potřeby, které by za normálního stavu žákovské populace byla škola schopna uhradit sama (ekonomicky znevýhodněných žáků je méně a je tedy možné pomoci jim např. s využitím financí z pravidelně vybíraných prostředků v rámci SRPŠ), v lokalitách se SVL již není schopna škola potřeby vyššího počtu znevýhodněných žáků saturovat a musí tedy vyšší částkou přispět rodiče.

Z různých grantů a „šablon“ jde pouze velmi omezeně, a především nahodile platit žákům poplatky na různé kulturní, sportovní akce, stmelovací pobyty, lyžařské výcvikové kurzy, pomůcky do pracovního vyučování atd. Neúčast na společných akcích třídy a školy pak děti vyčleňuje ze společných aktivit.

- Jeden z přímo dotazovaných ředitelů se zmínil, že si myslí, že ředitelé z ORP se SVL lépe znají finanční potřeby a možnosti svých žáků (častěji se zabývají touto problematikou a dovedou tak tyto potřeby lépe vyčíslit) – otázkou také je, zda záměrně neuvádějí nadsazené částky.
- Současně je vidět, že ředitelé škol z ORP se SVL situaci ve škole (tzn. vyšší koncentraci žáků ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí) přizpůsobují i další akce organizované školou – jako jsou školní výlety a exkurze, které se snaží zařídit tak, aby s sebou nenesly příliš vysoké náklady

Nákladovost vzdělávání v ZŠ

Nákladovost vzdělávání v ZŠ	Hodnoty za všechny ZŠ v Kraji Vysočina			Obecní ZŠ z ORP se SVL	Obecní ZŠ z ORP bez SVL
	Ø	Min	Max	Ø	Ø
Odhadované náklady rodičů na zajištění potřeb dítěte při vstupu do ZŠ (dle seznamu požadovaných potřeb)	1 407	0 – 8 000		1 506 ↑	1 130
Odhadovaná výše průměrných ročních nákladů rodičů v průběhu vzdělávání :					
<i>náklady na zajištění učebnic a pracovních sešitů</i>	369	0 – 2 000		382 ↑	274
<i>náklady na zajištění vybavení na výchovu (TV, HV, VV a další)</i>	839	0 – 5 000		1 508 ↑	561
<i>průměrný poplatek za zájmové kroužky organizované školou</i>	274	0 – 2 400		299 ↑	110
<i>příspěvek na zajištění lyžařského výcviku (včetně dopravy)</i>	1 958	0 – 6 000		2 296 ↑	1 695

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Vývoj nákladovosti základního vzdělávání budeme nadále sledovat v dotazníkovém šetření ředitelek a ředitelů základních škol realizovaném každoročně v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina.

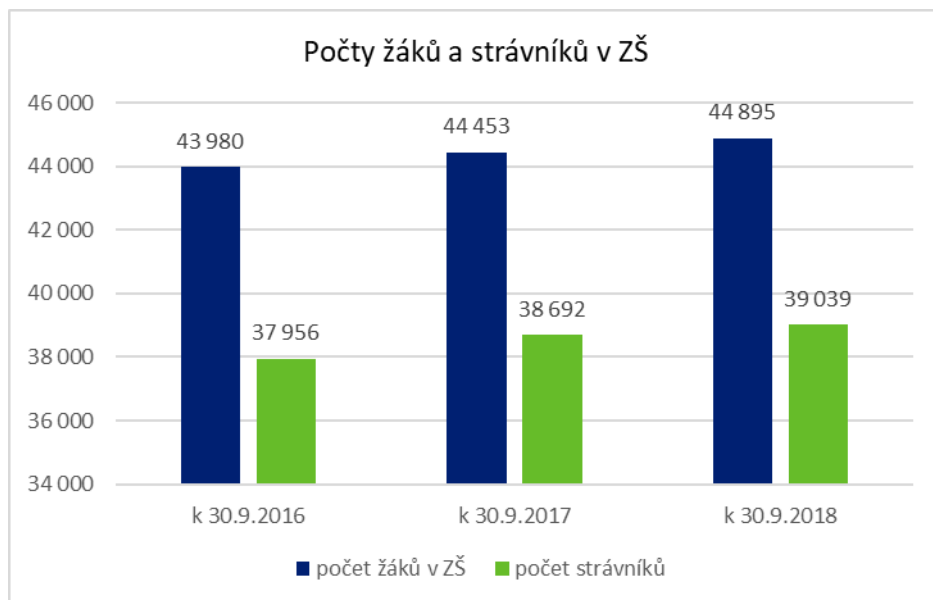
Na základě zjištěných dat budou navržena a projednána účinná opatření ke zlepšení rovného přístupu žáků ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí ke vzdělávání (např. vyjednání podpory těchto žáků formou příspěvku školy – možnost využití příspěvku z fondu SRPŠ, zaměření projektových aktivit kraje na tuto oblast či zavedení přímého příspěvku zřizovatele na školní pomůcky, zájmové kroužky, lyžařský výcvik, školní výlety, exkurze a další akce školy).

Školní stravování

V Kraji Vysočina se počty strávníků v základních školách pohybují okolo 87 % z celkového počtu žáků. Sto procent základních škol Kraje Vysočina v souladu se svou zákonnou povinností zabezpečuje školní stravování pro všechny žáky základních škol. Žáci mají právo stravu odebrat. Tedy ne všichni žáci využívají nabízené možnosti školního stravování. Mezi nejčastější důvody, proč žáci nevyužijí možnost školního stravování, jsou – nedostatek času z důvodu nevyhovující dopravní obslužnosti, kroužky mimo základní školu, jiný způsob stravování v rodině (např. alternativní způsob stravy), nemožnost výběru stravy (hlavně menší obce).

Počty žáků a strávníků v ZŠ v letech 2016–2018

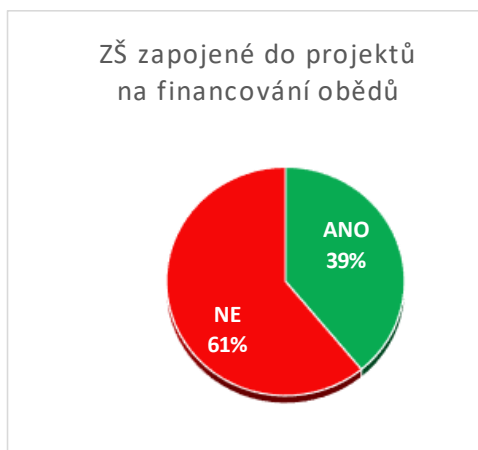
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V rámci sběru dat o dostupnosti školního stravování pro výroční zprávu a dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina nově od školního roku 2017/2018 zjišťujeme, zda školy monitorují počty dětí a žáků, kteří se nestravují ve školní jídelně a zjišťují důvody, pro které nevyužívají školní stravování, příp. zajišťují financování stravování pro žáky, kteří na obědy nechodí z ekonomických důvodů (např. projekt MPSV Potravinová pomoc dětem v Kraji Vysočina; projekt MŠMT „Obědy pro děti“ - nadace Women for Women či projekt „Obědy dětem“ nadačního fondu Drab foundation).

Níže v grafech je zobrazen počet ZŠ, které:

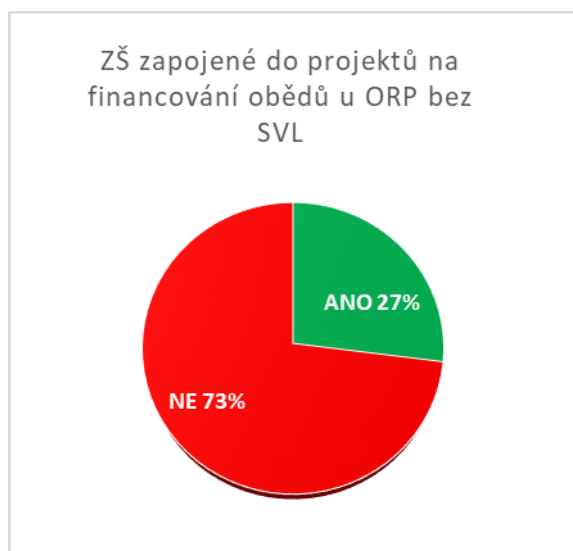
- zjišťují důvody, pro které se žáci nestravují ve školní jídelně: ano 122; ne 117 ZŠ
- se zapojují do projektů, které pomáhají financovat školní obědy: ano 93; ne 147 ZŠ

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Pokud se podíváme na školní stravování z pohledu ORP, ve kterých se ZŠ nachází (bereme zde v úvahu pouze obecní ZŠ), zjistíme, že:

- důvody, pro které se žáci nestravují ve školní jídelně, zjišťují v nepatrně vyšší míře školy z ORP se SVL (58 % ZŠ) oproti obecním ZŠ z ORP bez SVL (57 % ZŠ)
- do projektů, které pomáhají financovat školní obědy, se více zapojují také ZŠ z ORP se SVL oproti školám z ORP, ve kterých SVL nejsou

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Z výše uvedených grafů je vidět, že se do projektů, které pomáhají financovat školní obědy, více zapojují ZŠ z ORP se sociálně vyloučenými lokalitami (44 % zapojených ZŠ) oproti školám z ORP, ve kterých sociálně vyloučené lokality nejsou (pouze 27 % zapojených ZŠ). V ORP se SVL je více ohrožených dětí, které se nemohou zúčastnit školního stravování z finančních důvodů, a tak je v těchto lokalitách i větší zájem ze strany školských zařízení o zapojení do projektu. Toto zjištění je bezesporu pozitivní, protože analýza pro Nadaci Open Society Fund (MEDIAN 2017) potvrzuje, že opatření, která vedou k zajištění pravidelného školního stravování žáků, napomáhají k:

- zlepšení fyzické i psychické kondice dětí,
- značnému zlepšení školní docházky a vzdělávacích výsledků,
- lepší komunikaci s učitelem, delšímu udržení pozornosti,
- vyšší účasti na odpoledních volnočasových aktivitách,
- začlenění do kolektivu,
- zlepšení vzájemné spolupráce mezi rodiči a školou.

Základní a mateřské školy z Kraje Vysočina se zapojily zejména do projektu Potravinová pomoc dětem v Kraji Vysočina, jehož hlavním záměrem je snížit potravinovou deprivaci dětí a žáků navštěvujících MŠ a ZŠ formou bezplatného stravování ve školních jídelnách. Ve školním roce 2018/2019 se v Kraji Vysočina realizoval již III. ročník tohoto projektu, který pomáhá zajistit pravidelnou kvalitní stravu a posiluje zdravé stravovací návyky dětí ze sociálně slabých rodin ve věku 3–15 let, které se jako společně posuzované osoby z hlediska nároku na příspěvek na živobytí nacházejí v hmotné nouzi.

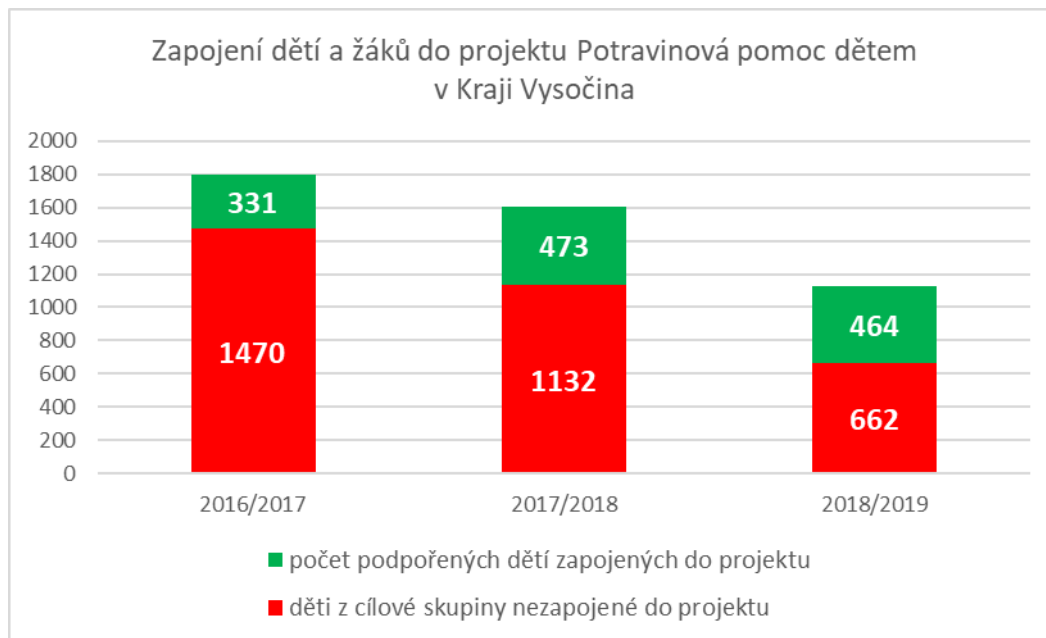
Analyzujeme-li počet zapojených dětí z cílové skupiny (viz níže uvedené grafické znázornění), musíme konstatovat, že přestože dochází k dlouhodobému zlepšování socio-ekonomické situace v kraji a ubývá počet osob v hmotné nouzi, a tedy i počet dětí v cílové skupině, která může být podpořena, dochází na druhou stranu ke zvyšování počtu zájemců o tuto pomoc.

Lepší informovanost, etablování projektu a dobré zkušenosti partnerů při administraci projektu přivádějí nové zájemce a daří se tak reálně podpořit více dětí a zachytit tak významnou část dětí z cílové skupiny, což je jedním z hlavních motivů v pokračování účasti na tomto projektu. K pozitivům také patří růst počtu partnerů, zainteresovaných školských zařízení, kteří chtějí situaci znevýhodněných dětí a žáků řešit.

Z grafu uvedeného na následující straně je patrné, že procento dětí zapojených do projektu rok od roku roste. Zatímco ve školním roce 2016/2017 bylo v rámci projektu podpořeno 18 % dětí z cílové skupiny, v následujícím roce to bylo 29 % a ve školním roce 2018/2019 již bylo podpořeno celých 41 % dětí.

Počet dětí z cílové skupiny zapojených do projektu Potravinová pomoc dětem

Zdroj dat: interní statistická data Odboru sociálních věcí, Oddělení sociální ochrany a prevence Krajského úřadu Kraje Vysočina

Bezbariérovost ZŠ:

Stejně jako u MŠ, tak pro žáky ZŠ školský zákon, konkrétně § 16 odst. 2, taxativně vyjmenovává podpůrná opatření, na která má žák v případě identifikovaných speciálních vzdělávacích potřeb nárok. Jedním z těchto podpůrných opatření je poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

V Kraji Vysočina byl ve školním roce 2017/2018 v rámci dotazníkového šetření zjišťován stav bezbariérového přístupu v základních školách všech zřizovatelů.

Zajištění bezbariérového přístupu v ZŠ Kraje Vysočina v ZŠ ve šk. roce 2017/2018

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

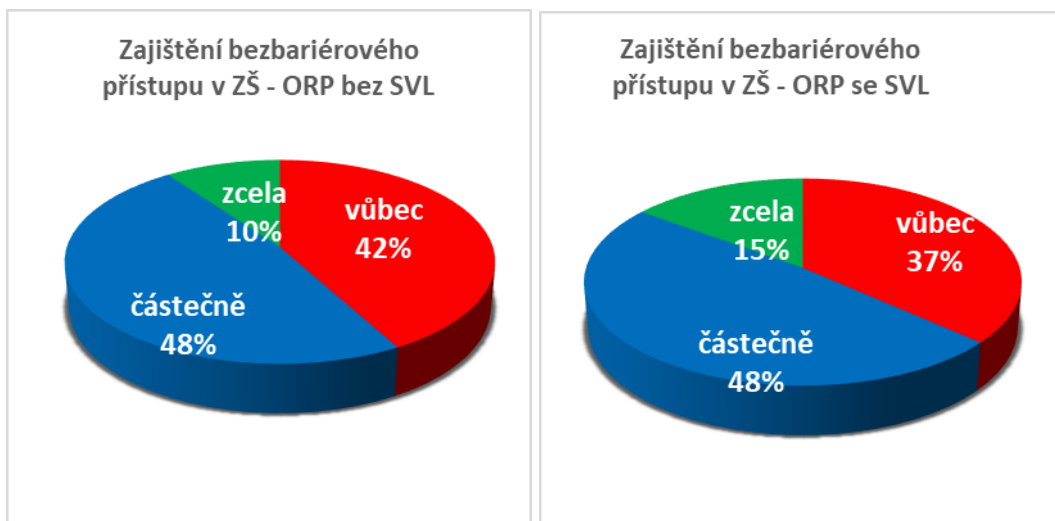

Plně bezbariérový přístup byl zajištěn v 17 % ZŠ, částečně bezbariérových bylo 45 % ZŠ a 38 % ZŠ ještě nemělo zajištěn bezbariérový přístup.

Kraj Vysočina vnímá nedostatky v zajištění bezbariérovosti základních škol. Příčinou může být stejně jako u MŠ nejen nedostatek finančních prostředků zřizovatelů, ale také např. technické možnosti budov, kdy v některých případech není možné bezbariérovost realizovat. I pro běžné základní školy je jednou z možných podpor pomoc v rámci zajištění kompenzačních pomůcek (např. schodolezu) v rámci Zásad Zastupitelstva Kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

Důležité je i porovnání zjištění bezbariérovosti ZŠ v rámci ORP s vazbou na SVL. Stejně jako u mateřských škol, tak i u základních škol se potvrdilo zjištění, že v obcích, kde se nachází vyloučené lokality, je statisticky vyšší podíl ZŠ se zajištěným bezbariérovým přístupem. Je zde reálný předpoklad, že tato skutečnost je dána aktivitami obce směřujícími k posílení podpory vyloučených lokalit a tím pádem také podpory v oblasti budování potřebné infrastruktury pro kvalitní počáteční vzdělávání (např. formou zapojení do výzev Integrovaného regionálního operačního programu, ve kterých byly vyčleněna vyšší alokace přímo pro školy z ORP se sociálně vyloučenými lokalitami).

Zajištění bezbariérového přístupu v ZŠ dle ORP ve šk. roce 2017/2018

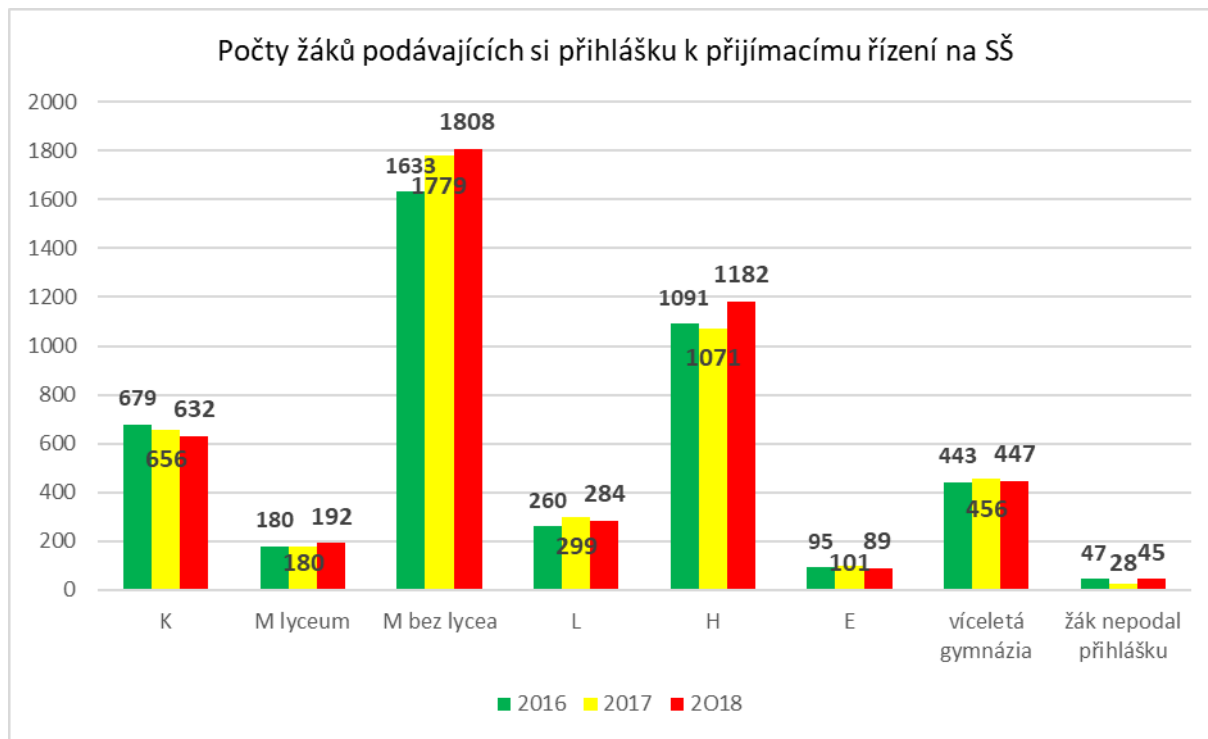
Zdroj dat: dotazníkové šetření s řediteli základních škol (za ŠR 2017/2018) realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Přehled přijímacího řízení na střední školy za Kraj Vysočina:

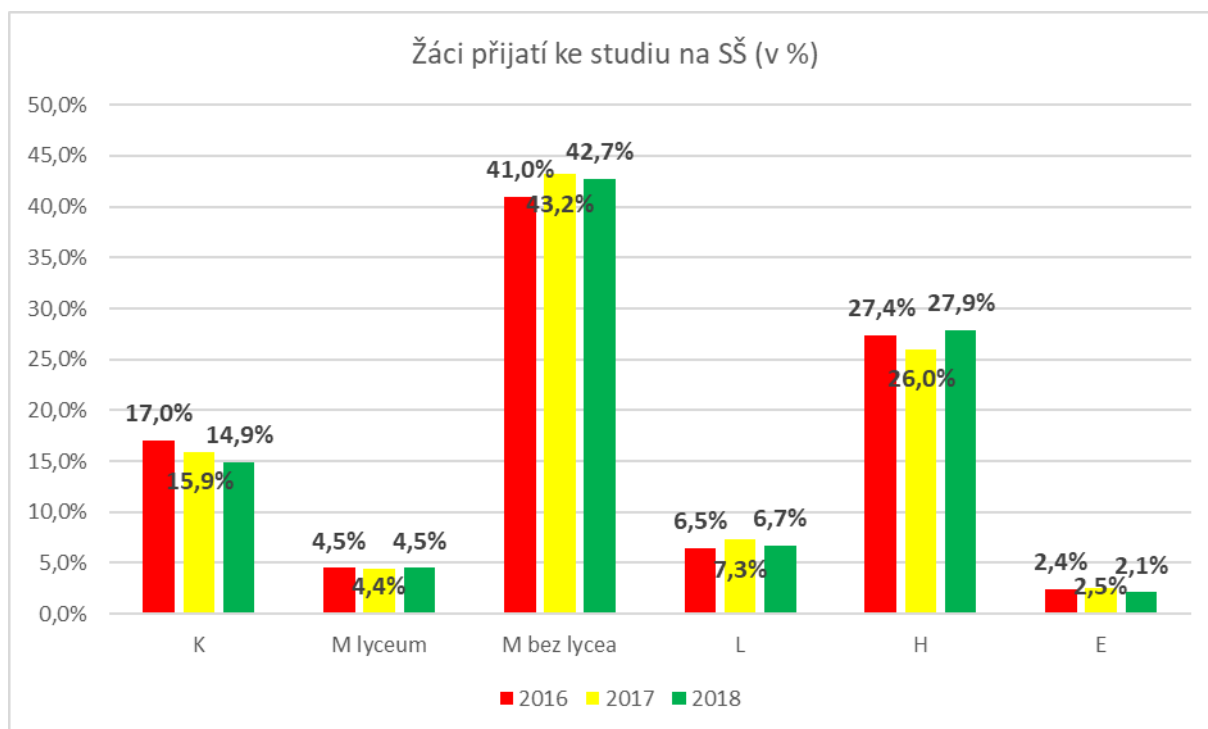
V rámci interního statistického šetření oddělení rozvoje vzdělávání OŠMS (Odboru školství, mládeže a sportu) byly zjišťovány také informace k přijímacímu řízení, a to především se zaměřením na oblasti zájmu žáků končících povinnou školní docházkou o různé kategorie středoškolských oborů. V následujících grafech můžeme sledovat počty žáků, kteří si v letech 2016–2018 podávali přihlášky na jednotlivé obory SŠ, a zároveň také jejich úspěšnost v přijímacím řízení.

Počet žáků účastnících se přijímacího řízení na SŠ v letech 2016–2018

Procentuální vyjádření úspěšnosti žáků v přijímacím řízení na SŠ v letech 2016-2018

Zdroj dat (oba grafy): interní statistické šetření oddělení rozvoje vzdělávání OŠMS realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

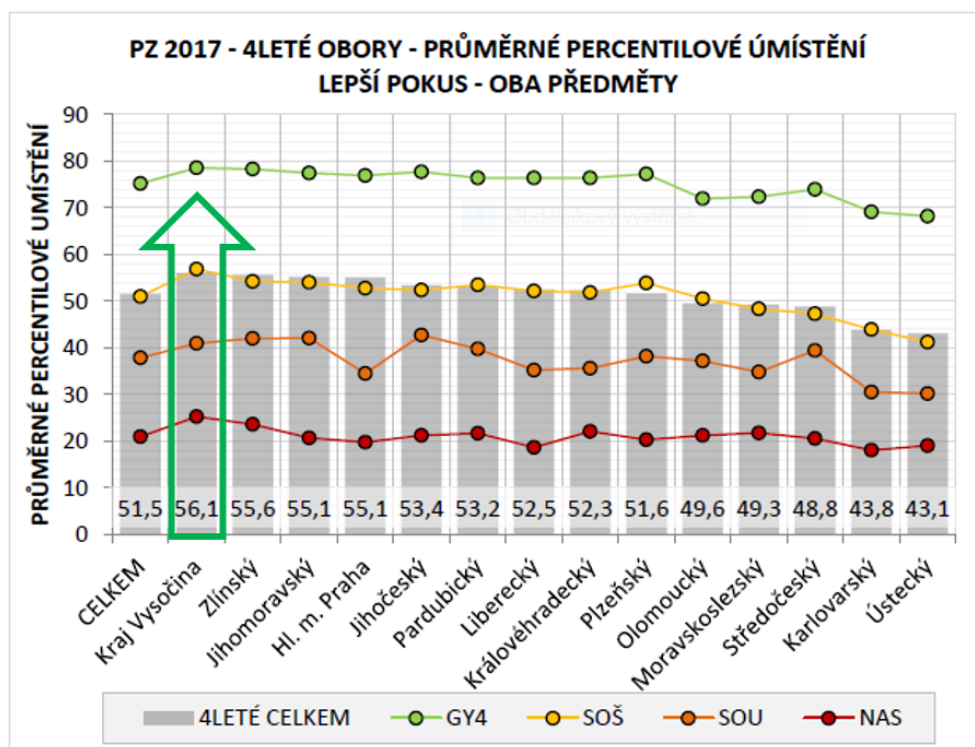

Ze zjištěných dat vyplývá, že se zvyšuje zájem žáků ZŠ o kategorie oborů SŠ M, L a H. Naopak mírně klesá zájem o kategorii oborů E. O obor E je celkově průměrně nízký zájem – pouze 2,3 % žáků si podává přihlášku na tento obor.

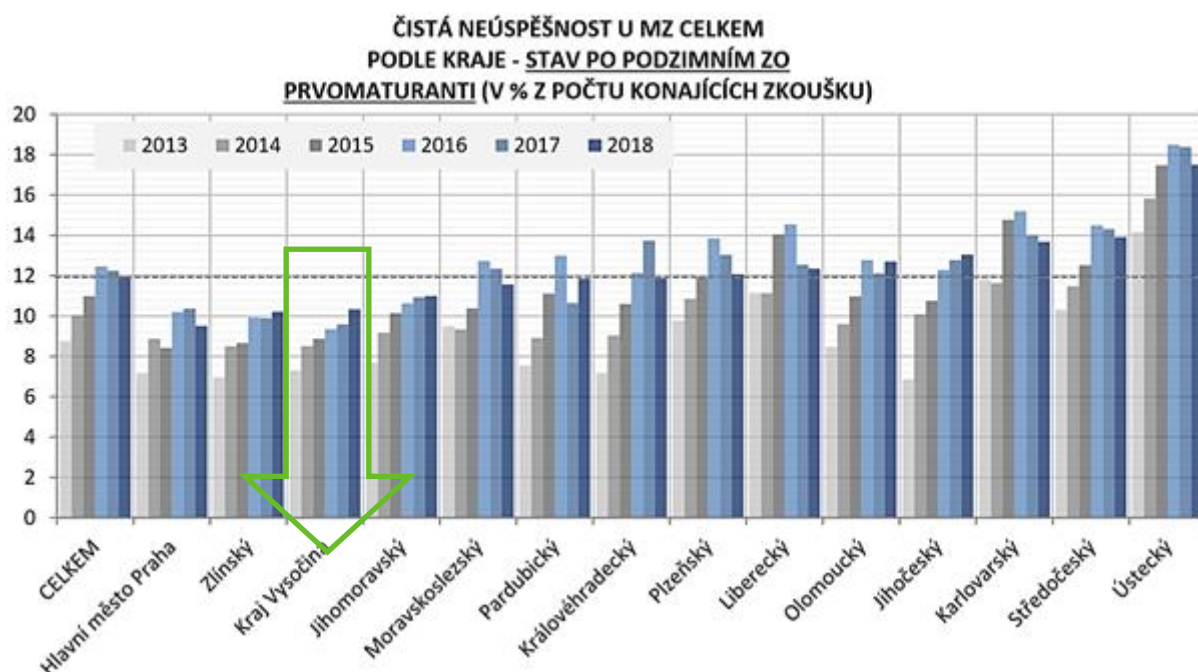
U kategorie oborů E dochází k poklesu zájmu i z těchto důvodů:

- Nižší nabídka učebních oborů E pro dívky.
- Legislativní problém – týká se tříd zřízených podle § 16 odst. školského zákona – není možné do této třídy dát žáky bez zdravotního znevýhodnění uvedeného v § 16 odst. 9 školského zákona. Problémem může být tedy „propustnost“ mezi obory E a H – pokud žák nezvládne obor H, často nemůže navázat na obor E (pokud nemá zdravotní znevýhodnění uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona a třída, ve které je nabízen obor E, je na SŠ zřízena podle § 16 odst. 9 školského zákona).
- V některých částech kraje nižší nabídka oborů E.
- Často se i nabízený obor E neotevře pro nízký zájem (nepodaří se naplnit třídu).
- Rodiče žáků, kteří by mohli navštěvovat obor E ve vzdálenějším městě, udávají jako jeden z důvodů nedostupnosti oboru E pro jejich děti nemožnost dojíždění či ubytování v domovech mládeže/internátech (nezvládnou to sami, nedostatek financí).

Úspěšnost žáků z Kraje Vysočina přihlášených k jednotné přijímací zkoušce dle oborů středního vzdělávání

Zdroj dat: JEDNOTNÁ PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKA 2017; ANALÝZA UCHAZEČŮ O STUDIUM NA SŠ A JEJICH VÝSLEDKŮ; Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – Oddělení statistiky a analýz. Praha, září 2017.

Zdroj: MATURITNÍ ZKOUŠKA 2013–2018 (KRAJSKÝ POHLED), 2018; Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

Kraj Vysočina patří dlouhodobě mezi kraje s nejnižší neúspěšností u maturitní zkoušky. Zatímco v Kraji Vysočina byla v roce 2018 čistá neúspěšnost (tzn. podíl neúspěšných žáků ze všech, kteří konali maturitní zkoušku) necelých 10,5 %, v případě České republiky to bylo 12 %. S tímto výsledkem se Kraj Vysočina stal krajem s celkově druhou nejnižší hodnotou čisté neúspěšnosti u maturitní zkoušky (po kraji Zlínském).

2.3 Střední školy

Střední vzdělávání v Kraji Vysočina v souladu se školským zákonem rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání. Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním a upevňuje jejich hodnotovou orientaci, vytváří předpoklady pro plnoprávní osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. V Kraji Vysočina jsou všechny střední školy běžné. Výjimku tvoří pouze praktické školy, které v souladu s rámcovým vzdělávacím programem poskytují vzdělávání pro žáky s mentálním či kombinovaným postižením. Při některých SŠ jsou zřízeny speciální třídy. Tyto třídy jsou prioritně pro obory typu E.

Počty žáků v SŠ a základní struktura SŠ v roce 2018

V Kraji Vysočina bylo ve školním roce 2018/2019 zařazeno ve školském rejstříku celkem 65 právnických osob vykonávajících činnost středních škol (dále jen „SŠ“). Zřizovatelem 41 SŠ byl Kraj Vysočina, soukromá právnická osoba byla zřizovatelem 12 SŠ (z toho 1 poskytovala pouze vzdělávání při zaměstnání), církev nebo náboženské společenství zřizovalo 4 SŠ, obce zřizovaly 4 SŠ a MŠMT 4 SŠ.

Obory vzdělání SŠ lze seskupit do tradičních skupin:

- obory gymnázií (dále jen obory „K“);
- obory lyceí (dále jen obory „M lyceum“);
- studijní obory středních odborných škol (dále jen obory „M SOŠ“);
- studijní obory středních odborných učilišť (dále jen obory „L SOU“);
- nástavbové obory (dále jen „L nást.“);
- učební obory s výučním listem (dále jen obory „H“);
- učební obory převážně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen obory „E“);
- praktické školy (dále jen „PrŠ“).

Z celkového počtu škol poskytujících některý ze stupňů středního vzdělávání (65 škol) byly vyučovány:

- na 51 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázium – 18 škol, lyceum – 13 škol, odborně zaměřené studijní obory – 35 škol, učební obory s maturitou – 13 škol, nástavby – 24 škol);
- na 27 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem (tříleté učební obory – 27 škol, obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – 13 škol);
- na 10 školách obor vzdělání praktická škola;
- 30 právních subjektů v rámci jedné školy poskytovalo různé obory a stupně vzdělání (46 %). Na zajištění praktické výuky se kromě výše uvedených škol podílela i 2 školská zařízení. Z toho jedno středisko praktického vyučování (zřizovatel firma) a jeden školní statek (samostatný – zřizovatel kraj).

Ve školním roce 2018/2019 poskytovalo denní formu studia 61 právnických osob (bez 1 praktické školy a 3 SŠ zřizovaných MŠMT) vykonávajících činnost SŠ. Studovalo v nich celkem 19 684 žáků v 856 třídách.

Z tohoto počtu navštěvovalo:

- obory poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou – tzn. 8letý obor vzdělání gymnázia 3 368 žáků ve 120 třídách, 6letý obor vzdělání gymnázia 296 žáků ve 12 třídách, 4leté obory vzdělání skupiny (K, M, L) 10 876 žáků v 460 třídách a denní formu oborů L nást. 452 žáků ve 24 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H, E) – 4 556 žáků v 222 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H – zkrácená forma vzdělávání) – 3 žáci v 1 třídě;
- obory poskytující střední vzdělání (PrŠ zřizované krajem) – 133 žáků v 17 třídách.

Průměrný počet žáků na 1 třídu:

- v rámci středního vzdělávání s maturitní zkouškou – tzn. 8letého oboru vzdělání gymnázia 28,1, 6letého oboru vzdělání gymnázia 24,7, 4letých oborů vzdělání skupiny (K, M, L) 23,6 a v denní formě oborů L nást. 18,8;
- v rámci středního vzdělávání s výučním listem (H, E) – 20,5;
- v rámci středního vzdělávání s výučním listem (H – zkrácená forma vzdělávání) – 3,0;
- v rámci středního vzdělávání (PrŠ zřizované krajem) – 7,8.

Ve všech SŠ kraje v oborech vzdělání K a K se sportovním zaměřením studovalo celkem 6 191 žáků v 223 třídách. Z tohoto počtu navštěvovalo:

- nižší ročníky víceletých gymnázií 1 874 (z toho 1. ročník osmiletého studia 436, 1. ročník šestiletého studia 58), čtyřletá gymnázia a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 4 317 (z toho 1. ročníky a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 1 081, závěrečné ročníky 1 084);

Obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou M (SOŠ), navštěvovalo 7 035 žáků v 304 třídách (z toho 1. ročníky 1 925, závěrečné ročníky 1 671), z toho obory M lyceum 597 žáků v 26 třídách (z toho 1. ročníky 165, závěrečné ročníky 138);

Obory vzdělání středních odborných učilišť, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou L, navštěvovalo 1 766 žáků v 89 třídách, z toho 4leté obory L 1 314 žáků (z toho 1. ročníky 346, závěrečné ročníky 310) a obory L nástavbové 452 žáků (z toho 1. ročníky 292);

Obory vzdělání středních odborných učilišť, středního vzdělání a výučním listem (H) a obory s upravenými učebními plány odborných učilišť a praktických škol (E a PrŠ) navštěvovalo celkem 4 692 žáků v 240 třídách. Obory H 4 268 (z toho 1. ročníky 1 488, závěrečné ročníky 1 415). Obory E celkem 291 žáků (z toho 1. ročníky 113, závěrečné ročníky 85) a PrŠ (krajské školy) 133 žáků (z toho 1. ročníky 94).

V jedné škole se vzdělávalo průměrně 562 žáků (vztaženo k 35 krajským školám bez PrŠ zřizovaných krajem a obcí). K 31. 12. 2018 činil nejvyšší povolený počet žáků SŠ v kraji Vysočina uvedený ve školském rejstříku 36 743 (kapacita středních škol).

Ve školním roce 2018/2019 byly podíly počtu žáků v našem kraji v prvních ročnících (včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií) následující:

- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (K), 21 %;
- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (obory M SOŠ), 35 %, obory M lyceum 3 %, obory L 7 %;
- obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem H, E a PrŠ (PrŠ – krajské školy), 34 %.

Podíly počtu žáků, kteří ukončili studium ve SŠ kraje včetně nástavbového studia ve školním roce 2017/2018, k celkovému počtu žáků v závěrečných ročnících činily: obory K 25 %, obory M 34 %, obory L SOU 8 %, obory H, E a PrŠ (PrŠ – krajské školy) 33 %. Podíl počtu žáků v kraji, kteří ukončili studium maturitou, činil 67 %.

Ve školním roce 2018/2019 bylo na SŠ evidováno 179 žáků s cizím státním občanstvím (41 Ukrajinců, 42 Slováků, 39 Vietnamců, 16 Mongolů, 41 ostatních cizinců).

Počty a typy tříd ve středních školách k 30. 9. 2018

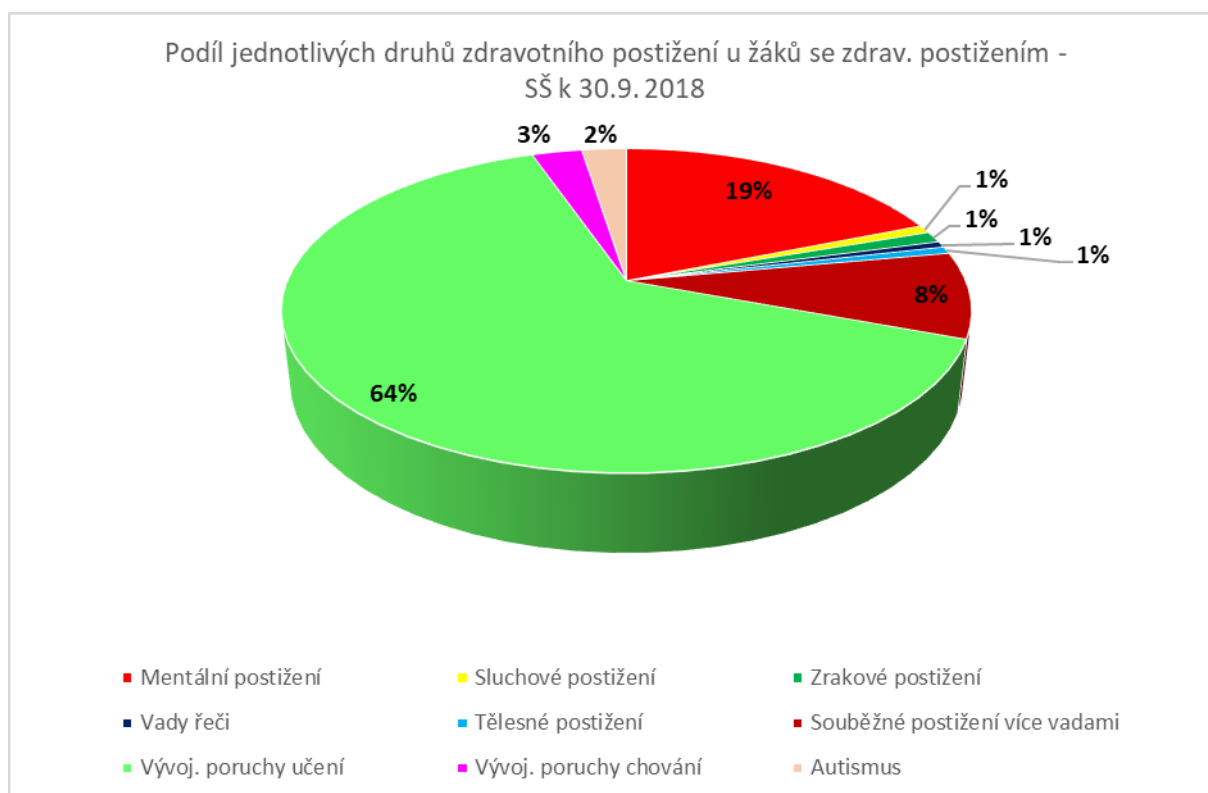
SŠ k 30. 9. 2018	běžná SŠ		speciální SŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	56		9
Počet tříd ve školách	826	10	20
Počet žáků ve školách	19 522		162

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve středních školách v Kraji Vysočina bylo 96,5 % tříd běžných. Podíl žáků se zdravotním postižením ve středních školách činil 5,8 % z celkového počtu žáků. Z celkového počtu žáků se zdravotním postižením jich bylo 75,4 % (820 žáků) zařazeno v běžných třídách, přičemž v tomto počtu žáků nejsou zahrnuti žáci s vývojovými poruchami učení a chování z nižších ročníků gymnázií.

Druhy zdravotního postižení u žáků se zdrav. postižením ve SŠ v roce 2018

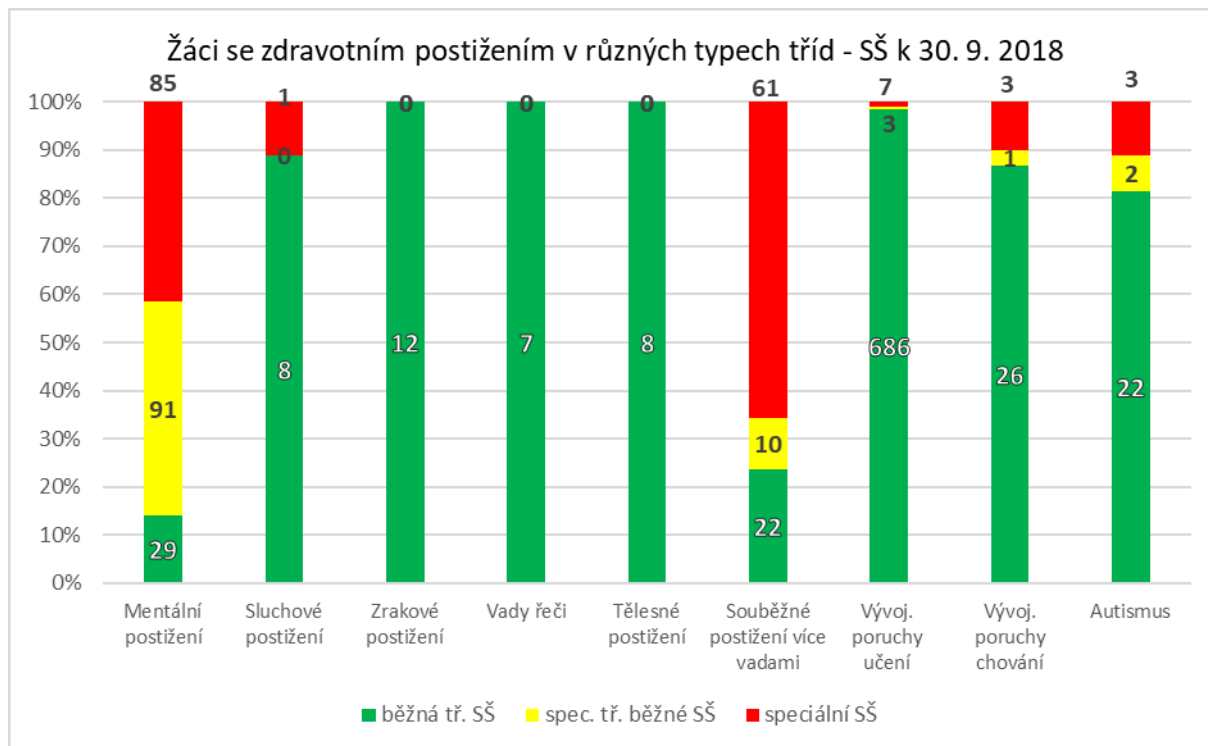
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z hlediska rozložení žáků se zdravotním postižením tvořili nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení 64 %. Ostatní druhy postižení byly zastoupeny následovně – mentální postižení 19 %, souběžné postižení více vadami 8 %, vývojové poruchy chování 3 %, autismus 2 %, sluchové postižení 1 %, zrakové postižení 1 %, vady řeči 1 %, tělesné postižení 1 %.

Rozložení žáků se zdravotním postižením ve SŠ podle typu třídy/školy k 30. 9. 2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z výše uvedeného grafu je patrné, že ve vyšší míře jsou ve speciálních třídách a ve speciálních SŠ vzdělávání pouze žáci s mentálním postižením a se souběžným postižením více vadami. U všech ostatních druhů postižení žáci mohou využít možnosti vzdělávat se v běžných třídách.

Počty žáků v SŠ a základní struktura SŠ v roce 2017

V Kraji Vysočina bylo ve školním roce 2017/2018 zařazeno ve školském rejstříku celkem 63 právnických osob vykonávajících činnost středních škol (dále jen „SŠ“). Zřizovatelem 40 SŠ byl Kraj Vysočina, soukromá právnická osoba zřizovala 12 SŠ (z toho 1 poskytovala pouze vzdělávání při zaměstnání), církev nebo náboženské společenství zřizovalo 4 SŠ, obec zřizovala 3 SŠ a MŠMT 4 SŠ.

Z celkového počtu škol poskytujících některý ze stupňů středního vzdělávání (63 škol) byly vyučovány:

- na 51 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázium – 18 škol, lyceum – 13 škol, odborně zaměřené studijní obory – 35 škol, učební obory s maturitou – 13 škol, nástavby – 24 škol);
- na 25 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem (tříleté učební obory – 24 škol, obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – 13 škol);
- na 8 školách obor vzdělání praktická škola;
- 48 % právnických subjektů v rámci jedné školy poskytuje různé obory a stupně vzdělání;

- Na zajištění praktické výuky se kromě výše uvedených škol podílela i 2 školská zařízení. Z toho jedno středisko praktického vyučování (zřizovatel firma) a jeden školní statek (samostatný – zřizovatel kraj).

Ve školním roce 2017/2018 poskytovalo denní formu studia 59 právnických osob (bez 3 praktických škol a 1 SŠ zřizovaných MŠMT) vykonávajících činnost SŠ. Studovalo v nich celkem 19 561 žáků v 850 třídách.

Z tohoto počtu navštěvovalo:

- obory poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou – tzn. 8letý obor vzdělání gymnázia 3 331 žáků ve 119 třídách, 6letý obor vzdělání gymnázia 306 žáků ve 13 třídách, 4leté obory vzdělání skupiny (K, M, L) 10 811 žáků v 461 třídách a denní formu oborů L nást. 471 žáků ve 26 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H, E) – 4 509 žáků v 214 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H – zkrácená forma vzdělávání) – 6 žáků v 1 třídě;
- obory poskytující střední vzdělání (PrŠ zřizované krajem) – 127 žáků v 17 třídách.

Ve všech SŠ kraje v oborech vzdělání K a K se sportovním zaměřením se vzdělávalo celkem 6 191 žáků v 227 třídách. Z tohoto počtu navštěvovalo nižší ročníky víceletých gymnázií 1 887 žáků (z toho 1. ročník osmiletého studia 449, 1. ročník šestiletého studia 47), čtyřletá gymnázia a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 4 304 žáků (z toho 1. ročníky a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 1 104, závěrečné ročníky 1 038).

Obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou M (SOŠ), navštěvovalo 6 953 žáků v 303 třídách (z toho 1. ročníky 1 885, závěrečné ročníky 1 703), z toho obory M lyceum 600 žáků v 27 třídách (z toho 1. ročníky 141, závěrečné ročníky 149).

Obory vzdělání středních odborných učilišť, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou L, navštěvovalo 1 775 žáků v 89 třídách, z toho 4leté obory L 1 304 žáků (z toho 1. ročníky 364, závěrečné ročníky 306) a obory L nástavbové 471 žáků (z toho 1. ročníky 241).

Obory vzdělání středních odborných učilišť, středního vzdělání a výučním listem (H) a obory s upravenými učebními plány odborných učilišť a praktických škol (E a PrŠ) navštěvovalo celkem 4 642 žáků v 231 třídách. Obory H 4 208 (z toho 1. ročníky 1 367, závěrečné ročníky 1 438). Obory E celkem 307 žáků (z toho 1. ročníky 121, závěrečné ročníky 91 žáků) a PrŠ (krajské školy) 127 žáků (z toho 1. ročníky 85 žáků).

V jedné škole se vzdělávalo průměrně 555 žáků (vztaženo k 35 krajským školám bez PrŠ zřizovaných krajem a obcí). K 31. 12. 2017 činil nejvyšší povolený počet žáků SŠ v Kraji Vysočina uvedený ve školském rejstříku 36 743 (kapacita středních škol).

Ve školním roce 2017/2018 byly podíly počtu žáků v našem kraji v prvních ročnících (včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií) následující:

- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (K), 22,4 %;
- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (obory M SOŠ), 35,4 %, obory M lyceum 2,9 %, obory L 7,4 %;
- obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem H, E a PrŠ (PrŠ – krajské školy), 31,9 %.

Podíly počtu žáků, kteří ukončili studium ve SŠ kraje včetně nástavbového studia ve školním roce 2016/2017, k celkovému počtu žáků v závěrečných ročnících činily: obory K 24,5 %, obory M 36,8 %, obory L SOU 7,6 %, obory H, E a PrŠ (PrŠ – krajské školy) 31,1 %. Podíl počtu žáků v kraji, kteří ukončili studium maturitou, činí 68,9 %.

Ve školním roce 2017/2018 bylo na SŠ evidováno 175 žáků s cizím státním občanstvím (34 Ukrajinců, 45 Slováků, 39 Vietnamců, 17 Mongolů, 40 ostatních cizinců).

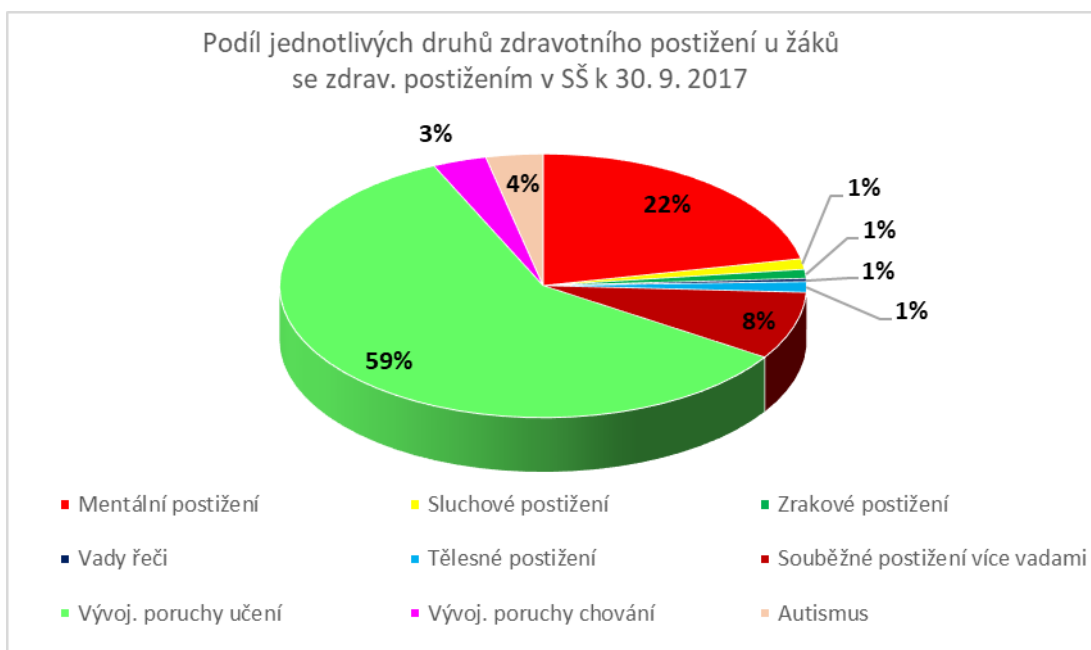
Počty a typy tříd ve středních školách k 30. 9. 2017

SŠ k 30. 9. 2017	běžná SŠ		speciální SŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	55		8
Počet tříd ve školách	818	13	19
Počet žáků ve školách	19 405		156

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve středních školách v Kraji Vysočina bylo 96 % tříd běžných. Podíl žáků se zdravotním postižením ve středních školách dosahoval 5 % z celkového počtu žáků. Z celkového počtu žáků se zdravotním postižením je jich 68,9 % (656 žáků) zařazeno v běžných třídách.

Druhy zdravotního postižení u žáků se zdrav. postižením ve SŠ v roce 2017

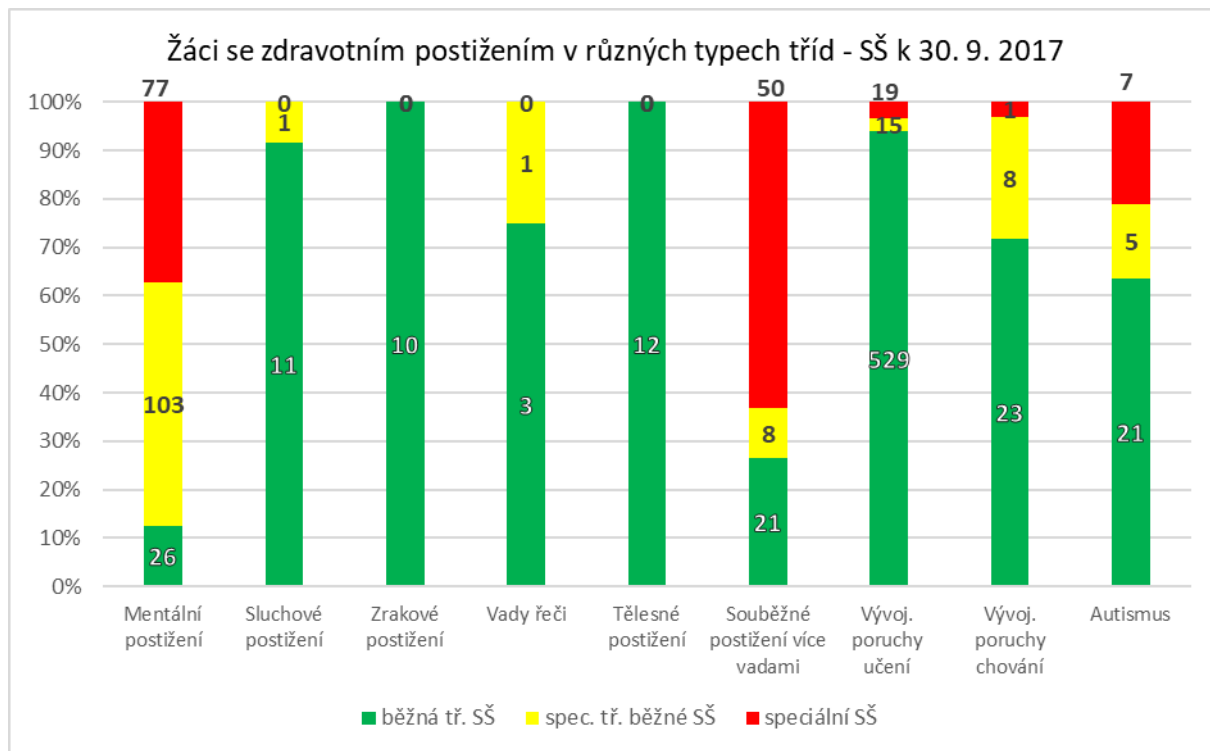

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z hlediska rozložení žáků se zdravotním postižením tvořili nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení 59 %. Ostatní druhy postižení byly zastoupeny: mentální postižení 22 %, souběžné postižení více vadami 8 %, autismus 4 %, vývojové poruchy chování 3 %, sluchové postižení 1 %, zrakové postižení 1 %, vady řeči 1 %, tělesné postižení 1 %.

Rozložení žáků se zdravotním postižením v SŠ podle typu třídy/školy k 30. 9. 2017

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je jednoznačně patrné, že vzdělávání ve speciálních třídách či speciálních SŠ je zvýšeně využíváno u žáků s mentálním postižením a u žáků se souběžným postižením více vadami.

Počty žáků v SŠ a základní struktura SŠ v roce 2016

V Kraji Vysočina bylo ve školním roce 2016/2017 zařazeno ve školském rejstříku celkem 64 právnických osob vykonávajících činnost středních škol (dále jen „SŠ“). Zřizovatelem 41 SŠ byl Kraj Vysočina, soukromá právnická osoba zřizovala 12 SŠ (z toho 1 poskytuje pouze vzdělávání při zaměstnání), církev nebo náboženské společenství zřizovalo 4 SŠ, obec zřizuje 3 SŠ a MŠMT 4 SŠ.

Z celkového počtu škol poskytujících některý ze stupňů středního vzdělávání (64 škol) byly vyučovány:

- na 51 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázium – 18 škol, lyceum – 13 škol, odborně zaměřené studijní obory – 35 škol, učební obory s maturitou – 13 škol, nástavby – 24 škol);
- na 25 školách obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem (tříleté učební obory – 24 škol, obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – 14 škol);
- na 8 školách obor vzdělání praktická škola;
- 30 právních subjektů (tzn. 46,9 %) v rámci jedné školy poskytuje různé obory a stupně vzdělání.

- Na zajištění praktické výuky se kromě výše uvedených škol podílela i 2 školská zařízení. Z toho jedno středisko praktického vyučování (zřizovatel firma) a jeden školní statek (samostatný – zřizovatel kraj).

Ve školním roce 2016/2017 poskytovalo denní formu studia 60 právnických osob (bez 3 praktických škol a 1 SŠ zřízených MŠMT) vykonávajících činnost SŠ. Studuje v nich celkem 19 767 žáků v 869 třídách. Z tohoto počtu navštěvovalo:

- obory poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou – tzn. 8letý obor vzdělání gymnázia 3 261 žáků ve 119 třídách, 6letý obor vzdělání gymnázia 342 žáků ve 14 třídách, 4leté obory vzdělání skupiny (K, M, L) 10 895 žáků v 465 třídách a denní formu oborů L nást. 533 žáků ve 29 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H, E) – 4 603 žáků v 227 třídách;
- obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (H – zkrácená forma vzdělávání) – 3 žáci v 1 třídě;
- obory poskytující střední vzdělání (PrŠ zřízené krajem) – 130 žáků ve 14 třídách.

Ve všech SŠ kraje v oborech vzdělání K a K se sportovním zaměřením studuje celkem 6 130 žáků v 226 třídách. Z tohoto počtu navštěvovalo nižší ročníky víceletých gymnázií 1 869 žáků (z toho 1. ročník osmiletého studia 442, 1. ročník šestiletého studia 48), čtyřletá gymnázia a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 4 261 žáků (z toho 1. ročníky a odpovídající ročníky víceletých gymnázií 1 073 žáků, závěrečné ročníky 1 034 žáků).

Obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou M (SOŠ), navštěvovalo 7 054 žáků v 309 třídách (z toho 1. ročníky 1 762, závěrečné ročníky 1 818), z toho obory M lyceum 639 žáků v 31 třídách (z toho 1. ročníky 162, závěrečné ročníky 184).

Obory vzdělání středních odborných učilišť, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou L, navštěvovalo 1 847 žáků v 92 třídách, z toho 4leté obory L 1 314 žáků (z toho 1. ročníky 310, závěrečné ročníky 328) a obory L nástavbové 533 žáků (z toho 1. ročníky 336).

Obory vzdělání středních odborných učilišť, středního vzdělání a s výučním listem (H) a obory s upravenými učebními plány odborných učilišť a praktických škol (E a PrŠ) navštěvovalo celkem 4 736 žáků v 242 třídách, obory H 4 267 (z toho 1. ročníky 1 464, závěrečné ročníky 1 400), obory E celkem 339 žáků (z toho 1. ročníky 128, závěrečné ročníky 115) a PrŠ (krajské školy) 130 žáků (z toho 1. ročníky 98).

V jedné škole se vzdělávalo průměrně 545 žáků (vztaženo k 36 krajským školám bez PrŠ zřízených krajem a obcí). K 31. 12. 2016 činil nejvyšší povolený počet žáků SŠ v Kraji Vysočina uvedený ve školském rejstříku 36 703 (kapacita středních škol).

Ve školním roce 2016/2017 byly podíly počtu žáků v našem kraji v prvních ročnících (včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií) následující:

- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (K), 22,2 %;
- obory vzdělání SŠ, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou (obory M SOŠ), 33,1 %, obory M lyceum 3,3 %, obory L 6,4 %;
- obory vzdělání, v nichž lze dosáhnout středního vzdělání s výučním listem H, E a PrŠ (PrŠ - krajské školy), 35 %.

Podíly počtu žáků, kteří ukončili studium ve SŠ kraje včetně nástavbového studia ve školním roce 2015/2016, k celkovému počtu žáků v závěrečných ročnících činily: obory K 23,7 %,

obory M 36,3 %, obory L SOU 7,2 %, obory H, E a PrŠ (PrŠ – krajské školy) 32,8 %. Podíl počtu žáků v kraji, kteří ukončili studium maturitou, činí 67,2 %.

Ve školním roce 2016/2017 bylo na SŠ evidováno 170 žáků s cizím státním občanstvím (36 Ukrajinců, 43 Slováků, 35 Vietnamců, 21 Mongolů, 35 ostatních cizinců).

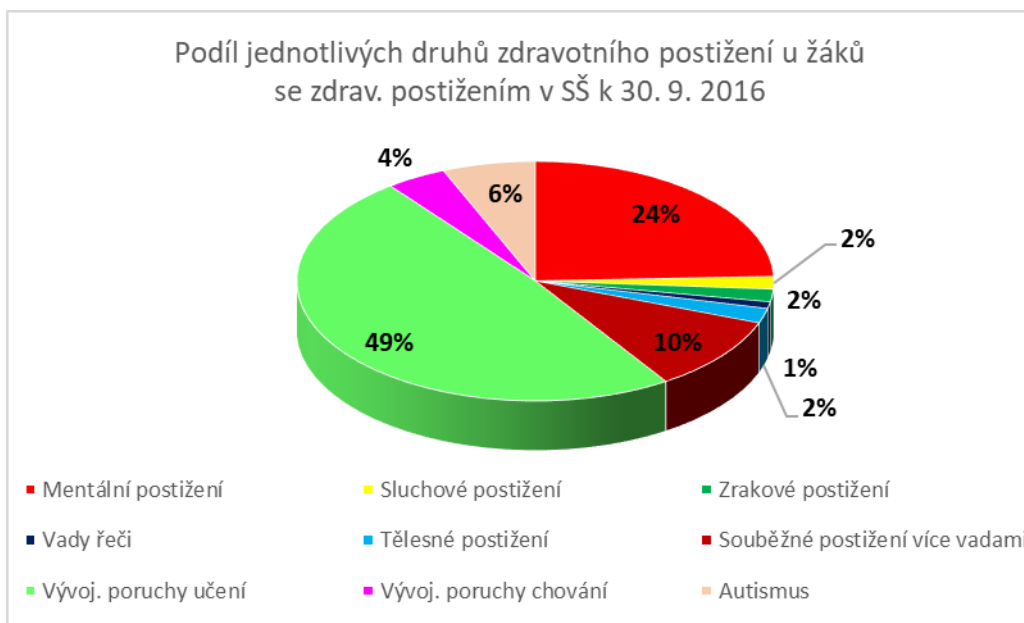
Počty a typy tříd ve středních školách k 30. 9. 2016

SŠ k 30. 9. 2016	běžná SŠ		speciální SŠ
	běžná třída	spec. třída	
Počet škol	56		8
Počet tříd ve školách	834	21	14
Počet žáků ve školách	19 644		123

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Ve středních školách v Kraji Vysočina bylo 96 % tříd běžných. Podíl žáků se zdravotním postižením ve středních školách činil 4,1 % z celkového počtu žáků. Z celkového počtu žáků se zdravotním postižením jich bylo 61,6 % (498 žáků) zařazeno v běžných třídách.

Druhy zdravotního postižení u žáků se zdrav. postižením ve SŠ v roce 2016

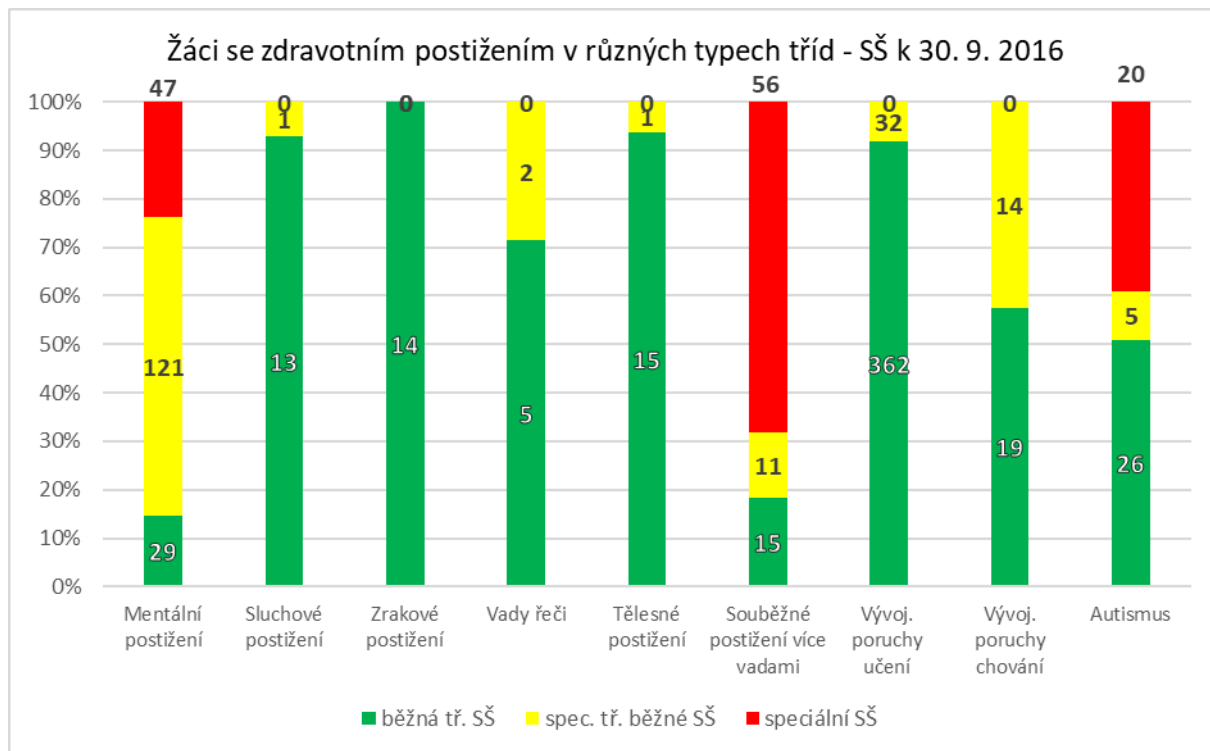

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z hlediska rozložení žáků se zdravotním postižením tvoří nejpočetnější skupinu žáci s vývojovými poruchami učení 49 %. Ostatní druhy postižení jsou zastoupeny následovně: mentální postižení 24 %, souběžné postižení více vadami 10 %, autismus 6 %, vývojové poruchy chování 4 %, sluchové postižení 2 %, zrakové postižení 2 %, tělesné postižení 2 %, vady řeči 1 %.

Rozložení žáků se zdravotním postižením v SŠ podle typu třídy/školy k 30. 9. 2016

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

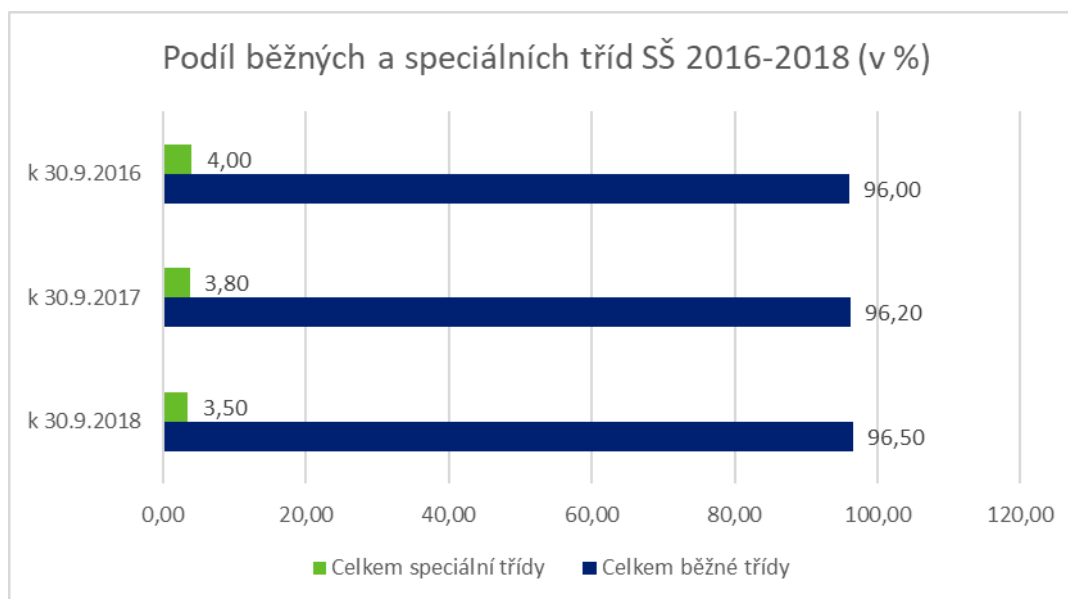
Graf potvrzuje, že vzdělávání ve speciálních třídách a školách SŠ bylo v daném školním roce přednostně využíváno žáky s mentálním postižením a žáky se souběžným postižením více vadami. Žáci s jinými druhy handicapů byli ve větší míře vzděláváni v běžných třídách SŠ.

Základní souhrnná data k SŠ

Sledovali jsme údaje o počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami za období 3 let. Lze konstatovat, že celkový počet žáků se SVP v SŠ od roku 2016 vzrostl z 816 na 1 134. Tento nárůst, stejně jako u mateřských škol a základních škol, je mimo jiné způsoben změnou koncepce inkluzivního vzdělávání v souladu se zavedením tzv. společného vzdělávání od 1. 9. 2016.

Podíl běžných a speciálních tříd ve středních školách v letech 2016–2018

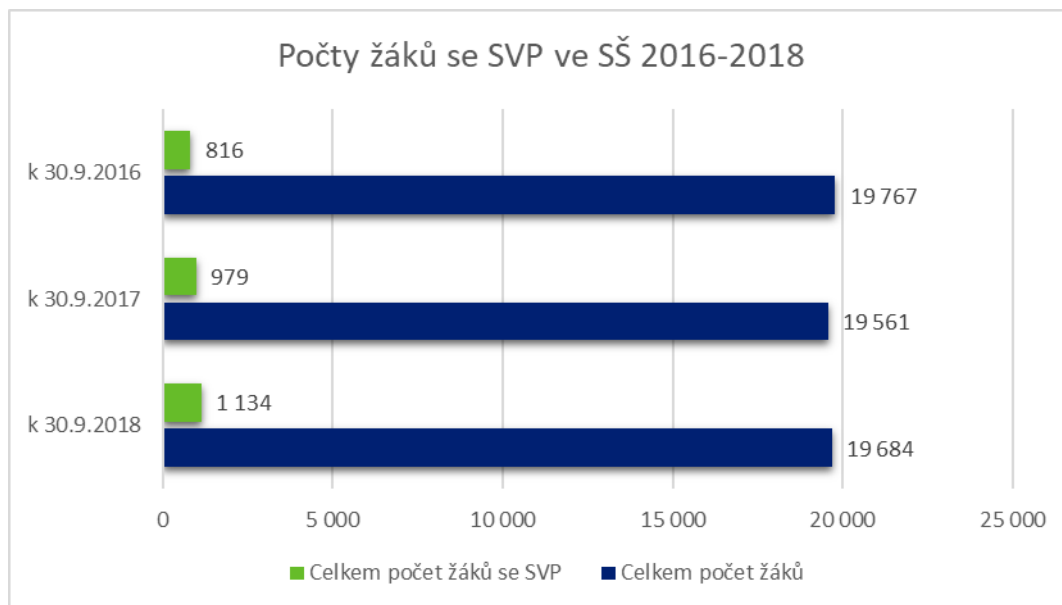
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V Kraji Vysočina je naprostá většina všech žáků ve středních školách zařazena do běžných tříd. Podíl speciálních tříd se za poslední tři roky mírně snížil, a to ze 4 % celkového počtu tříd na 3,5 %. Z celkového počtu speciálních tříd byl podíl speciálních tříd v běžných školách následující: v roce 2016 – 60 %, v roce 2017 – 40 %, v roce 2018 – 33 %. Je tedy zřejmé, že klesá celkový počet speciálních tříd.

Můžeme konstatovat, že klesá také počet speciálních tříd při běžných školách, tedy více žáků se zdravotním postižením je začleněno do běžného středního školství. Počet speciálních tříd ve speciálních středních školách mírně vzrůstá. Toto je důsledkem rozšíření nabídky praktických škol v kraji tak, aby byly tyto školy přístupné žákům v rámci celého kraje. Tato skutečnost je plně v souladu s racionálním přístupem kraje v rámci podpory inkluzivního vzdělávání nastaveného v rámci Kraje Vysočina a zároveň podpory kvalitního středního vzdělávání pro žáky s těžšími formami postižení.

Počty žáků ve středních školách a počty žáků se SVP (vč. žáků se zdravotním postižením) v letech 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V Kraji Vysočina se za poslední tři roky mírně zvýšil počet žáků se SVP. Jejich podíl z celkového počtu žáků ve středních školách vzrostl ze 4,1 % na 5,8 %.

Je ovšem nutné opět upozornit, že do 31. 8. 2016 byli žáci se SVP kategorií žáků se zdravotním postižením (mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování), zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání) nebo sociálním znevýhodněním (rodinné prostředí s nízkým sociokulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu).

Vzdělávání s využitím podpůrných opatření se týkalo pouze žáků se zdravotním postižením. Počty těchto žáků byly také evidovány ve statistických výkazech MŠMT. Od 1. 9. 2016 se zavedením tzv. společného vzdělávání se rozšířila cílová skupina žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří mají právo k naplnění svých speciálních vzdělávacích potřeb využívat podpůrná opatření, na všechny žáky se SVP. Tím se tedy rozšířil i okruh žáků, o nichž jsou zjišťována data v rámci statistických šetření MŠMT.

Celkový počet žáků se SVP a žáků nadaných v SŠ v Kraji Vysočina dle údajů ze statistických výkazů MŠMT:

SŠ Kraj Vysočina (žáci se SVP a nadaní žáci)	Počet žáků k 30. 9. 2017	Počet žáků k 30. 9. 2018
Žáci se SVP v denní formě vzdělávání	1095	1235
z toho zdravotně postižení	979	1134
z toho s jiným zdrav. znevýhodněním	101	202
z toho odlišné kulturní a životní podmínky	34	51
v tom kategorie K	2	3
v tom kategorie Z	32	46
v tom kategorie V	0	2
z toho jiný důvod pro SVP	x	0
z prvního řádku s prodlouženou délkou vzděl.	39	54
z prvního řádku s upravenými výstupy	40	60
z prvního řádku v 1. ročníku	300	389
Nadaní žáci v denní formě vzdělávání	38	40
z toho mimořádně nadaní	25	23
Žáci plnící povinnou školní docházku	1890	1874
z toho se SVP	36	54
z toho s IVP	5	4
z toho mimořádně nadaní	17	13
z toho cizinci	11	11

K – žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z odlišného kulturního prostředí v rodině dítěte, malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka vč. užívání jiného než vyučovacího jazyka v rodině dítěte

Z – žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají zejména z jiných životních podmínek v rodině dítěte, obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výraznou chudobu nebo jiné

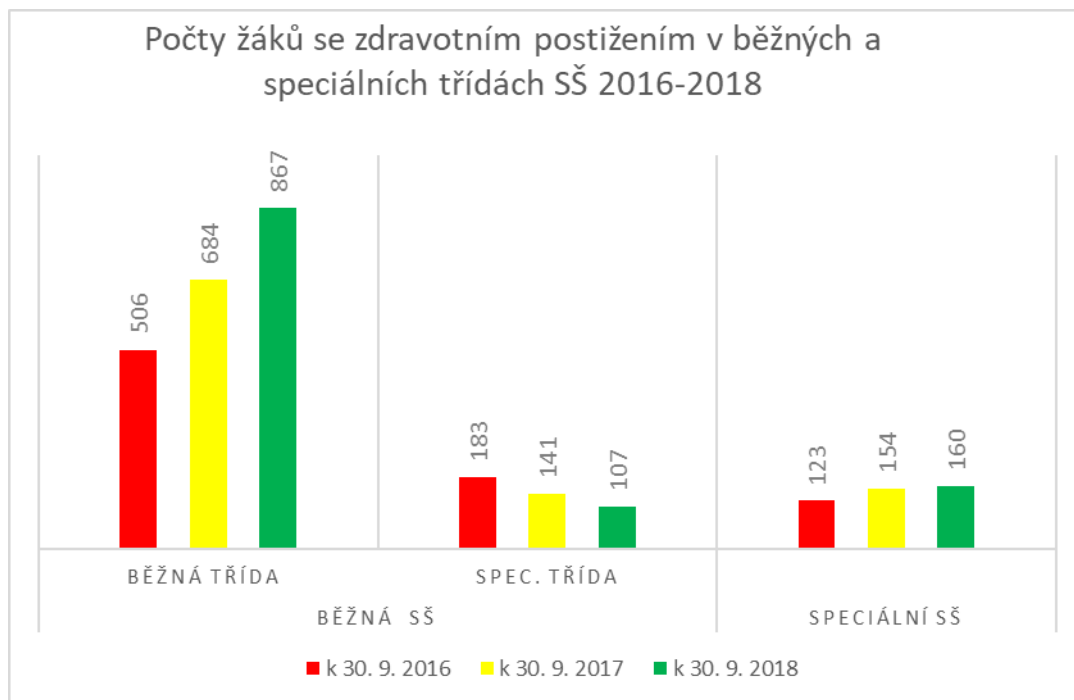
V – žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z kombinace více faktorů (např. příslušníci etnických menšin, pokud se v rodině nehovoří vyučovacím jazykem, platí odlišná kulturní pravidla a rodina je sociálně vyloučená)

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Počty žáků se zdravotním postižením v běžných třídách středních škol od roku 2016 potvrzují inkluzivní směr kraje. Zvyšuje se počet žáků se zdravotním postižením v běžných třídách, a naopak celkově mírně poklesl počet těchto žáků ve speciálních třídách při běžných středních školách.

Počty žáků se zdravotním postižením v běžných a speciálních třídách SŠ 2016–2018

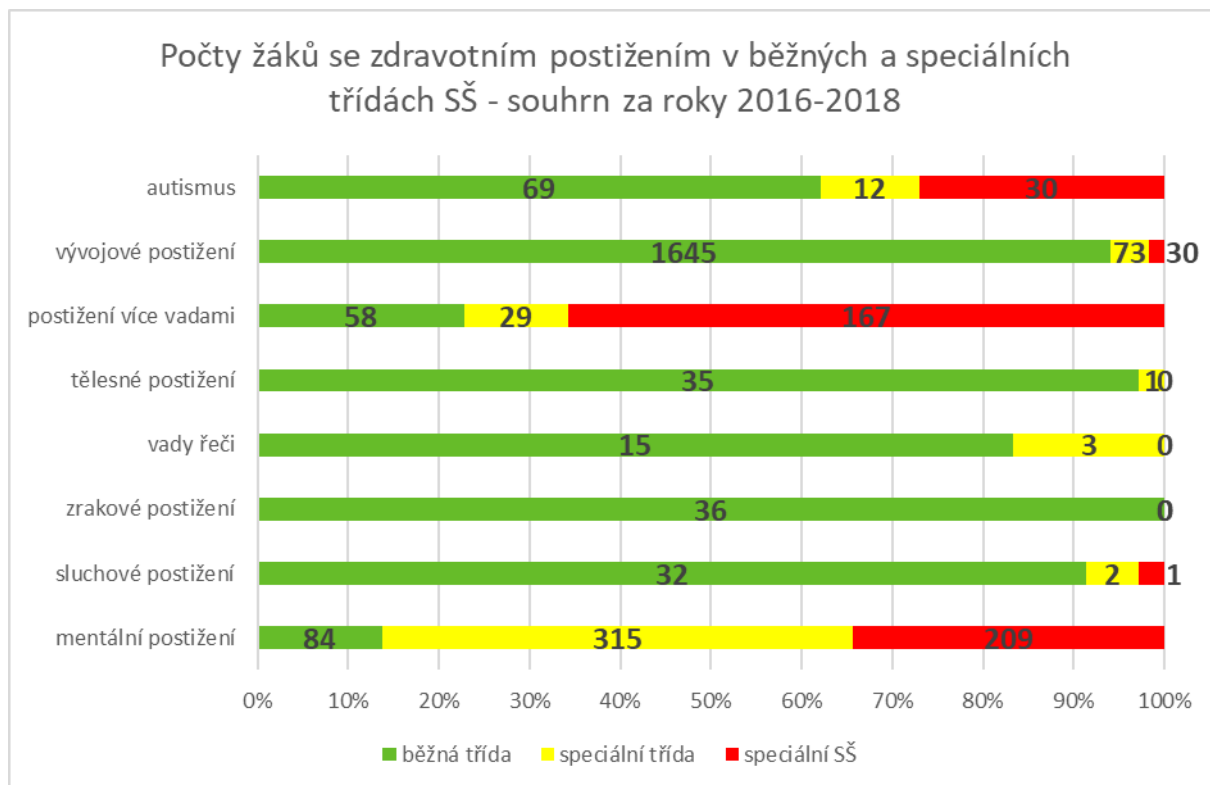
Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Od roku 2016 dochází k nárůstu žáků se zdravotním postižením, kteří jsou vzděláváni v běžných třídách středních škol. Zatímco na začátku sledovacího období navštěvovalo běžné třídy 506 takových žáků, v roce 2018 to bylo již 867 žáků, což je nárůst o více než 70 %. Souběžně s tímto dochází ke snižování počtu žáků se zdravotním postižením za sledované období, a to o 41,5 %.

Co se týká jednotlivých druhů postižení, ve všech sledovaných obdobích se ukazuje, že průměrně 57 % žáků se zdravotním postižením ve středních školách jsou žáci s vývojovými poruchami učení, z toho je průměrně 95 % těchto žáků v běžných třídách.

Počty žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení v běžných a speciálních třídách SŠ 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Z grafu je zřejmé, že pouze u žáků s mentálním postižením, žáků s kombinovaným postižením více vadami a u žáků s autismem bývá vzdělávání realizováno ve speciálních třídách běžných SŠ či přímo ve speciálních SŠ. Ve všech ostatních případech byli žáci vzděláváni v běžných třídách.

Odborní pracovníci

Také ve středních školách stoupá potřeba odborných pracovníků. Zatímco počet asistentů pedagoga za sledované období mírně stoupá (z 37 v roce 2016 na 44 v roce 2018), počet školních speciálních pedagogů je naprosto nedostatečný. Velká potřeba se však ukazuje také u pracovních pozic školní psycholog, kterých bylo k roku 2018 pouze 12.

Počty odborných pracovníků (fyzických osob) ve SŠ v letech 2016-2018

odborný pracovník SŠ	k 30. 9. 2016	k 30. 9. 2017	k 30. 9. 2018
školní speciální pedagog	1	2	1
školní psycholog	7	10	12
asistent pedagoga	37	47	44

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Výchovná opatření

Šetření provedené v Kraji Vysočina bylo zaměřeno také na počty výchovných opatření v SŠ, a to pozitivních i negativních. Dále bylo pro aktuální zmapování situace využito i porovnání průměrného počtu udělených výchovných opatření v ORP se SVL a bez SVL. Celkově je patrný trend využití převážně pozitivních výchovných opatření. V SŠ v obcích se SVL jsou průměrně více využívány oba typy výchovných opatření. Tato zjištěná skutečnost bude v dalších obdobích sledována a analyzována.

Výchovná opatření na SŠ ve školním roce 2017/2018

Průměrný počet udělených výchovných opatření na 1 třídu	Průměr za celý Kraj Vysočina	SŠ z ORP se SVL	SŠ z ORP bez SVL
Negativní výchovná opatření (důtka třídního učitele/ředitele, snížená známka z chování)	2,5	2,7 ↑	1,8
Pozitivní výchovná opatření (pochvala třídního učitele/ředitele)	5,3	5,6 ↑	4,0

Zdroj dat: dotazníkové šetření s řediteli za ŠR 2017/2018 realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Nákladovost vzdělání

Dalším sledovaným faktorem byla nákladovost vzdělávání. Průměrné náklady na střední vzdělávání při vstupu do střední školy jsou v Kraji Vysočina 1 744 Kč. Průměrná odhadovaná výše finančních příspěvků rodičů v průběhu vzdělávání na střední škole je rozepsána v příložené tabulce.

Velmi zajímavé se jeví porovnání průměrné výše těchto nákladů v obcích se SVL a v obcích bez SVL. Jako reálný se jevil předpoklad, že v ORP se SVL budou náklady nižší, jelikož se dá předpokládat, že SŠ budou mít nižší požadavky na finanční příspěvek rodin.

Dotazníkové šetření však ukázalo v některých položkách spíše opačnou situaci (náklady při vstupu do SŠ, lyžařský výcvik). Důvody mohou být stejné jako u základního školství, kde mají jednotlivé kategorie nákladovosti vzdělávání ve školách v SVL a mimo SVL obdobnou strukturu.

Nákladovost vzdělávání v SŠ dle ORP za školní rok 2017/2018

Nákladovost vzdělávání v SŠ	Hodnoty za všechny SŠ v Kraji Vysočina			Střední školy z ORP se SVL	Střední školy z ORP bez SVL
	Ø	Min	Max	Ø	Ø
Odhadovaná výše průměrných ročních nákladů rodičů v průběhu středního vzdělávání (mimo 1. ročníku):					
<i>náklady na zajištění učebnic a pracovních sešitů</i>	1 678	0 – 5 800		1 482	2 095
<i>náklady na zajištění vybavení na výchovy (TV, HV, VV a další)</i>	1 243	0 – 3 500		932	1 645
<i>průměrný poplatek za zájmové kroužky organizované školou</i>	679	0 – 1 800		113	200
<i>příspěvek na zajištění lyžařského výcviku (včetně dopravy)</i>	1 708	0 – 8 000		4 158 ↑	3 732
Odhadované náklady rodičů na zajištění dalších potřeb žáka, které jsou případně specifické pro vstup na SŠ	1 744	0 – 6 000		1 386 ↑	1 000

Zdroj dat: dotazníkové šetření s řediteli škol za ŠR 2017/2018 realizované v rámci sběru dat pro přípravu výroční zprávy a dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina

Absence:

V rámci šetření byla sledována také absence žáků ve výuce. Jako záškoláctví byla považována neomluvená nepřítomnost žáka vyšší než 25 hodin za pololetí. V tabulce je pak uveden počet škol, na kterých se toto záškoláctví vyskytlo, i konkrétní počet žáků.

Neomluvená nepřítomnost žáků SŠ v letech 2016-2018

Záškoláctví (neomluvená nepřítomnost žáka vyšší než 25 hod. za pololetí)	počet SŠ	celkem žáků
2016	36	419
2017	32	432
2018	30	288

Zdroj dat: dotazníkové šetření ředitelů škol

Z výše uvedené tabulky sledující vývoj vykázaných neomluvených absencí žáků, které byly vyšší než 25 hod. za pololetí, vyplývá, že se míra vykázaného výskytu tohoto sociálně patologického jevu na středních školách snižuje, což se odráží ve snižujícím se počtu středních škol, které v rámci krajského šetření výskyt tohoto sociálně patologického jevu vykazují, i ve vývoji celkového počtu vykázaných žáků, kterých se záškoláctví týká.

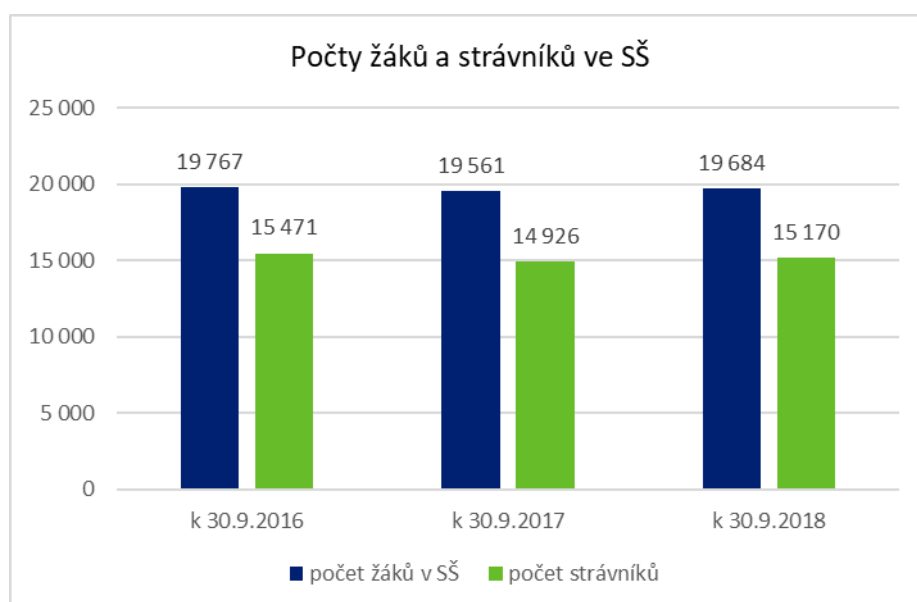

Školní stravování:

Počty strávníků

V Kraji Vysočina se počty strávníků ve středních školách pohybují okolo 78 % z celkového počtu žáků. Přestože u zletilých žáků není zákonná povinnost školy zajistit školní stravování, je jednou z priorit Kraje Vysočina stejný přístup ke zletilým žákům jako k žákům nezletilým, tedy je zajištěna kapacita tak, aby 100 % žáků SŠ v případě zájmu mělo zabezpečeno školní stravování. Přesto ne všichni žáci využívají nabízené možnosti školního stravování. Mezi nejčastěji uváděnými důvody, proč žáci nevyužijí možností školního stravování, jsou – nedostatek času z důvodu nevyhovující dopravní obslužnosti, praxe mimo školu, nespokojenost s nabízenou stravou a zajištění domácí stravy.

Počty žáků a strávníků ve SŠ v letech 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

V rámci sběru dat o dostupnosti školního stravování pro výroční zprávu a dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina se nově od školního roku 2017/2018 zjišťuje, zda školy monitorují počty žáků, kteří se nestravují ve školní jídelně. Důvody, pro které žáci SŠ nevyužívají školní stravování, zjišťovalo v tomto školním roce pouze 33 % středních škol.

Bezbariérovost SŠ:

V Kraji Vysočina byl v rámci dotazníkového šetření zjišťován také stav bezbariérového přístupu do budov středních škol všech zřizovatelů. Plně bezbariérový přístup byl ve školním roce 2017/2018 zajištěn v 29 % SŠ, částečně bezbariérových bylo 42 % a 29 % SŠ ještě nemělo zajištěn bezbariérový přístup.

V rámci kompenzace nedostatků v zajištění bezbariérovosti středních škol nabízí Kraj Vysočina také středním školám zajištění kompenzačních pomůcek (včetně pomůcek k usnadnění přístupu do školy pro imobilní žáky) v rámci Zásad Zastupitelstva Kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením.

2.4 Školská poradenská zařízení

Školská poradenská zařízení (dále také „ŠPZ“) jsou zařízení poskytující poradenské služby dětem, žákům, studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Typy ŠPZ jsou pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra.

Účelem poradenských zařízení v Kraji Vysočina je v souladu s vyhláškou 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, přispívat zejména k vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti, naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů, zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka a mimořádného nadání žáka, doporučování vhodných podpurných opatření a vyhodnocování poskytování podpurných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům mimořádně nadaným, prevenci a řešení vzdělávacích a výchovných obtíží, prevenci různých forem rizikového chování a dalších problémů souvisejících se vzděláváním, vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona, pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo žijí v odlišných životních podmínkách, a pro žáky nadané a mimořádně nadané, vhodné volbě profesního uplatnění, rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních, podpoře vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve školách a školských zařízeních, metodické podpoře pedagogů, kteří se podílejí na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, metodické podpoře výchovných poradců a školních metodiků prevence, asistentů pedagoga a dalších pedagogických i nepedagogických pracovníků, kteří se podílejí na zajišťování podpurných opatření ve vzdělávání žáků.

PPP – poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.

SPC – poskytuje poradenské služby zejména při výchově a vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem.

Přehled ŠPZ v Kraji Vysočina

Název	Zřizovatel	Upřesnění
Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Vysočina od 1. 7. 2016 došlo k sloučení několika ŠPZ (viz sloupec upřesnění)	kraj	Pedagogicko-psychologická poradna Jihlava
	kraj	Pedagogicko-psychologická poradna Třebíč
		Pedagogicko-psychologická poradna Pelhřimov
		Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Žďár nad Sázavou
		Pedagogicko-psychologická poradna Havlíčkův Brod
		SPC při org. Základní škola a Praktická škola, U Trojice 2104, Havlíčkův Brod
SPC Jihlava	obec	SPC při org. Mateřská škola a Speciálně pedagogické centrum Jihlava, Demlova 28
SPC Březejc	MŠMT	SPC při org. Základní škola a Střední škola Březejc, Sviny 13

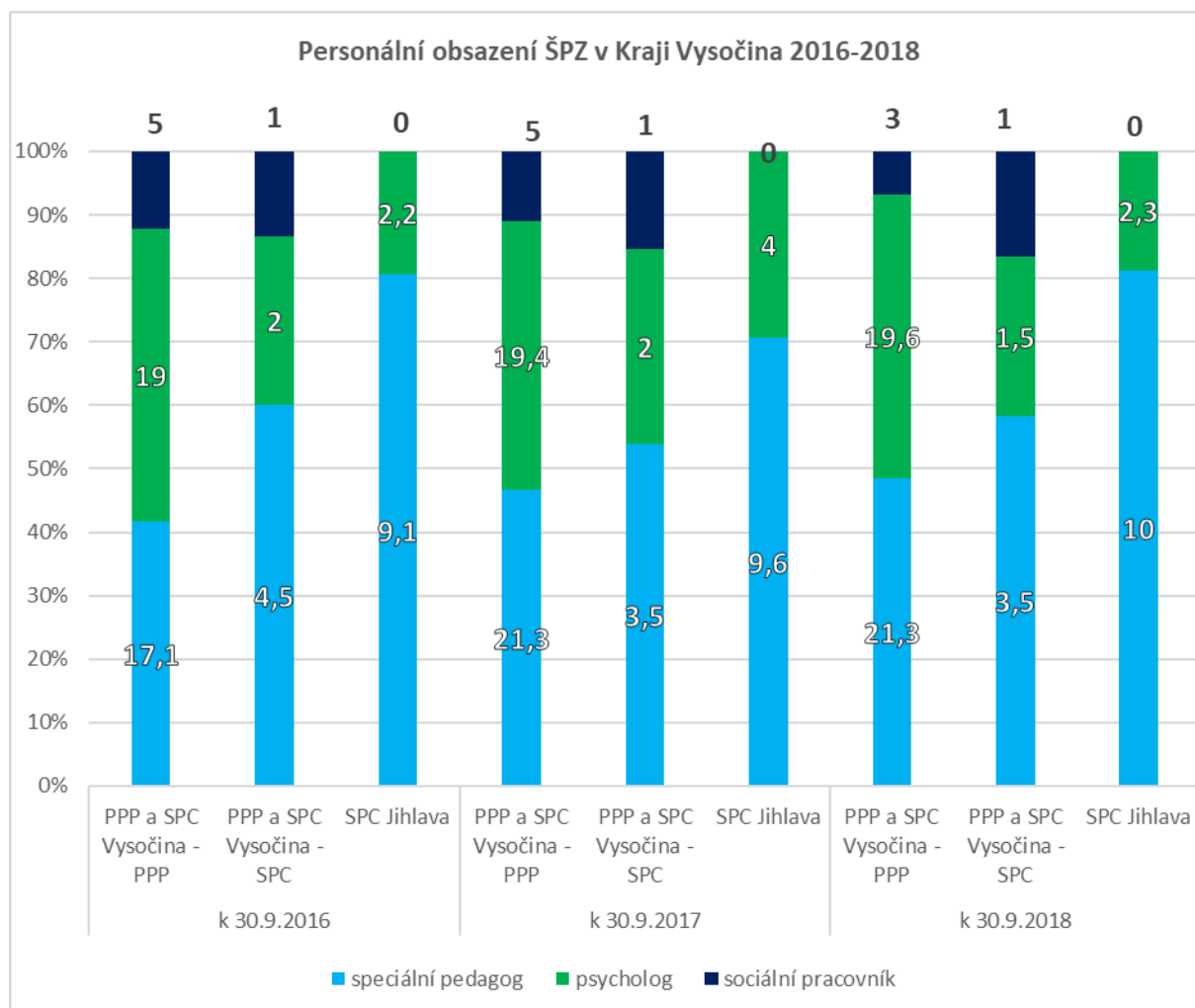
Personální obsazení ŠPZ v Kraji Vysočina

Základní personální obsazení školských poradenských zařízení je pracovní pozice speciálního pedagoga, psychologa a sociálního pracovníka.

Od 1. 9. 2016 se zavedením tzv. společného vzdělávání vyvstala akutní potřeba rozšíření týmu odborných pracovníků v ŠPZ. MŠMT v této souvislosti podpořilo personální rozšíření kapacit ŠPZ pomocí rozvojového programu „Navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních“. Rozšiřování odborného týmu pracovníků ŠPZ je velmi vítané a žádoucí. S nárůstem odborné práce i administrativy by se nedala práce v ŠPZ zvládnout bez této pomoci.

Personální obsazení ŠPZ v Kraji Vysočina v letech 2016–2018 (přepočteno na úvazky)

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Jak je zřejmé z výše uvedeného grafu ŠPZ se bohužel stále potýkají s problémy v oblasti navýšení personálních kapacit:

- Nárůst počtu odborných pracovníků probíhá velmi pomalu a postupně.
- Od zavedení tzv. společného vzdělávání již odešlo z ŠPZ nezanedbatelné množství odborných pracovníků. Stěžejním důvodem je hlavně nespokojenost s množstvím administrativy ve ŠPZ a systémem PO (hlavně přidělování finančních prostředků ze strany ŠPZ).
- ŠPZ v Kraji Vysočina také řeší odchody odborných pracovníků do důchodu.
- Neustále se ukazuje vážný nedostatek odborníků na pracovním trhu a také to, že značná část těchto odborníků nechce být zaměstnána v rámci rozvojového programu z důvodu nejistoty zaměstnání. Na některých pracovištích se dlouhodobě nedaří odborné pozice rozšířit i přes velkou snahu najít odborné pracovníky (trvale zveřejněné inzeráty, spolupráce s vysokými školami, oslovení vytipovaných pracovníků atd.).

- Další překážkou v rozšiřování kapacit ŠPZ jsou prostorové možnosti jednotlivých ŠPZ. Tento problém je finančně značně nákladný (pronájmy, rekonstrukce, materiálně-technické zázemí atd.).
- Jednou z možností využití tohoto rozvojového programu je rozšíření pracovního úvazku u těch odborných pracovníků, kde je úvazek na konkrétní druh práce nižší než 1,00. Tato možnost by ŠPZ velmi pomohla, a proto byla opět opakovaně nabídnuta všem stávajícím pracovníkům s úvazkem nižším než 1,00. Ne všichni současní odborní pracovníci v ŠPZ (kteří nemají celý úvazek) mají zájem o rozšíření svého úvazku. Většinou je rozšíření úvazku velmi malé.
- Personální rozšíření ŠPZ s sebou také nese další významné finanční náklady – na pomůcky pro jednotlivé odborné pracovníky (hlavně speciální pedagogy) využívané např. při reedukacích, materiální vybavení, IT techniku, vzdělávání.

I přes odchody některých pracovníků došlo v posledních třech letech celkově k nárůstu přepočteného počtu odborných pracovníků v ŠPZ. V PPP je to u speciálních pedagogů nárůst z 17,1 úvazku na 21,3 a u psychologů z 19 na 19,6. V případě SPC došlo naopak k mírnému snížení počtu speciálních pedagogů z 13,6 na 13,5 a také ke snížení přepočteného počtu psychologů ze 4,2 na 3,8.

V PPP došlo za poslední tři roky k situaci, kdy se výrazně zvýšil počet žádostí o vyšetření. Je to dáno zavedením tzv. společného vzdělávání od 1. 9. 2016, kdy došlo k tomu, že o poradenskou pomoc PPP žádají i zákonní zástupci dětí, které dříve nebyly stěžejními klienty PPP. Jedná se o děti s výukovými či výchovnými problémy, které nemají charakter zdravotního postižení či znevýhodnění podle předchozí terminologie. V současné právní úpravě se jedná často o děti se SVP, kterým je poskytováno podpůrné opatření I. stupně nebo se konkrétní SVP neprokáže.

V době zavedení společného vzdělávání se také velmi často stávalo, že ředitelé ZŠ oznámili všem zákonným zástupcům ve škole, aby si došli do PPP, pokud se jim „cokoliv nezdá“. Tento nárůst zájemců o poradenství v PPP se postupně snižuje, což je způsobeno již vyjasněním nového přístupu ke vzdělávání dětí se SVP.

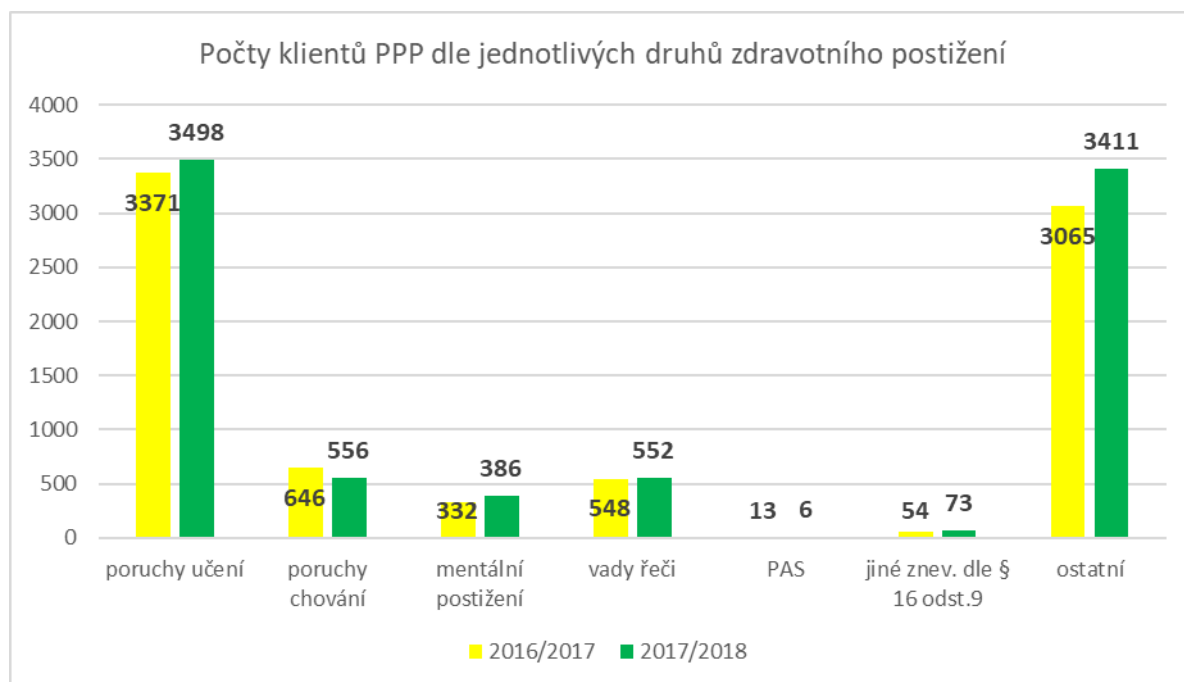
V SPC, vzhledem ke klientele žáků se zdravotním postižením, nebyl tento trend výrazně patrný, zde dochází k stálému mírnému nárůstu počtu klientů. Nicméně co se výrazně projevilo a ovlivnilo odbornou práci v PPP i SPC, je rozsáhlý nárůst administrativy. Celkově došlo ke snížení nabídky reedukací a dalších intervencí na úkor včas a správně vydaných doporučení pro vzdělávání žáků.

Celkový přehled vývoje v ŠPZ ukazují následující statistické údaje. Údaje za školní rok 2015/2016 mají jinou strukturu (hlavně u PPP). Statistické výkazy MŠMT sledovaly mírně odlišné údaje. Změna ve výkaznictví nastala právě s ohledem na zavedení společného vzdělávání. Tedy např. sledování počtu vydaných doporučení k podpůrným opatřením můžeme zjišťovat až od školního roku 2016/2017. Co se týká počtu doporučených podpůrných opatření, ten u PPP i SPC vzrůstá. Ovšem změna ve sběru statistických údajů spojená se zavedením společného vzdělávání, kterou bylo zavedeno sledování podpůrných opatření, funguje velmi krátce. Není tedy možné tento vývoj z dlouhodobého hlediska zatím adekvátně hodnotit.

Je nutné upozornit, že níže uvedené statistiky za SPC jsou bez údajů za SPC Březejc, které je zřizováno MŠMT – tyto údaje nebyly k dispozici.

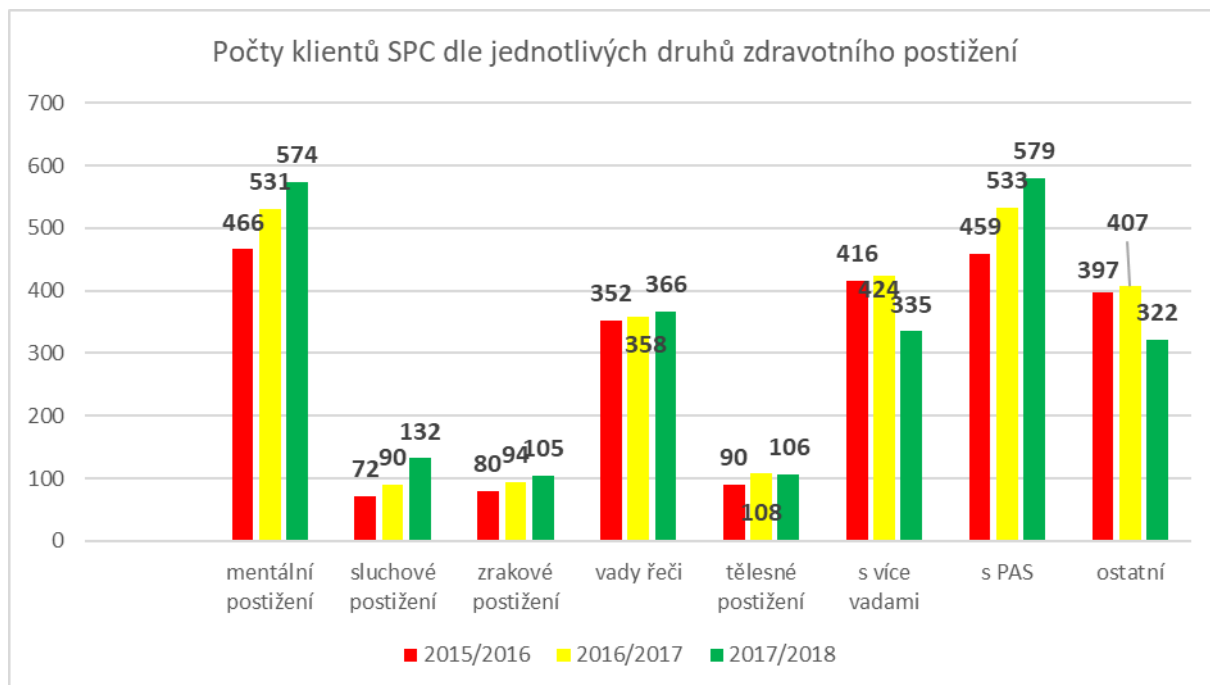
Počty klientů PPP Kraje Vysočina se zaměřením na jednotlivé druhy zdravotního postižení ve šk. roce 2016/2017 a 2017/2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

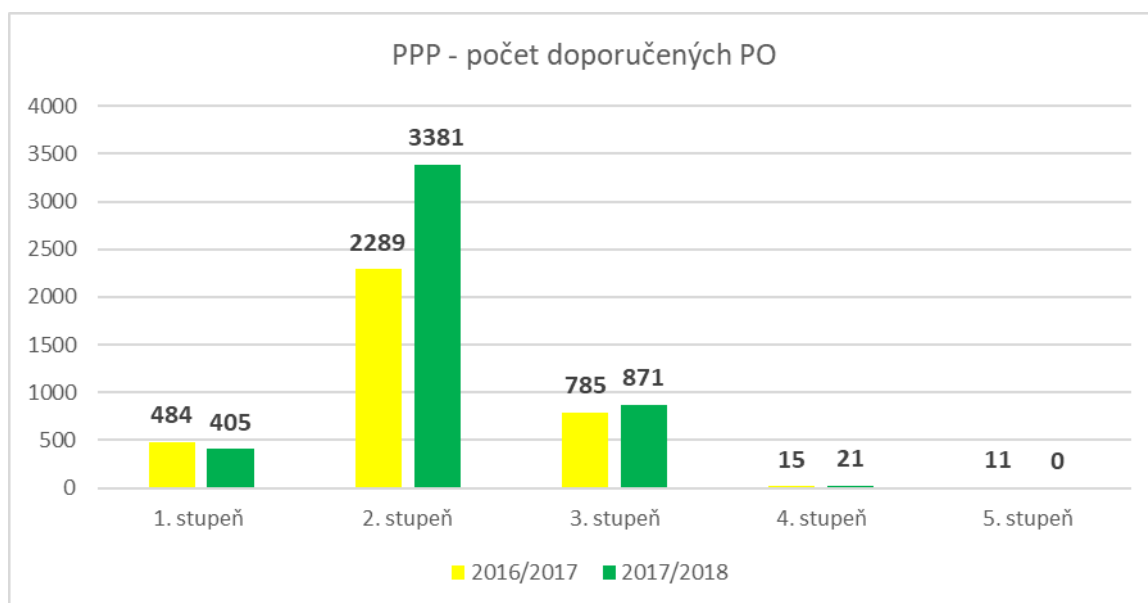

Počty klientů SPC Kraje Vysočina se zaměřením na jednotlivé druhy zdravotního postižení v letech 2016–2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

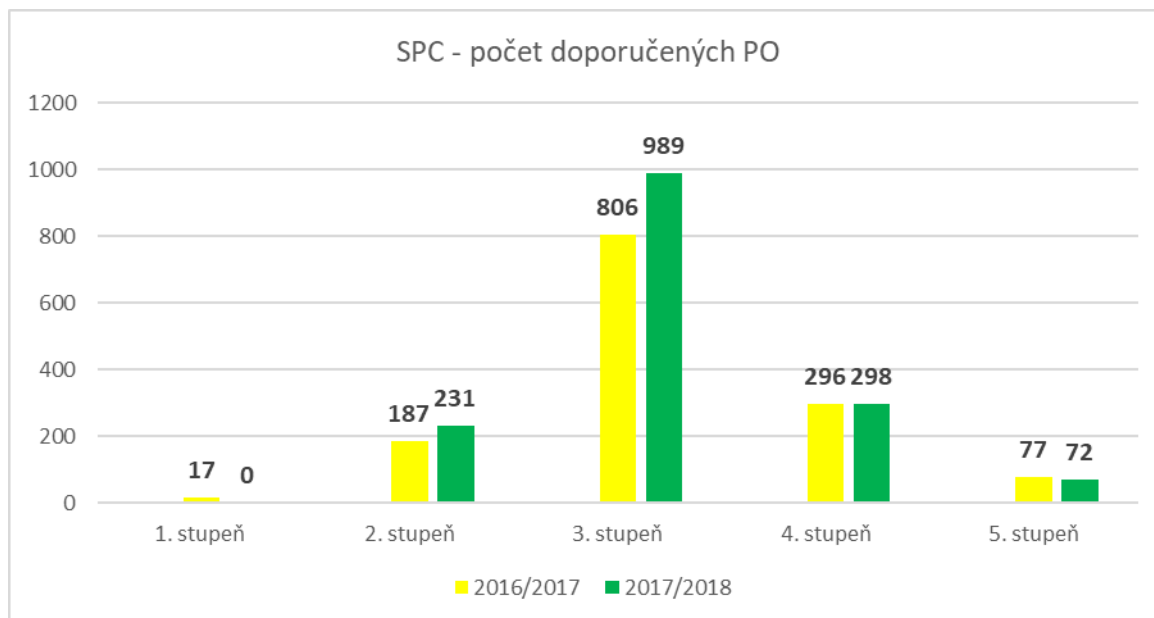
Počty vydaných doporučených podpůrných opatření PPP ve školních letech 2016/2017 a 2017/2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

Počty vydaných doporučených podpůrných opatření SPC ve školních letech 2016/2017 a 2017/2018

Zdroj dat: statistické výkazy MŠMT

2.5 Školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona

Důležité je nezapomínat na to, že vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se týká i žáků s těžkým zdravotním postižením. A je tedy nutné podporovat racionální pochopení hranic možností inkluze, neboť stanovení nereálných studijních cílů nemusí vést ani při maximálním využití odpovídajících podpůrných opatření k jejich naplnění a v konečném důsledku může vést naopak ke ztížení společenského uplatnění dotčeného jednotlivce v budoucnu.

V Kraji Vysočina je vybudována kvalitní síť škol zřízených dle § 16 odst. 9 a je třeba tyto školy adekvátně podporovat zejména v rovině posílení jejich aktivizačního potenciálu.

V předchozích letech se systém speciálního školství v Kraji Vysočina postupně proměňoval. Od roku 2005, kdy nový školský zákon plně podpořil inkluzivní směr vzdělávání, dochází k odpovídajícím změnám také v Kraji Vysočina - např. k převodu řízovatelských kompetencí k některým speciálním ZŠ na obce a následné sloučení těchto škol s běžnými základními školami. Dále došlo ke sloučení několika speciálních škol. Prioritním cílem těchto změn bylo vytvoření adekvátní stabilní sítě speciálního školství, která poskytne vhodné a kvalitní vzdělávání žákům s těžkým zdravotním postižením.

Nyní kraj zřizuje devět těchto základních škol, které mají třídy zřízené dle § 16 odst. 9 a zároveň třídy základní školy speciální. Při šesti z těchto škol je současně zřízen střední stupeň vzdělávání – praktická škola. Obce dále zřizují jednu základní školu speciální, jejíž součástí je SŠ – praktická škola (dále také PrŠ), jednu základní školu, která je zřízena dle § 16 odst. 9 školského zákona a zároveň má třídy základní školy speciální, a třídy SŠ – praktické školy a jednu mateřskou školu, která je zřízena dle § 16 odst. 9 školského zákona.

Základní přehled speciálního školství v Kraji Vysočina s vyznačením posledních změn:

Název	Město	Zřizovatel	Pozn.:
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Třešť	Třešť	kraj	sloučeno se SŠ – Odborné učiliště a Praktická škola, Černovice, Mariánské náměstí 72 (dříve speciální SŠ), nyní se jedná o běžnou SŠ - třídy § 16/9 ŠZ, PrŠ
Základní škola speciální a Praktická škola Černovice	Černovice	kraj	ZŠ § 48 ŠZ; SŠ – PrŠ
Základní škola a Praktická škola Chotěboř	Chotěboř	kraj	§ 16/9 ŠZ; SŠ – PrŠ
Základní škola a Praktická škola Moravské Budějovice, Dobrovského 11	Moravské Budějovice	kraj	§ 16/9 ŠZ; SŠ – PrŠ
Praktická škola a Speciálně pedagogické centrum Žďár nad Sázavou	<i>již zanikla</i>		nejprve sloučeno s PPP Žďár, poté zrušena PrŠ a dále sloučeno do PPP a SPC Vysočina
Základní škola a Praktická škola Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	kraj	§ 16/9 ŠZ; SŠ – PrŠ
Základní škola a Praktická škola, U Trojice 2104, Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	kraj	§ 16/9 ŠZ (dříve také SPC, které přešlo pod PPP a SPC Vysočina), SŠ – PrŠ
Základní škola Humpolec, Husova 391	<i>již zanikla</i>		sloučena se Základní škola Pelhřimov, Komenského 1326
Základní škola Třebíč, Cyrilometodějská 22	Třebíč	kraj	§ 16/9 ŠZ
Základní škola Bystřice nad Pernštejnem, Tyršova 106	Bystřice nad Pernštejnem	kraj	§ 16/9 ŠZ
Základní škola a Praktická škola Nové Město na Moravě, Malá 154	Nové Město na Moravě	kraj	§ 16/9 ŠZ, nově také SŠ – PrŠ
Základní škola Pelhřimov, Komenského 1326	Pelhřimov	kraj	§ 16/9 ŠZ (pod ní nyní Základní škola Humpolec, Husova 391)
Základní škola při dětské psychiatrické nemocnici Velká Bíteš	Velká Bíteš	kraj	již podle legislativy běžná ZŠ
Základní škola a Mateřská škola při zdravotnických zařízeních kraje Vysočina	Třebíč	kraj	již podle legislativy běžná ZŠ

Základní škola speciální a Praktická škola Jihlava, příspěvková organizace	Jihlava	obec	ZŠ § 48 ŠZ; SŠ – PrŠ
Mateřská škola a Speciálně pedagogické centrum Jihlava, Demlova 28	Jihlava	obec	běžná MŠ, která má třídy § 16/9 ŠZ + SPC
Speciální mateřská škola Třebíč	Třebíč	obec	§ 16/9 ŠZ
Základní škola a Praktická škola Velká Bíteš, příspěvková organizace	Velká Bíteš	obec	§ 16/9 ŠZ, nově SŠ – PrŠ
Základní škola Jihlava, Jungmannova 6, příspěvková organizace	Jihlava	obec	dříve základní škola praktická, nyní běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ
Základní škola Kamenice nad Lipou, okres Pelhřimov	Kamenice nad Lipou	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola Pacov, nám. Svobody 321, okres Pelhřimov	Pacov	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola Ledec nad Sázavou, okres Havlíčkův Brod	Ledec nad Sázavou	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6	Žďár nad Sázavou	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola Telč, Hradecká 234, příspěvková organizace	Telč	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola Polná	Polná	obec	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ (došlo ke sloučení běžné ZŠ a spec. ZŠ)
Základní škola a Střední škola Březejc, Sviny 13	Velké Meziříčí	MŠMT	§ 16/9 ŠZ
Křesťanská základní škola Jihlava	Jihlava	církevní	běžná ZŠ + třídy § 16/9 ŠZ

2.6 Střediska výchovné péče

Střediska výchovné péče (v následující kapitole dále jen „SVP“) jako školská zařízení pro preventivně výchovnou péči poskytují služby klientům, jimiž jsou děti s rizikem poruch chování či s již rozvinutými projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji, případně zletilým osobám do ukončení přípravy na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let, osobám odpovědným za výchovu a pedagogickým pracovníkům a dětem, u nichž rozhodl o zařazení do střediska soud.

Na území Kraje Vysočina zřizuje MŠMT tři střediska výchovné péče, která poskytují preventivně výchovnou péči formou ambulantních služeb. Jedná se o SVP při Výchovném ústavu, základní škole a střední škole ve Velkém Meziříčí (středisko výchovné péče je ve Velkém Meziříčí a v odloučeném pracovišti ve Žďáru nad Sázavou), SVP při Výchovném ústavu v Černovicích a středisko výchovné péče při DD se školou v Jihlavě. V posledním jmenovaném zařízení funguje od 1. 10. 2019 také denní stacionář s kapacitou 8 dětí, který poskytuje celodenní péči žákům základních škol Kraje Vysočina, jejichž projevy poruch chování jim výrazně znesnadňují vzdělávání v běžných školách. V roce 2020 je (dle sdělení ředitele Dětského domova se školou v Jihlavě, Mgr. Vovsika) v plánu otevření pobytového oddělení SVP, jehož vznik je již formálně podpořen MŠMT.

Středisko výchovné péče v Moravských Budějovicích, které poskytuje ambulanci péči v Moravských Budějovicích a Třebíči, je soukromé (zřizovatel STŘED, o. s.). Středisko výchovné péče v Křešíně u Pacova je odloučeným internátním pracovištěm Střediska výchovné péče v Praze 9, a tedy poskytuje péči pouze klientům SVP Praha Klíčov. V kraji zcela chybí pobytové středisko výchovné péče pro klienty z Kraje Vysočina.

Seznam středisek výchovné péče v Kraji Vysočina:

Název	Sídlo SVP	Zřizovatel
SVP STŘED	Moravské Budějovice	soukr.
SVP STŘED	Třebíč	soukr.
VÚ, SVP Klíčov, ZŠ a SŠ Klíčov	Křešín u Pacova (Odloučené internátní pracoviště Střediska výchovné péče v Praze 9)	MŠMT
DDŠ, SVP, ZŠ a ŠJ Jihlava	Jihlava	MŠMT
VÚ, SVP, SŠ a ŠJ Černovice	Černovice	MŠMT
VÚ, ZŠ, SŠ a SVP Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	MŠMT
VÚ, ZŠ, SŠ a SVP, Velké Meziříčí	Žďár nad Sázavou	MŠMT

2.7 Síť poskytovatelů sociálních služeb

V Kraji Vysočina vznikl jako výstup spolupráce pracovní skupiny „Rovné příležitosti ve vzdělávání“ s regionální platformou „Krajská rodinná politika“ v rámci aktivity „Podpora síťování služeb na lokální úrovni“ projektu „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“ realizovaného MPSV podkladový materiál, který obsahuje neformální „adresář“ s přehledem nabídky služeb ohroženým dětem a jejich rodinám. Jsou zde k dispozici aktuální kontakty na jednotlivé aktéry sítě a stručný popis služeb působících v oblastech:

- veřejné správy
- sociálních služeb
- psychologických služeb
- školství
- volného času
- bezpečnosti a prevence kriminality
- zdravotnictví

Popisy služeb vznikly ve spolupráci s jednotlivými aktéry sítě a na základě dostupných informací ze zdrojů subjektů (webové stránky, tisk, letáčky, pohovory apod.). Materiál je zpracován mimo ORP Jihlava za celý Kraj Vysočina, tedy za ORP:

- Bystřice nad Pernštejnem
- Havlíčkův Brod
- Humpolec
- Chotěboř
- Moravské Budějovice
- Náměšť nad Oslavou
- Nové Město na Moravě
- Pacov
- Pelhřimov
- Světlá nad Sázavou
- Telč
- Třebíč
- Velké Meziříčí
- Žďár nad Sázavou

Konkrétní jednotlivé adresáře jsou uvedeny v příloze ŠIK Kraje Vysočina č. 8–21.

2.8 Nadaní žáci

Konkrétní statistická data k systematické podpoře včasné identifikace nadaných žáků, jejich kontinuálního rozvoje a rozšíření možností uplatnění nadání žáků, vzdělávajících se v rámci všech vzdělávacích stupňů i v oblasti školních i mimoškolních (volnočasových) aktivit jsou uvedena v příloze č. 22 Vyhodnocení míry naplnění dílčích činností podpory inkluze. Zde je přehledně popsán stav naplňování dílčích cílů stanovených v 1. období krajského akčního plánování, až do úrovně konkrétních realizovaných opatření.

K naplňování dalších navazujících opatření je nejprve nutné ujasnit si používanou terminologii v této oblasti.

V roce 2015/2016 se vykazovali žáci „nadání“, od roku 2016/2017 již zase jen mimořádně kognitivně nadaní. Pro potřeby NÚV (které je nyní již součástí NPI ČR) se vykazují a sledují pouze děti, žáci a studenti kognitivně mimořádně nadaní. To znamená buď všeobecné nadání reprezentované hodnotou 130 a výše v komplexním testu IQ, nebo mimořádné nadání v některé, např. matematické oblasti.

Kognitivně mimořádně nadaní žáci v Kraji Vysočina (dle statistik PPP)

Šetření PPP v Kraji Vysočina	počet dětí v MŠ		počet žáků v ZŠ		počet žáků v SŠ	
	nadané	mimořádně nadané	nadaní	mimořádně nadaní	nadaní	mimořádně nadaní
2015/2016	6	x	64	x	4	x
2016/2017	x	3	x	62	x	5
2017/2018	x	4	x	50	x	2

Zdroj dat: šetření ŠPZ v Kraji Vysočina

Kraj Vysočina si v mezikrajovém srovnání nevede v počtech vykazovaných mimořádně nadaných dětí, žáků a studentů špatně, přestože se nemůže rovnat s jinými kraji s velkými městy s přítomností vysokých škol univerzitního typu, kam odcházejí nadaní studenti studovat, poté zde pracují a později zakládají rodiny. Velkým problémem je nejednotnost a neujasněnost jak ve výkaznictví, tak ve volné definici nadání a mimořádného nadání.

Např. se v souvislosti se zavedením systému podpurných opatření předpokládalo, že většina nadaných a mimořádně nadaných žáků bude čerpat podpurná opatření v prvním stupni podpory. V prvním stupni však nedochází k evidenci těchto žáků. I to je jedna z příčin diskrepance mezi počty skutečně nadaných či mimořádně nadaných žáků a těmi vykazovanými v rámci ŠPZ. Služby PPP nejsou kvůli velké vytiženosti primárně zaměřeny na širokospektrální diagnostiku žáků a studentů, nýbrž na diagnostiku a pomoc žákům s obtížemi. K těm běžně mimořádně kognitivně nadaní žáci nepatří (samozřejmě hrozí jim ztráta motivace, nadšení apod.). Tuto roli včetně školení učitelů apod. spíše plní Mensa ČR a další nestátní organizace. Další významnou úlohu v otázce péče o nadané plní NIDV. K diagnostice mimořádně nadaného žáka v rámci PPP dochází často „neplánovaně“, v rámci řešení jiných obtíží – SPU, někdy chování, volby dalšího studia apod.

Problémem je nevyjasněnost přístupu k nadaným žákům v rámci společného vzdělávání a případného přidělování podpurných opatření (často dochází ke změnám metodik NÚV). Velkým problémem je také zahlcenost učitelů naplňováním potřeb žáků se SVP, zvyšující se celkovou neukázněností, rozptýleností žáků. Jednoznačným problémem je jednostranný akcent na žáky s obtížemi ve výuce a v chování na úkor nadaných žáků. Můžeme však konstatovat, že se o dost zvýšila intenzita komunikace mezi školami a PPP.

Pedagogové se v poslední době začínají více věnovat i žákům nadaným. Často i uvádějí, že práce s nimi je osvěžením. Vědí, že v podstatě hlavní pomocí v rámci hodiny je diferenciací výuky a obohacování, začínají být nachystáni, vzdělávají se. V posledním školním roce, snad i vlivem zvýšené komunikace a právě „nevyhrocování“ pomoci těmto žákům za každou cenu, se školy začaly ozývat a přibývá žáků, na které začínají samy upozorňovat. Jde nyní o to, aby se školy nebály tyto žáky identifikovat a mluvit o svých poznatcích s rodiči.

3. ANALÝZA POTŘEB

3.1 Zmapování současné situace

Kraji Vysočina dlouhodobě patří v oblasti podpory integrace a vytváření adekvátního prostředí pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami přední místo v rámci České republiky, ať už rozsahem podpory pedagogické asistence, nastaveným systémem zajišťování kompenzačních pomůcek či mírou podpory obcí při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami atd. Opatření realizovaná k podpoře společného vzdělávání jsou součástí všech strategických dokumentů kraje.

V Programu rozvoje Kraje Vysočina v rámci SWOT analýzy jsou v souvislosti se začleněním osob s handicapem vyspecifikována možná ohrožení a definovány adekvátní intervence jako rozvojové směry a aktivity na úrovni prioritních oblastí.

- I. Prioritní oblast č. 1 Konkurenceschopná ekonomika a zaměstnanost – opatření 1.3 Regionální školství – jako slabá stránka bylo analyzováno vyčleňování dětí mimo hlavní vzdělávací proud do speciálních tříd či škol. Jako možné ohrožení byl dále identifikován charakteristický rys vzdělávací soustavy nejen v Kraji Vysočina, ale i v celé České republice – přetrvávající a prohlubující se vědomostní nerovnosti mezi dětmi a mladými lidmi způsobené částečně existencí výběrových škol, ale i dalšími příčinami spočívajícími v nerespektování speciálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků, studentů včetně potřeb nadaných. Řešením se jeví umožnit odpovídající vzdělání každému při respektování všech rozdílů formou individuálního přístupu ve vzdělávání bez nutnosti vyčleňování z běžného vzdělávacího proudu. Za vhodné aktivity směřující k tomuto řešení byly definovány: vzdělávání pedagogických pracovníků, získávání a udržení vysoké kvalifikace pedagogů na všech úrovních nebo posílení kariérového poradenství pro žáky ZŠ a SŠ či individualizace vzdělávacího procesu s ohledem na předpoklady a zájmy jednotlivců.
- II. Prioritní oblast č. 2 Kvalitní a dostupné veřejné služby – opatření 2.8 Sport a tělovýchova – byla vyzdvížena vhodnost zapojování dětí a žáků s handicapem do sportovních aktivit.
- III. Prioritní oblast č. 5 Atraktivní kulturní a historické dědictví a cestovní ruch – opatření 5.1 Infrastruktura cestovního ruchu – bylo upozorněno na vhodnost zajištění přístupnosti turistických cílů pro handicapované návštěvníky.

Strukturu a organizaci základních a středních škol a pedagogicko-psychologického poradenství popisuje dokument Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2017/2018 a kalendářní rok 2018.

Konkrétní opatření v oblasti podpory rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze, které již byly realizovány v Kraji Vysočina:

- 1) V roce 2012 provedl OŠMS analýzu poradenských služeb. Na základě analýzy začal připravovat záměr na systémové řešení (vytvoření jednoho právního subjektu se sídlem v Jihlavě a s detašovanými pracovišti ve stávajících působištích). V průběhu podzimu 2015 tento záměr na několika setkáních projednával s vrcholnými zástupci PPP a SPC. Na základě výše uvedené analýzy a detailního popisu služeb byl konstatován následující stav poradenských služeb:

- a) síť služeb není územně rovnoměrně pokrytá; zejména speciálně-pedagogická centra vznikla historicky víceméně dle zájmu jednotlivých organizací („speciálních“ škol);
- b) pedagogicko-psychologické poradny jsou ve všech pěti okresních městech (všechny zřizované krajem, některé s detašovaným pracovištěm);
- c) speciálně-pedagogická centra jsou v Jihlavě (součást mateřské školy zřizované Statutárním městem Jihlava), Havlíčkově Brodu (součást základní školy zřizované krajem), Žďáru nad Sázavou (součást krajské pedagogicko-psychologické poradny) a v Březejci (součást speciální školy zřízené MŠMT); OŠMS dlouhodobě podporuje koncentraci odborných speciálních poradenských pracovníků pro druhy postižení s nízkou četností (např. zrakové, sluchové, pohybové, autismus) při SPC Jihlava;
- d) v kraji se rozvíjí síť středisek výchovné péče na podporu řešení výchovných problémů dětí a žáků;
- e) organizace zajišťují služby odlišně a v různém rozsahu; koordinace kariérového poradenství na území kraje prakticky neexistuje a kariérové poradenství jako důležitý prvek dobré volby budoucí profesní orientace závisí na jednotlivých školách; omezená je rovněž nabídka poradenských služeb pro mimořádné nadání;
- f) výstupy z poradenských institucí významně ovlivňují účelnost čerpání prostředků na zajištění podpůrných služeb pro děti a žáky se SVP a nadané (krajské podpůrné programy a prostředky na platy ze státního rozpočtu), rozhodují také o míře podpory při vzdělávání a při maturitní, závěrečné a přijímací zkoušce; organizace disponují kvalifikovanými odborníky, v zájmu jednotného přístupu ke klientům je potřebné dále rozvíjet sladování jejich názorů a konsiliární metody řešení hraničních případů;
- g) v roce 2015 byla schválena novela školského zákona, která nově nastavila principy ve vztahu k inkluzi žáků. Tento přístup vyžaduje navýšení počtu poradenských pracovníků.

Na základě zjištěných skutečností OŠMS navrhl systémové řešení poradenských služeb (pedagogicko-psychologického, speciálně pedagogického a kariérového poradenství) v Kraji Vysočina, a to vytvořením jednoho právního subjektu se sídlem v Jihlavě a s pracovišti ve stávajících působištích s následujícími cíli zaměřenými na klienty, tedy žáky a jejich rodiče a také školy:

- a) nabídnout srovnatelné služby rovnoměrně rozmístěné na území kraje a pro klienty přehledné;
- b) posílit koordinaci při zajišťování poradenství v souvislosti s požadavky nových právních předpisů (interpretace a přidělování podpůrných opatření dle vyhlášky, nakládání s investičními a neinvestičními pomůckami pro žáky se SVP, konsiliární řešení hraničních případů, aplikace rozhodnutí revizního orgánu MŠMT);
- c) rozvinout metodickou podporu kariérového poradenství a také podporu pro rozšiřující se síť školních psychologů a speciálních pedagogů;
- d) vytvořit organizační předpoklady pro snížení rizik při hospodaření s veřejnými prostředky;

- e) posílit projektovou aktivitu s cílem získat prostředky na plošná a systémová řešení (dosud byla aktivita většiny organizací nízká a omezená na řešení užšího okruhu témat).

Výstupem byla realizace systémové změny v oblasti poradenství. V rámci samostatné působnosti kraje stanovené v § 35 odst. 2 písm. j) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, podle § 181 odst. 2 písm. b) školského zákona a § 27 odst. 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, vydal Kraj Vysočina rozhodnutí o sloučení příspěvkových organizací zřizovaných krajem vykonávajících činnost školského poradenského zařízení. Organizace se sloučily dnem 1. 7. 2016.

Dále probíhala jednání se Statutárním městem Jihlava jako zřizovatelem SPC Jihlava při organizaci Mateřská škola a Speciálně pedagogické centrum Jihlava, příspěvková organizace, o možnosti převodu zřizovatelských kompetencí k SPC. Na základě výsledků těchto jednání v současné době nedojde k připojení SPC Jihlava ke školskému poradenskému zařízení Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Vysočina.

PPP a SPC Vysočina v současné době ve spolupráci se zřizovatelem řeší možnosti rozšíření pracovišť zejména PPP Třebíč a PPP Havlíčkův Brod. Zároveň již probíhá rekonstrukce budovy, do které se přesune pracoviště PPP Jihlava. Stěhování do nových prostor lze očekávat v průběhu let 2020 a 2021. Nové prostory umožní rozšíření nabídky intervencí, seminářů a ostatních služeb pro děti, rodiče, pedagogy, umožní také rozšířit tým odborných pracovníků. Předpokládáme, že se výrazně podpoří kvalita a rozsah nabízených služeb.

- 2) V roce 2005 v Kraji Vysočina v souladu s programovými dokumenty kraje (PRK Vysočina – Opatření 2.1.2 a DZKV – Záměr F) vznikly Zásady Zastupitelstva Kraje Vysočina pro tvorbu a používání souborů učebních a kompenzačních pomůcek pro individuálně integrované děti, žáky a studenty se zdravotním postižením. Cílem bylo zlepšení vzdělávacích podmínek dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením individuálně integrovaných ve školách a podpora jejich života v přirozeném prostředí (v rodině, v běžné škole) poskytnutím finančních prostředků na pořízení speciálních učebních a kompenzačních pomůcek a jejich zapůjčováním školám, v nichž se děti, žáci a studenti se zdravotním postižením vzdělávají. Od roku 2005 Kraj Vysočina již vyčlenil na tyto pomůcky více než 10 mil. Kč.

Vlastníkem těchto pomůcek je Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Vysočina. Tato organizace zajišťuje nákup a zapůjčování potřebných pomůcek do všech škol v Kraji Vysočina.

- 3) Dlouhodobě Kraj Vysočina podporuje obce vzdělávající žáky se SVP, a to prostřednictvím Zásad Zastupitelstva Kraje Vysočina na podporu převodů vzdělávací činnosti základních škol vzdělávajících žáky se SVP z kraje na obce a na podporu obcí při zabezpečování vzdělávání těchto žáků. Tyto zásady vznikly v souladu s PRK Vysočina – Opatření 2.1.2 a v souladu s DZKV 2008 – Úkol B4, Opatření 2: Pokračovat ve vytváření podmínek pro města a obce k převzetí vzdělávací činnosti dětí a žáků

se zdravotním znevýhodněním, a tedy stávající programy podpory doplnit o systémovou podporu na provozní náklady měst a obcí, která zabezpečují vzdělávání dětí a žáků s těžšími formami zdravotního handicapu v základních školách speciálních, speciálních třídách nebo individuálně. Jedná se o finanční podporu obcí, kde kraj nezajišťuje vzdělávání žáků se SVP v krajem zřizovaných školách. Tato podpora se odvíjí od počtu žáků se SVP a její výše je odvozena od zdravotního postižení konkrétního žáka.

- 4) Kraj Vysočina dlouhodobě podporuje inkluzi i v rámci financování ze státního rozpočtu podle ustanovení § 160 školského zákona. Tzv. příplatek k normativu (uvedený v příloze metodiky rozpisu rozpočtu přímých výdajů na vzdělávání), který je vázán na zdravotní postižení žáka, je nastaven v Kraji Vysočina tak, aby byl shodný u žáků individuálně integrovaných v běžných třídách i u žáků ve speciálních třídách a školách (kromě poruch učení a chování). S ohledem na změnu regionálního financování ve školství od roku 2020 bude systém financování ze státního rozpočtu zajištěn v souladu s platnou legislativou a metodickými pokyny MŠMT.
- 5) Kraj Vysočina (potažmo školy a školská zařízení) se aktivně zapojuje do vyhlášených rozvojových programů MŠMT, které se zaměřují na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:
  - a) Rozvojový program na podporu školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách a metodiků – specialistů ve školských poradenských zařízeních – tento program je v současné době již zrušen
  - b) Rozvojový program na podporu navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních
  - c) rozvojový program Kompenzační učební pomůcky pro žáky se zdravotním postižením - tento program je v současné době již zrušen
  - d) rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji
  - e) rozvojový program Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním - tento program je v současné době již zrušen

Zhodnotíme-li již zrealizovaná opatření v oblasti inkluze, je zřejmé, že Kraj Vysočina má inkluzi jako jednu z prioritních oblastí už dlouhodobě a realizovaná opatření velmi aktivně směřují k podpoře tohoto pojetí vzdělávání.

3.2 Problémy identifikované v oblasti intervence Podpora inkluze (v období KAP I)

Jeden z klíčových dokumentů kraje je Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Kraje Vysočina (dále také jen KAP I). Krajské akční plánování má za cíl přispět ke zvýšení kvality vzdělávání v regionu s důrazem na konkrétní výstupy komplexní podpory základních, středních a vyšších odborných škol v Kraji Vysočina. Jednou z prioritních oblastí krajského akčního plánování v období KAP I byla také oblast podpory inkluze. V této oblasti KAP I identifikoval následující problémy:

Identifikovaný problém A 6.1

Nižší dostupnost středního vzdělávání pro žáky se SVP a nízká návaznost vzdělávacího systému na trh práce.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Problematické zajištění středního vzdělávání pro žáky se SVP v regionu Kraje Vysočina. Vzdělávací programy škol nemají jasnou vazbu na regionální poptávku a možnosti firem v oblasti zaměstnávání žáků se SVP.

Identifikovaný problém B 6.2

Nedostatečné materiálně-technické zázemí škol a školských zařízení pro rozvoj inkluze včetně zajištění bezbariérovosti budov.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Nedostatek finančních prostředků zřizovatelů a způsob financování regionálního školství. V některých případech i nemožnost zajištění stavebně-technických úprav budov.

Identifikovaný problém B 6.3

Nedostatečná metodická podpora škol a školských poradenských zařízení. Školy si nevědí rady - jak konkrétně upravit ŠVP, psát plán pedagogické podpory u žáků s I. stupněm podpůrných opatření, v legislativě – složení tříd, možnosti vzdělávání, využití možností supervize.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Nedostatečně konkrétní, včasná a jednotná metodická podpora škol a školských poradenských zařízení při realizaci společného vzdělávání ze strany MŠMT a nevyjasněnost základních legislativních otázek. Nedostatečná nabídka konkrétně (metodicky) zaměřeného vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti realizace společného vzdělávání a omezené možnosti supervize při práci s dětmi/žáky/studenty se SVP.

Identifikovaný problém B 6.4

Nedostatečná vzájemná spolupráce škol při přechodu žáka mezi „stupni“ vzdělávání (předškolní, základní a střední vzdělávání) a dále při realizaci projektů v rámci výzev v oblasti inkluze.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Nedostatečné předávání informací o potřebách žáka, poskytovaných podpůrných opatřeních atd. Často není zajištěna kontinuita adekvátní péče (např. střední škola na počátku vzdělávání žáka neví, jaká forma podpory byla na ZŠ poskytována). Nedostatečná koordinace škol při realizaci společných aktivit v oblasti inkluze (formou projektů financovaných z EU, MŠMT).

Identifikovaný problém B 6.5

Nedostatečné personální obsazení ŠPZ odbornými pracovníky. Nedostatek pedagogických pracovníků ve školách, hlavně na pozicích školních speciálních pedagogů, školních psychologů, asistentů pedagoga.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Školy a ŠPZ nemají v současné době adekvátní personální obsazení nutné k zajištění společného vzdělávání. Největší nedostatek odborníků je na pracovních pozicích psycholog/speciální pedagog ŠPZ, školní psycholog/speciální pedagog, asistent pedagoga.

Identifikovaný problém B 6.6

V rámci inkluze na běžných školách není možné zajistit kvalitní vzdělávání žáků s těžkými handicapem.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Pro žáky s těžkým handicapem je zásadní volba vhodného oboru, který odpovídá jejich osobním možnostem i omezením. Důležité je racionální pochopení reálných hranic inkluze tak, aby byla skutečně přínosem pro všechny, neboť stanovení nereálných studijních cílů nepovede, ani při maximálním využití odpovídajících podpůrných opatření, k jejich naplnění a v konečném důsledku povede naopak ke ztížení pracovního, a pravděpodobně i společenského uplatnění handicapovaného žáka v budoucnu.

Identifikovaný problém B 6.7

Nízká míra včasné identifikace, nesystematická podpora a nedostatek příležitostí k rozvoji a uplatnění nadaných žáků v rámci běžných školních aktivit.

Příčina problému (explicitně uvedená či odvozená)

Ve školách jsou v nízké míře využívány prvky aktivního vyhledávání a vytváření příležitostí k identifikaci, rozvoji a uplatnění nadání žáků (chybí cílená depistáž nadání, neuspokojivý koncept specifických programů pro nadané žáky, nedostatečná spolupráce škol s ostatními aktéry v oblasti péče o nadané žáky/studenty).

3.3 Vyhodnocení stanovených cílů v oblasti intervence Podpora inkluze (v období KAP I)

V rámci KAP I došlo k nastavení obecných a dílčích cílů v identifikovaných problémech. Zároveň došlo k vyhodnocování způsobu naplňování stanovených dílčích činností naplánovaných v návrhové části Krajského akčního plánu Kraje Vysočina I. Pro přehlednost jsme zvolili pro evaluaci podobu tabulky, která obsahuje stručný popis konkrétních činností, které byly v rámci krajského akčního plánování na základě konsensu všech zainteresovaných členů platformy zvoleny k naplnění stanovených obecných a dílčích cílů v oblasti intervence. Zohledněny byly také predikované předpoklady realizace, které zapojeným subjektům ve vzdělávací oblasti umožnily dosáhnout stanovených kritérií splnění, pomocí kterých byla měřena míra dosažení žádoucí změny v kvantifikované podobě – viz stěžejní část tabulky Evaluace naplnění činnosti (dle kritérií).

V souladu s platným metodickým listem č. 08 VYHODNOCOVÁNÍ KAP I, vydaným v rámci projektu Podpora krajského akčního plánování, jsme každou dílčí činnost uvedenou v přehledné tabulce barevně označili dle míry jejího naplnění (**zeleně** – splněno, **oranžově** – upraveno, **červeně** – nesplněno a bez barevného odlišení – zatím nesplněno, ale pokračuje se v realizaci činnosti). Popis konkrétního způsobu naplnění činnosti, případně zdůvodnění úpravy, nahrazení či přímo nesplnění naplánované činnosti, je uveden vždy v posledním sloupci tabulky v části Evaluace naplnění činnosti (dle kritérií).

Časový horizont, v rámci kterého jsme se při vyhodnocování činností pohybovali, rámuje termíny 1. setkání nově ustavených platforem KAP, které se začaly scházet v říjnu až listopadu 2016. Již v této době pracovaly minitímmy v rámci platformy inkluze na vyhodnocování analytických dat a prioritizaci vzdělávacích potřeb, které následně jednotliví členové minitýmů komunikovali přímo s jednotlivými aktéry regionálního vzdělávacího systému. Do konce roku 2016 následoval ještě jeden cyklus setkání platformy KAP k inkluzi, který byl již zaměřen na prodiskutování konkrétních opatření a činností k dosažení stanovených obecných a dílčích cílů v oblasti intervence – inkluze, stanovení měřitelných kritérií pro posouzení naplnění vzdělávacích potřeb a určení podmínek nezbytných k zajištění vlastní realizace naplánovaných opatření v regionálním pedagogickém terénu. Již v této době se tedy realizovala celá řada rozvojových činností, které jsme v platformách KAP naplánovali.

K vyhodnocení míry naplnění jednotlivých činností byly využity vlastní záznamy realizačního týmu projektu v rámci monitoringu realizovaných aktivit (v podobě uskutečněných jednání platformy a nově vytvořené pracovní skupiny Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání, zorganizovaných workshopů s ředitelkami a řediteli škol, seminářů, soutěží a jednání se zainteresovanými aktéry ve vzdělávání). Dále jsme vycházeli z výstupů vlastních dotazníkových šetření realizovaných v rámci sběru podkladů pro výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina a přípravu dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina za poslední tři roky.

Důležitým zdrojem dat byly pro nás také výstupy dotazníkových šetření potřeb MŠ a ZŠ (MŠMT) a šetření potřeb SŠ/VOŠ (projektu P-KAP), zejména jsme využili možnost srovnání výstupů z 1. a 2. vlny obou statistických zjišťování. Konkrétní činnosti realizované školami bylo možné vyhodnotit také z přehledu tzv. šablon, realizovaných v rámci výzev na Podporu škol formou projektů zjednodušeného financování, které ve dvou na sebe navazujících kolech výzev OP VVV vyhlásilo MŠMT.

Konkrétní vyhodnocení míry naplnění dílčích činností v oblasti intervence Podpora inkluze naplánovaných v návrhové části Krajského akčního plánu Kraje Vysočina I viz příloha č. 22.

4. STRATEGIE A PLÁNOVÁNÍ

4.1 SWOT analýza – Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání vč. podpory inkluze

Členové pracovní skupiny Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání v rámci svých pravidelných setkání zpracovali SWOT analýzu oblasti Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání (v kontextu podpory společného vzdělávání). Zaměřili se na rozbor a zhodnocení faktorů, tzn.:

- 1) současného stavu ve školách (vnitřní prostředí organizací – silné a slabé stránky)
- 2) aktuálních politických, ekonomických, sociálních, technologických, legislativních či ekologických vlivů, které škola sama nemůže ovlivnit (vnější prostředí organizace – příležitosti a hrozby), které působí na možnosti rozvoje inkluze s důrazem na rovné příležitosti ve vzdělávání.

V tabulce jsou uvedeny hlavní kladné a záporné stránky v rámci každé úrovně analýzy (interní i externí), které mají vliv na rozvoj oblasti intervence Podpora inkluze s důrazem na rovné příležitosti ve vzdělávání.

Faktory, které členové PS Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání vyhodnotili jako nejvýznamnější, jsou zvýrazněny tučným písmem:

SWOT ANALÝZA	OI 6 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze	
<i>Interní analýza (vnitřní prostředí organizace)</i>	<u>S (Strenghts) - Silné stránky</u>	<u>W (Weaknesses) - Slabé stránky</u>
	<p>1) Povinná předškolní a školní docházka; existence přípravných tříd při ZŠ</p> <p>2) Existence školních poradenských pracovišť na všech ZŠ, SŠ</p> <p>3) Výchovní poradci ve školách se již většinou dobře orientují v základní problematice „společného vzdělávání“</p>	<p>1) V ŠPP jsou často zastoupeny pouze pozice výchovného poradce a metodika prevence; chybí školní speciální pedagog či psycholog jako pevná součást školního poradenského pracoviště</p> <p>2) Příliš mnoho žáků se SVP v běžných třídách (s ohledem na celkový počet žáků na třídu)</p> <p>3) Střední vzdělávání – hlavně u oborů E je špatná „propustnost“ mezi obory E a H, pokud třída oboru E je zřízena podle §16 odst. 9 ŠZ (neumožňuje začlenění žáků s jinými PO či žáků intaktních)</p>

<p><i>Interní analýza (vnitřní prostředí organizace)</i></p>	<p>4) Ochota ke sdílení příkladů dobré praxe</p> <p>5) Dobrá vybavenost škol pomůckami</p> <p>6) Značná část škol je již částečně či plně bezbariérová</p> <p>7) Podpora kariérového poradenství ve školách (prevence předčasných odchodů ze vzdělávání)</p> <p>8) Zodpovědný přístup většiny pedagogů k výuce a v každé škole zájem části pedagogů o společné vzdělávání</p> <p>9) Výrazný nárůst počtu asistentů pedagoga ve školách</p> <p>10) Zmapování sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny</p> <p>11) V rámci udělovaných výchovných opatření ve školách převažují pozitivní opatření (pochvala tř. učitele/ředitele)</p>	<p>4) Zvyšování celkového počtu žáků s potřebou podpůrných opatření (zejména velký nárůst žáků s problematickým chováním, žáků s odlišným mateřským jazykem)</p> <p>5) Ne všechny školy nyní využívají pedagogickou diagnostiku (hlavně k identifikaci žáků s PO I. stupně)</p> <p>6) Dlouhodobá přetíženost školských poradenských zařízení</p> <p>7) Problematika asistentů pedagoga - vzdělávání, stanovení konkrétní činnosti, nekoncepčnost financování</p> <p>8) Nízká míra spolupráce socio-ekonomicky znevýhod. rodin – nízká vzdělanost a zejména finanční ngramotnost rodičů, nedostatečná motivace a zázemí k podpoře vzdělávání dětí (příprava do školy), neochota pracovat a neuplatnitelnost na trhu práce</p> <p>9) Koncentrace problémů v rámci sociálně vyloučených lokalit</p> <p>10) Nedostatečná podpora nadaných žáků</p> <p>11) Zvyšující se míra odkladů povinné školní docházky</p>
<p><i>Externí analýza (vnější prostředí organizace)</i></p>	<p><u>O (Opportunities) – Příležitosti</u></p> <p>1) Využití podpory z EU, MŠMT atd. (realizuje se velké množství projektů a rozvojových programů na podporu realizace společného vzdělávání)</p> <p>2) Zájem společnosti o společné vzdělávání</p>	<p><u>T (Threats) – Hrozby</u></p> <p>1) Nestabilní finanční zdroje (jsou vázané na PO či projekty); na ohodnocení pedagogů vzdělávajících žáky se SVP či nadané žáky nelze využít finanční prostředky z podpůrných opatření</p> <p>2) Nadměrná administrativní zátěž společného vzdělávání</p>

<p><i>Externí analýza (vnější prostředí organizace)</i></p>	<p>3) Posílení role a rozvoj kariérového poradenství ve školách</p> <p>4) Možnost setkávání pedagogických pracovníků v rámci odborných skupin (sdílení zkušeností)</p> <p>5) Podpora NNO při vytváření sítě potřebných služeb pro péči o ohrožené děti a jejich rodiny (s akcentem na kvalitu služeb); dobrovolnictví</p> <p>6) Větší zapojení rodičů (zákonných zástupců) do realizace společného vzděl. ve škole – podpora klimatu školy</p> <p>7) Podpora pedagogů vzdělávajících žáky se SVP – možnost průběžného vzděl., konzultací, diskusí, předávání informací, supervize atd.</p> <p>8) Posilování komunitní funkce školy; pestřejší škála školních programů</p> <p>9) Užší spolupráce školy, rodiny a školských poradenských zařízení</p> <p>10) Využití akčního plánování (na krajské, místní a školní úrovni) k podpoře rovných příležitostí a k rozvoji společného vzdělávání</p> <p>11) Zapojování škol do programů na podporu školního stravování</p> <p>12) Posílení individualizace přístupu k žákovi</p>	<p>3) Legislativa – neustálé změny a nevyjasněnost základních postupů</p> <p>4) Vzdělávání na VŠ – nutno začlenit vzdělávání pedagogů v problematice inkluze do všech pedagogických oborů</p> <p>5) DVPP v této oblasti je často zaměřeno pouze teoreticky</p> <p>6) Personální zdroje – problém najít kvalifikované pedagogy (asistent pedagoga, speciální pedagog, psycholog)</p> <p>7) Koncentrace sociálně-patologických jevů, nízké vzdělanosti, nezaměstnanosti, předluženosti a nedostupnosti služeb v SVL; vznik nových SVL</p> <p>8) Rezignace či přímo negativní postoje části pedagogů, veřejnosti</p> <p>9) Nepochopení hranic inkluze (zapomíná se na to, že i intaktní žáci mají své potřeby, ne pro všechny je všechno vhodné – využití zdravého rozumu)</p> <p>10) Zrušení funkční sítě škol a tříd zřízených podle § 16 odst. 9 ŠZ</p> <p>11) Rostoucí počet soukromých škol a výběrových tříd ve veřejných školách</p> <p>12) Velké rozdíly v nákladovosti mezi školami (s koncentrací vyšších nákladů v ZŠ z ORP se SVL)</p>
---	---	---

4.2 Prioritizace potřeb a podmínky realizace navržených opatření

Na základě zpracované SWOT analýzy a navazujícího jednání členů pracovní skupiny Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání došlo k aktualizaci identifikovaných problémů, které byly ve vzájemné spolupráci všech členů PS podrobně zmapovány, analyzovány a bylo prodiskutováno jejich přesné vymezení.

Následně proběhlo společné hlasování k prioritizaci potřeb na úrovni obecných cílů stanovených ve 2. období krajského akčního plánování v rámci nově vymezené (rozšířené) oblasti intervence Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze.

Přehled prioritizace je uveden v příloze č. 7 – v tabulkách Potřeby identifikované v období KAP I – oblast intervence Podpora inkluze a Prioritizace potřeb v období KAP II – oblast intervence Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze.

V návaznosti na provedenou prioritizaci potřeb byla naplánována vhodná opatření k řešení problémů identifikovaných v oblasti intervence na regionální úrovni. Dále byly rozpracovány podmínky realizace těchto opatření až do úrovně konkrétních aktivit pro naplnění stanovených obecných i dílčích cílů v oblasti podpory rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze.

Popis realizace jednotlivých opatření tedy zahrnuje obecné i dílčí cíle (v rovině žádoucích změn), vymezení konkrétních činností pro dosažení těchto cílů a kritéria k vyhodnocení jejich splnění, dále předpoklady realizace opatření, identifikaci zapojených subjektů a cílových skupin, termíny a místo realizace naplánovaných aktivit. Nedílnou součástí je i návrh kategorií předpokládaných nákladů a zdrojů financování.

Pro přehlednost je každý aktuálně identifikovaný problém zpracován do samostatné tabulky viz příloha č. 23.

5. ZÁVĚR

Jedním z prioritních cílů Kraje Vysočina je dlouhodobá podpora vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jako podpora pro vytváření Školské inkluzivní koncepce Kraje Vysočina vznikla v kraji pracovní skupina pro rovné příležitosti ve vzdělávání. Členové této skupiny jsou zástupci všech typů škol a školských zařízení i jejich zřizovatelů, nestátních neziskových organizací, sociálních a zdravotnických služeb, organizací MŠMT i úřadu vlády.

Školská inkluzivní koncepce Kraje Vysočina si klade za cíl zanalyzovat současný stav inkluzivního vzdělávání v kraji. Na základě zjištěných údajů pracovní skupina stanovila základní problémy v oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami ve všech stupních vzdělávání.

Dalším úkolem bylo navrhnout vhodné aktivity pro další období. Vzhledem k stanovené délce aktivit dva roky není možné a ani vhodné navrhnout komplexní úplnou a konečnou koncepci rozvoje a nastavení rovných příležitostí v kraji. Nejprve je nutné správně interpretovat získaná data a nasměrovat rozvoj rovných příležitostí v kraji k žádoucím aktivitám.

Pro další období předpokládáme pokračování ve zjišťování, a hlavně hlubší provazování a ověřování vzájemných korelací analytických dat, jejich interpretaci a zapracování do koncepce. Dále budeme průběžně monitorovat a také ověřovat navržené aktivity v praxi, analyzovat jejich optimální nastavení, účelnost a potřebnost a dále zpřesňovat nastavené aktivity vzájemné spolupráce v rámci jednotlivých oblastí tak, aby bylo podpořeno vytváření komplexního systému péče o rodinu a děti.

Koncepci vnímáme jako strategický dokument, na kterém se bude i v následujících letech aktivně pracovat, bude postupně průběžně doplňován a aktualizován v souladu s průběžně zjišťovanými a podrobně analyzovanými potřebami praxe.

SEZNAM ZKRATEK

AP	Asistent pedagoga
ASZ	Agentura pro sociální začleňování při Úřadu vlády ČR
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
CERMAT	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DZKV	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
ESF	Evropský sociální fond (z angl. European Social Fund)
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie (z angl. European Union)
HDP	Hrubý domácí produkt
IEA	Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání
IROP	Integrovaný regionální operační program
IVP	Individuální vzdělávací plán
KAP	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání
KP	Kariérové poradenství
KrÚ	Krajský úřad
MAP	Místní akční plán rozvoje vzdělávání
MŠ	Mateřská škola
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání (nyní již součástí NPI ČR – Národního pedagogického institutu)
NNO	Nestátní nezisková organizace
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSRR	Národní strategický referenční rámec ČR
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání (nyní již součástí NPI ČR – Národního pedagogického institutu)
Obor E	Dvouleté a tříleté obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem
Obor H	Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economics and Co-operation and Development)
OMJ	Odlišný mateřský jazyk
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgány sociálně-právní ochrany dětí

OŠD	Odklad školní docházky
OŠMS	Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Kraje Vysočina
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PRK Vysočina	Program rozvoje Kraje Vysočina
PrŠ	Praktická škola
PŠD	Povinná školní docházka
PZ	Přijímací zkouška
RAP	Regionální akční plán
RVP	Rámcový vzdělávací program
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SŠ	Střední škola
SPC	Speciálně pedagogická centra
SPU	Specifické poruchy učení
SVL	Sociálně vyloučené lokality Speciální vzdělávací potřeby podpory nebo vyrovnávacích opatření, plynoucí z životní nebo osobní situace žáka, například socio-ekonomické, zdravotní, kulturního nebo rodinného zázemí, etnického původu a podobně, ale i speciální vzdělávací potřeby k rozvoji nadání a talentu
SVP	
SRPŠ	Sdružení rodičů a přátel školy
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ŠPZ	Školská poradenská zařízení
ŠR	Školní rok
ŠVP	Školní vzdělávací program
ŠVČ	Středisko volného času
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický
Vysočina Education	Vysočina Education, školské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace
ZŠ	Základní škola
ZŠS	Základní škola speciální

POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA

AKČNÍ PLÁN INKLUZÍVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA OBDOBÍ 2019–2020 Zpracovala: Odborná platforma společného vzdělávání. Praha: MŠMT, 2019. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.inkluzevpraxi.cz/files/APIV/APIV-2019-2020-web.pdf>

BARTOŇOVÁ, Miroslava; VÍTKOVÁ Marie et. al. *Inkluze ve škole a ve společnosti jako interdisciplinární téma*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 363 s. ISBN 978-80-210-8093-5

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023. Praha: MŠMT, 2019. [online] Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY KRAJE VYSOČINA 2016. Zpracoval: Krajský úřad Kraje Vysočina. 55 s. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr-2019-2023>

Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost MŠ za 1. pololetí školního roku 2017/2018; Tematická zpráva ČŠI. Praha, květen 2018

KONCEPCE ROZVOJE PODPORY NADÁNÍ A PÉČE O NADANÉ NA OBDOBÍ 2014-2020, NIDV. [online] Dostupný z WWW: <HTTP://WWW.MSMT.CZ/FILE/34259/>

Kraj Vysočina. Výroční zpráva 2018. Kraj Vysočina, 2019. 146 s. ISBN 978-80-87521-37-3

METODIKA KOORDINOVANÉHO PŘÍSTUPU K SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝM LOKALITÁM. Verze 3.0. Praha: ASZ ve spolupráci s MPSV, MŠMT a MMR, 2016. [online] Dostupný z WWW: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/KPSVL>

Profil Kraje Vysočina. Krajský úřad Kraje Vysočina, 2018. [online] Dostupný z WWW: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4092281

STRATEGIE ROZVOJE KRAJE VYSOČINA. SWOT analýza. Programová část. 2015 - 2020 Zpracoval: KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA, 2018. [online] Dostupný z WWW: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4092317

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník. Nové, rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9

REGIONÁLNÍ AKČNÍ PLÁN PRO ÚZEMÍ KRAJE VYSOČINA. Zpracoval: Krajský úřad Kraje Vysočina, Odbor regionálního rozvoje, 2016. [online] Dostupný z WWW: http://www.dotacee.u.cz/getmedia/2c437ea2-793b-46fb-93e2-1eabe4750a65/VYS_RAP_text_201609.pdf?ext=.pdf

REGIONÁLNÍ INOVAČNÍ STRATEGIE KRAJE VYSOČINA 2013-2020. Agentura pro regionální rozvoj, a. s. [online] Dostupný z WWW: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/vys/strategie/regionalni-inovacni-strategie-kraje-vysocina-na-leta-2013-2020>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Sekundární analýza PIRLS 2016. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice*. ČŠI, Praha, březen 2019. [online] Dostupný z WWW: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Publikace/Sekundarni-analyza-PIRLS>

Strategie rozvoje vzdělávací politiky ČR 2020. MŠMT, 2014. [online] Dostupný z WWW: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/msmt/strategie/strategie-vzdelavaci-politiky-ceske-republiky-do-roku-2020?typ=download>

TRHLÍKOVÁ, Jana. *Prevence a intervence předčasných odchodů ze středních škol*. Praha: NÚV, 2015. ISBN 978-80-7481-104-3 39 stran. [online] Dostupný z WWW: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Prevence_a_intervence_predc_odchodu_prow_ww.pdf

Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2018. Zpracoval: Kolektiv autorů. Uspořádala: Pavla Chomová. NÚV. Praha, 2019. 94 s. ISBN: 978-80-7481-153-1

Vyhláška, ze dne 2. června 2016, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky v aktuálním znění

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2015/2016 a kalendářní rok 2016. [online] Dostupný z WWW: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_orq=450008&id_dokumenty=4079616

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2016/2017 a kalendářní rok 2017. [online] Dostupný z WWW: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_orq=450008&id_dokumenty=4086549

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2017/2018 a kalendářní rok 2018. [online] Dostupný z WWW: https://www.kr-vysocina.cz/assets/File.ashx?id_orq=450008&id_dokumenty=4094787

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Graf č. 1: Prognóza vývoje počtu dětí, žáků a studentů v jednotlivých stupních regionálního školství (2005–2025)

Tabulka č. 1: Počty a podíly absolventů v Kraji Vysočina ve ŠR 2018/2019 – denní studium

Příloha č. 2

Graf č. 1: Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Kraji Vysočina

Tabulka č. 1: Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Kraji Vysočina

Graf č. 2: Míra nezaměstnanosti absolventů v krajském pohledu – denní studium

Tabulka č. 2: Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Kraji Vysočina v roce 2011

Graf č. 3: Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Kraji Vysočina (průměr roku 2017)

Tabulka č. 3: Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Kraji Vysočina v roce 2014

Tabulka č. 4: Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Kraji Vysočina v roce 2017

Graf č. 4 – Uchazeči přihlášení v prvním kole přijímacího řízení do 1. ročníku denní formy vzdělávání v Kraji Vysočina

Příloha č. 3

Tabulka č. 1 - Seznam členů PS pro rovné příležitosti ve vzdělávání Kraje Vysočina

Příloha č. 4

Tabulka č. 1 - Přehled tříd MŠ a počtu dětí se zdravotním postižením k 30. 9. 2016

Tabulka č. 2 - Přehled tříd MŠ a počtu dětí se zdravotním postižením k 30. 9. 2017

Tabulka č. 3 - Přehled tříd MŠ a počtu dětí se zdravotním postižením k 30. 9. 2018

Tabulka č. 4 - Přehled počtu dětí MŠ se zdrav. postižením v běžných třídách (2016–2018)

Tabulka č. 5 - Přehled počtu dětí MŠ se zdrav. postižením ve speciálních třídách (2016–2018)

Tabulka č. 6 - Přehled tříd ZŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2016

Tabulka č. 7 - Přehled tříd ZŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2017

Tabulka č. 8 - Přehled tříd ZŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2018

Tabulka č. 9 - Přehled počtu žáků ZŠ se zdrav. postižením v běžných třídách (2016–2018)

Tabulka č. 10 - Přehled počtu žáků ZŠ se zdrav. postižením ve spec. třídách (2016–2018)

Tabulka č. 11 - Přehled tříd SŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2016

Tabulka č. 12 - Přehled tříd SŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2017

Tabulka č. 13 - Přehled tříd SŠ a počtu žáků se zdravotním postižením k 30. 9. 2018

Tabulka č. 14 - Přehled počtu žáků SŠ se zdrav. postižením v běžných třídách (2016–2018)

Tabulka č. 15 - Přehled počtu žáků SŠ se zdrav. postižením ve spec. třídách (2016–2018)

Příloha č. 5

Tabulka č. 1 - Počet vycházejících žáků ZŠ a podaných přihlášek na střední školy

Příloha č. 6

Tabulka č. 1 - Klienti PPP podle důvodu příchodu a školského zařazení, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2017/18

Tabulka č. 2 - Klienti PPP podle důvodu příchodu a školského zařazení, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2016/17

Tabulka č. 3 - Klienti PPP podle důvodu příchodu a školského zařazení, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2015/16

Tabulka č. 4 - Klienti PPP, kterým byla vydána doporučení pro vzdělávání žáků se SVP ve školním roce 2016/17

Tabulka č. 5 - Klienti PPP, kterým byla vydána doporučení pro vzdělávání žáků se SVP ve školním roce 2017/18

Tabulka č. 6 - Přepočtený počet odborných pracovníků ŠPZ v letech 2016 - 2018

Tabulka č. 7 - Klienti SPC, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2017/2018

Tabulka č. 8 - Klienti SPC, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2016/2017

Tabulka č. 9 - Klienti SPC, jimž byla poskytnuta péče ve školním roce 2015/2016

Tabulka č. 10 - Klienti SPC, kterým byla vydána doporučení pro vzdělávání žáků se SVP ve školním roce 2017/18

Tabulka č. 11 - Klienti SPC, kterým byla vydána doporučení pro vzdělávání žáků se SVP ve školním roce 2016/17

Příloha č. 7

Tabulka Prioritizace potřeb identifikovaných v období KAP I - oblast intervence Podpora inkluze a Prioritizace potřeb v období KAP II - oblast intervence Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání včetně podpory inkluze

Příloha č. 8

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Bystřice nad Pernštejnem

Příloha č. 9

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Havlíčkův Brod

Příloha č. 10

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Humpolec

Příloha č. 11

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Chotěboř

Příloha č. 12

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Moravské Budějovice

Příloha č. 13

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Náměšť nad Oslavou

Příloha č. 14

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Nové Město na Moravě

Příloha č. 15

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Pacov

Příloha č. 16

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Pelhřimov

Příloha č. 17

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Světlá nad Sázavou

Příloha č. 18

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Telč

Příloha č. 19

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Třebíč

Příloha č. 20

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Velké Meziříčí

Příloha č. 21

Přehled služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny působící v ORP Žďár nad Sázavou

Příloha č. 22

Vyhodnocení míry naplnění dílčích činností v oblasti intervence Podpora inkluze (KAP I)

Příloha č. 23

Podmínky realizace opatření k naplnění identifikovaných potřeb a stanovených cílů